

Betrekken bij
PS-vergadering van
13 april 2022

Transcript (woordelijk verslag)

van de vergadering van de
Statencommissie Omgevingsbeleid

gehouden op 23 maart 2022

Transcript

Vergadering van de Statencommissie Omgevingsbeleid

Woensdag 23 maart 2022

Locatie: Statenzaal

Aanwezig:

mevrouw A. Udinga (voorzitter)
de heer M.A.M. Berends (PvdA)
de heer E. Bos (GroenLinks)
de heer J.F. Bos (Forum voor Democratie)
de heer R.W. Camies (JA21)
de heer J.W. Drukker (JA21)
de heer F.P. Duut (JA21)
mevrouw A.M. Kleine Deters (D66)
mevrouw F.S. Mensen-Maat (PvdA)
de heer J.J. Moes (VVD)
mevrouw S.J. Peeks (Partij voor de Dieren)
de heer H.J. Pragt (D66)
de heer R.R. Pruijscher (ChristenUnie)
de heer A.K. Schoenmaker (Sterk Lokaal Drenthe)
de heer J.G.M. Schomaker (PvdA)
mevrouw E. Slagt-Tichelman (GroenLinks)
de heer S.J. Vegter (CDA)
de heer H.H. Veldsema (ChristenUnie)
de heer A. Vorenkamp (PVV)
de heer H. van de Weg (SP)
de heer J.R. Wiersema (Sterk Lokaal Drenthe)
mevrouw B. Zouine (D66)
mevrouw F. Zwaan-Alberts (VVD)

de heer J. Beerlings, statenadviseur

Voorts aanwezig de leden van GS:

mevrouw N. Vedelaar (PvdA)
de heer H. Brink (VVD)
de heer H.G. Jumelet (CDA)
de heer J.N. Kuipers (GroenLinks)
de heer T. Stelpstra (ChristenUnie)

Afwezig:

mevrouw E.C. Vedder-Monaster (CDA)
de heer K. Neutel (CDA)
mevrouw R.R.M. Zuiker (Partij voor de Dieren)
de heer R.A.A. Bosch (PvdA)
de heer T.A. Koopmans (PVV)
mevrouw S.D. Kort (STIP)
de heer W.L.H. Moinat (SP)
de heer J.R. Oosting (VVD)
de heer J. Smits (VVD)

1. Opening

De voorzitter: dames en heren, wilt u allemaal naar uw plaatsen gaan? We gaan over een minuut beginnen. Wilt u allemaal uw plaats innemen, want wij gaan beginnen met deze vergadering OGB. Ik snap dat het heel erg leuk is om elkaar weer even te spreken na een periode van afwezigheid, maar fijn als we van start kunnen. Welkom aan alle aanwezigen in de zaal en de mensen die luisteren en kijken via het internet. Zoals ik zei, de Statencommissie OGB... Zou het iets rustiger mogen in de zaal? Heel erg fijn. Dank u wel. Ik begin te vertellen dat we vandaag sprekers hebben. En dat is natuurlijk altijd fijn, dat brengt een beetje 'reuring' in de zaal. Ik heet welkom de heer Niezink en de heer Punt en zij spreken beide in bij Agendapunt 7, het Provinciaal Inpassingsplan Drentse zoneroute A37. We hebben vandaag ook een aantal afmeldingen ontvangen: Van mevrouw Vedder van het CDA, de heer Neutel van het CDA, en zij worden beide vervangen door de heer Bart van Dekken. Afwezig is verder mevrouw Zuiker van de Partij voor Dieren, de heer Bosch van de Partij van de Arbeid, de heer Koopmans van de PVV, de heer Oosting van de VVD, de heer Smits van de VVD, mevrouw Kort van STIP. En tot slot is de heer Moinat afwezig van de SP en hij wordt vervangen door mevrouw Dijkers. Veel afmeldingen, maar toch gelukkig, het quorum is daarmee aanwezig. We spreken vandaag vanaf het kathedraal. Gelieve deze na het gebruik weer schoon te maken. Let op dat we nog wel steeds de anderhalve meter handhaven. Dus als u loopt of met elkaar praat, probeer daar een beetje rekening mee te houden. Dan verder ziet u naast mij een nieuw gezicht: onze nieuwe Statenadviseur. Een aantal van u heeft al kennis met hem gemaakt. Dat is Jeffrey Beerlings en hij vervangt Ria Veenstra die per 1 augustus helaas stopt met werken bij de griffie. En dan zeggen we allemaal: Ahhhh. Maar we zijn natuurlijk ook heel erg blij met ons nieuwe talent Jeffrey. We gaan zien hoe hij het er vandaag vanaf brengt. Dat komt vast goed.

2. Vaststelling van de agenda

De voorzitter: Vaststelling van de agenda. We gaan over naar de vaststelling. Er zijn geen opmerkingen over de Agenda binnengekomen, maar misschien wil iemand van u daar toch nog een opmerking over maken? Nee, dat is niet het geval.

3. Mededelingen

De voorzitter: Dan gaan we verder naar het Agendapunt Mededelingen. Gedeputeerde Stelpstra wil graag een mededeling doen over de waterinjectie Schoonebeek. Ik geef graag het woord aan de heer Stelpstra. Gaat uw gang.

Gedeputeerde Stelpstra: Dank u wel voorzitter. Zoals u misschien in de media hebt kunnen vernemen, is de staatssecretaris vorige week bij mij op bezoek geweest om te praten over de waterinjectie in Schoonebeek. De olieproductie ligt daar op dit moment stil. We hebben het erover gehad en wij hebben daar geen inhoudelijke afspraken gemaakt, maar in ieder geval wel afgesproken dat we een vervolgesprek gaan voeren met de gemeente Emmen en Coevorden. En dat zal binnen zeer korte tijd plaatsvinden om te kijken of eventueel waterinjectie mogelijk is, en zo ja onder welke condities. Maar helder zal zijn dat het gewoon een variant moet zijn. Intussen, dat is ook even het doel van mededeling, zal de waterinjectie in Twente weer worden opgestart, omdat de oliewinning nu stil ligt. Dat zal naar verwachting deze of volgende week gebeuren,

zodat we ook de tijd hebben om in ieder geval voor de regio Emmen-Coevorden een zorgvuldig proces te voeren. En ik had met u afgesproken dat ik u zou informeren op het moment dat er een ontwikkeling was, dus bij deze ben ik die afspraak nagekomen.

De voorzitter: Fijn, dank u wel gedeputeerde Stelpstra. Heeft iemand van u daar nog iets aan toe te voegen of te vragen? Dat is niet het geval, dus u bent duidelijk geweest. Dank u wel. En u maakt ook heel fijn het podium weer klaar voor de volgende. Heel fijn, dank u wel.

4. Besluitenlijst van de vergaderingen van 16 februari en 2 maart 2022 en de Lijst van toezeggingen

De voorzitter: Dan gaan we verder met de Besluitenlijst van de vergaderingen van 16 februari en 2 maart 2022 en de Lijst van toezeggingen. Heeft iemand iets te melden over de Besluitenlijsten? Nee, dat is niet het geval. Dan zijn we hiermee de Besluitenlijsten vastgesteld. Dan gaan we nu naar de Toezeggingenlijst. Zijn er bij u of bij GS misschien nog vragen of opmerkingen over de toezeggingen? Nee. Ik zie geen handen. Dan is hiermee ook de Toezeggingenlijst vastgesteld.

5. Ingekomen stukken

De voorzitter: en dan gaan we door naar Agendapunt 5, de Ingekomen stukken. Toegezonden is de lijst met ingekomen stukken A.1 t/m A.13, B.1 t/m B.19 en de voorhangprocedure C.1. Er kunnen schriftelijke vragen gesteld worden tot dinsdagmorgen 9.00 uur voorafgaand aan de commissievergadering. Er zijn vandaag meerdere schriftelijke vragen over de LIS gesteld en deze vragen zijn ook op het SIS gezet en aan u en aan de gedeputeerde gemaild. Het is de bedoeling dat u een korte schriftelijke vraag indient en dat is niet altijd gelukt. Ik zal bij vragen met een lange aanloop daarom alleen de kernvraag opnoemen. Ten 1e: A.1, de Rapportage verstoring en draagkracht in en rond net N2000 gebied Fochteloërveen. De fractie van D66 heeft de volgende vraag gesteld: Uit het onderzoek blijkt dat het Fochteloërveen niet voldoet aan de verplichtingen van de Natura 2000 doelen. Wat is de oplossingsrichting waar GS aan denkt? Ik geef graag het woord aan gedeputeerde Jumelet. Gaat uw gang.

Gedeputeerde Jumelet: Voorzitter, u hebt denk ik ook gezien dat er nog meer vragen zijn gesteld en dat betreft dan in ieder geval de aankondiging van de schriftelijke vragen over dit onderwerp. Ze zullen worden gesteld door de heer Vorenkamp wat mijn informatie zegt. En dat ook is aangekondigd door, volgens mij de heer Moes van de VVD, dat hij het stuk agendeert voor de volgende vergadering. En dan denk ik dat het goed is om het hier kort te houden, want de vragen die gesteld zijn, gaan inderdaad ook over: Wat gaat u doen? U hebt ook in de brief kunnen lezen dat er een plan van aanpak wordt gemaakt met de partners. En dat betekent ook met de gemeente Assen en omliggende eigenaren, gronden, die in bezit zijn van agrariërs. We zullen met elkaar een plan van aanpak moeten gaan maken en voordat we dat klaar hebben, is het natuurlijk wat lastig om hier te gaan vertellen wat we gaan doen. Maar ik denk dat bij de volgende gelegenheid dat de OGB gaat vergaderen we daar ook over te spreken komen. Dus ik zou het hier op dit moment bij willen laten, want het komt terug op korte termijn hier in deze vergadering.

De voorzitter: Fijn dank u wel. Ik weet niet of de D66-fractie hier een korte reactie op wil geven?

Mevrouw Kleine Deters: Duidelijk is dat we daar vandaag geen antwoord op krijgen. Dan laat ik hem staan voor de bespreking. Als die geagendeerd wordt, dan wil ik dat die dan ook opgenomen wordt als dusdanig.

De voorzitter: Dank u wel. Inderdaad, zoals de heer Jumelet ook al aangaf, het agendapunt wordt geagendeerd door de heer Moes van de VVD. Hij dient daarvoor de onderbouwing in te dienen voor eind van deze maand en de heer Vorenkamp gaf aan schriftelijke vragen te stellen. Nou, dat is natuurlijk altijd mogelijk, maar dan wordt alles gecombineerd. Goed, dan gaan we verder naar A.3, het Aanbod Noord-Nederlandse stikstofaanpak. De fractie van D66 vraagt de brieven en A.3 en A.9 te betrekken bij het Agendapunt Stikstof. Het is prima dat u de brieven daarbij gaat betrekken. Dus waarvan akte. We gaan verder naar A.5, de Kaderbrief 2023 Prolander. De fractie van de PVV heeft meerdere vragen gesteld. De eerste, ik vat hem maar even samen: Kan GS ons informeren hoe de planning voor het einde van Prolander eruitziet? En daarna nog een vervolgvraag, daar kom ik dan zo op. Dus als eerste informatie, de heer Kuipers. Gaat uw gang.

Gedeputeerde Kuipers: Dank u wel voorzitter. Het klopt wat de PVV in de vraagstelling stelt. De afspraak bij de oprichting van Prolander was: De financiering van Prolander loopt tot en met 2027, omdat hun kerntaak de aanleg van het Natuurnetwerk Nederland is. Die deadline zien we ook verschijnen de komende 6 jaar. We zijn inmiddels met de andere eigenaar, de provincie Groningen, het gesprek gestart over wat gaan we dan doen met de kennis en kunde van Prolander? Want ze zijn natuurlijk niet alleen goed in natuurinrichting, het gaat om landinrichtingsprocessen, agrarische structuurverbetering. Ze zijn een van de grotere verkavelaars in Nederland. Dus wij voeren nu gesprekken met Groningen om te bepalen: Wat doen we dan als die deadline in zicht is? Hebben wij zelf nog trajecten in de toekomst waar wij gebruik zouden willen maken van die kennis en kunde? Er zijn nog derde actoren et cetera en daar moeten we op inhoud beslissen hoe we daarmee mee omgaan. En als ik daar wat meer zicht op heb, dan zal ik u ook informeren over dat traject. Want uiteindelijk vergt dat ook besluitvorming bij u, want de afspraken zoals die er zijn daar loopt de financiering af. Maar ik zou daar niet op dit moment voorop willen lopen. Wat we precies gaan doen. Mocht u samen met uw collega's in Groningen besluiten dat we inderdaad vasthouden aan het einde van Prolander in 2027, dan zal het bestuur ook met een plan moeten komen om die inzet af te bouwen. Waarbij het dan wel eens zou kunnen zijn dat zij in deze arbeidsmarkt ver voor 2027 haar taken niet meer kan uitvoeren. Maar dat zijn dingen waar ik allemaal op terugkom op het moment dat wij helder zicht hebben op dit proces.

De voorzitter: Mijnheer Vorenkamp, is dit voor u voldoende?

De heer Vorenkamp: Dank u voorzitter. Ik zou graag willen weten op welke termijn wij dan dat zicht krijgen en wanneer we dus die evaluatie gaan doen. Wanneer schat u dat in?

De voorzitter: Gedeputeerde Kuipers.

Gedeputeerde Kuipers: Ik zal dat met de Groningse collega's bespreken. Er is in afronding een soort live tussenevaluatie van Prolander, zoals die ook in de GR beschreven is. Ik kan me heel goed voorstellen dat op het moment dat we u daar over informeren, dat we ook de rest van het proces met u schetsen. Dus dat zal naar verwachting voor de zomer gebeuren.

De voorzitter: Dank u wel. Dan was er ook nog een vervolgvraag van de PVV en die ging over punt 9. Prolander kan zelf niet voorzien in het inzicht geven in de rechtmatigheid van haar handelen en daarover rapportage doen. En dat is op zich opmerkelijk. Het voorstel is om dan maar in te kopen. Kan de accountant dit dan niet blijven doen, is de vraag van de heer Vorenkamp.

Gedeputeerde Kuipers: Dank u voorzitter. Er werden ook nog opmerkingen gemaakt over twee andere punten in de kaderbrief. Het bestuur moet de ontwerpbegroting nog opstellen. Dus we zullen zorgen dat dat we meenemen naar het bestuur, dat deze punten nog nader worden toegelicht in de ontwerpbegroting die u terugkomt voor een zienswijze. De twee zaken, die over personeelszaken gingen die u heeft aangestipt, zijn gewoon nodig voor Prolander als professionele organisatie. We lopen daar dus niet vooruit op een besluit over Prolander na 2027. Als het gaat over de rechtmatigheid, dat gebeurt bij ons zelf ook in de begroting. Uiteindelijk gaat de accountant voor de overheid niet meer de rechtmatigheidsverklaring afgeven. U merkt ook, daar zijn wij ons als college op aan het voorbereiden, over hoe we die oordelen gaan vellen en dat gaat ook voor Prolander gelden. Dus de checks die daarvoor gedaan moeten worden, zal Prolander ook moeten doen. Slanke organisatie, die kennis is niet in huis. Daarom wordt de dienstverlenings- overeenkomst daar op aangepast. En tegelijkertijd gaat de accountantsrekening niet omlaag is gecheckt, dus dat leidt tot een kostenuitzetting van dit bedrag. Ook dit zullen wij nader toe laten lichten in de ontwerpbegroting.

De voorzitter: Mijnheer Vorenkamp nog een reactie? Dat is niet nodig. Goed, dan gaan wij verder met A.7, de Publicatie integrale kennisgeving van het voornemen, de participatie en de milieueffectrapportage optimalisatie waterberging De Onlanden. En dat betreft een brief van 8 maart. De fractie van de PVV, de heer Vorenkamp, heeft hierover de volgende vragen gesteld: Klopt het dat dit plan inhoudt, dat de omvang van de natte natuur in de vorm van een uitbreiding van de waterberging, die feitelijk ook natuurvorming inhield, fors zal worden uitgebreid? En om hoeveel hectare extra gaat dat dan concreet? Zou ik de heer Brink daarover het woord mogen geven?

Gedeputeerde Brink: Dank u wel voorzitter. Ik kan eigenlijk heel kort zijn. Het gaat niet om extra hectares. Er wordt nu gezocht om waterberging te realiseren binnen de hectares die nu beschikbaar zijn. Er wordt wel gekeken naar kwetsbare natuur in de zin van: Hoe kun je de meest kwetsbare natuur nog ontzien? En ik zal niet ontkennen in het verleden is ook gekeken hoe kun je water langer vast houden in de Beekdalen, zodat je überhaupt de kwetsbare natuur kunt ontzien. Maar het gaat niet om extra hectares van De Onlanden. Dank u wel voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Mijnheer Vorenkamp.

De heer Vorenkamp: Voor mij onbegrijpelijk dat antwoord, want er staat duidelijk in het stuk dat het gaat om uitbreiding van het gebied voor de waterberging.

De voorzitter: Mijnheer Brink.

Gedeputeerde Brink: Het gaat niet om extra hectares. we gaan de kades verhogen, er worden beweegbare stuwen aangebracht, zodat er in het gebied meer water geborgen kan worden. Let wel, er wordt wel gekeken naar een gebied waar de minst kwetsbare natuur is, waar je eerst gaat bergen en waar de meest kwetsbare natuur... Dat zijn de opties die er zijn aan het eind van de rit. En we gaan kijken in de toekomst, want het is maar de vraag of dit voldoende is, of je ook

in de Beekdalen richting De Onlanden water zou kunnen bergen. Maar nu houden we het bij de kaders en de kade van De Onlanden.

De voorzitter: Dank u wel. Dan gaan we naar A.8, het Regionaal Mobiliteitsplan Drenthe 1.0 definitief vastgesteld. Ook een brief van 8 maart. De fractie van de PVV wil graag weten of er een afkortingenlijst extra toegevoegd kan worden en heeft ook een vraag: Betekent dit dat de agrarische sector ook targets opgelegd krijgt voor haar voertuigen, zoals tractoren, combines, hakselaars et cetera? En is die sector daar minimaal in gekend?

De voorzitter: Mevrouw Vedelaar.

Gedeputeerde Vedelaar: Voorzitter dank u wel. Op de eerste vraag, de afkortingenlijst, zou ik graag willen toezeggen dat we bij de volgende versie die absoluut toevoegen. En ik herken de ergernis ook nog steeds als beginnend gedeputeerde. Alle afkortingen in provincieland zijn er heel veel. Deze versie is nu in alle colleges van B&W vastgesteld. We werken aan de 2.0, maar dan gaan we hem daaraan toevoegen. En dan de vraag over de voertuigen, zoals tractoren, combinaties en hakselaars. Dat is niet het geval voor die agrarische sector. Het gaat hier echt om werkvoertuigen voor de grond Weg en Waterbouw. Dan gaat het bijvoorbeeld over het vervoeren van karren met zand op wegbouwlocaties, het maaien van de berm, het uitbaggeren van sloten. Dat heeft dus op zichzelf niets te maken met de agrarische sector, laat staan met het opleggen van extra regels.

De voorzitter: Fijn, dank u wel. Ik krijg een duim omhoog van de heer Vorenkamp, dus het antwoord bevredigt hem. Dank u wel daarvoor. A.10, het Rapport 'Gezamenlijke analyse Deltaplan voor Noordelijk Nederland (deel B)' brief van 8 maart 2022. De fractie van D66 heeft daarover een vraag gesteld. Wij hebben begrepen dat Drenthe niet behoort tot de aangewezen 14 gebieden voor extra woningbouw. Is dit juist en wat betekent dit voor Drenthe? Ik geef... Nou, mevrouw Vedelaar is blijven staan, dus die gaat daar ook een antwoord op formuleren. Gaat uw gang.

Gedeputeerde Vedelaar: Dank u wel voorzitter. Er zijn 14 gebieden aangewezen voor de verstedelijkingsstrategieën. Twee van die gebieden bevatten ook Drents grondgebied. Dat gaat over de regio Zwolle en dat gaat over de regio Groningen-Assen. De opgave waaraan gewerkt wordt is een integrale opgave. Dus dat gaat over woningbouw, maar het gaat ook over alle andere aspecten. Als ik het goed begrepen heb, heeft er vanmiddag een mooie bijpraatsessie met collegagedeputeerde Kuipers plaats, die ook in zal gaan op de ontwikkelingen rondom deze verstedelijkingsstrategieën. Dus bij zowel Zwolle als Groningen praten wij actief mee over deze ontwikkelingen. Die sluiten ook heel goed aan op de bouwstenen voor het Deltaplan van Noordelijk Nederland. En ik wil er wel bij zeggen, de opgave voor die woningbouw is natuurlijk vele malen groter dan de opgave in deze 14 gebieden. Dus ook voor de rest van Drenthe zullen we aan de bak moeten. Dank u wel.

De voorzitter: Mevrouw Kleine Deters is dit voor u voldoende?

Mevrouw Kleine Deters: Nou, toch graag iets concreter nog van de gedeputeerde. In de totale opgave die het Rijk voornemens is te realiseren wat betreft woningbouw, gaat het wel specifiek om die 14 gebieden. En die 14, u geeft aan inderdaad, voor een stukje horen we bij Groningen en een stukje wordt bij Zwolle gevoegd. Maar als provincie zelf komen wij dus niet in aanmerking voor een van die 14 opgaveprojecten?

De voorzitter: Gedeputeerde Vedelaar.

Gedeputeerde Vedelaar: Ik kijk heel even of gedeputeerde van wonen de behoefte voelt, want ik kan hierop antwoorden, maar ik zie dat de heer de behoefte voelt om hier een aanvulling op te doen?

De voorzitter: Ik geef graag het woord aan gedeputeerde Kuipers.

Gedeputeerde Kuipers: Voorzitter, de 14 gebieden waar mevrouw Kleine Deters aan refereert, dat zijn de door minister Ollongren nog aangewezen 14 grote woningbouwlocaties. Die beginnen met... de kleinsten daarvan zijn rond de 4000 woningen. Dat soort projecten hebben wij niet in Drenthe als zijnde een locatie. Dat zou misschien in beeld komen als het totale Deltaplan zou worden gehonoreerd, maar daar zitten wij niet in. Dus nee, we zijn niet een van die grote woningbouwlocaties. Maar u heeft wel kennis kunnen nemen van de brief die minister De Jonge, het nationaal woningbouwprogramma, heeft gestuurd. Wij zullen u er vanmiddag over informeren, maar ook op korte termijn een brief over sturen. Over wat de Drentse inzet is en daarin gaat de minister De Jonge met alle provincies en vervolgens met de gemeente woningbouwafspraken maken en daarin zijn we dus wel degelijk in beeld. En dat is een aanvulling op dat besluit van minister Ollongren. Dat nog even ter extra inkleuring. Ik heb niks aangeraakt.

De voorzitter: U mag alleen de microfoon uitzetten als u wilt. Dank u wel. Wij gaan waarschijnlijk verder praten over dit onderwerp, want de fractie van de PVV in de vorm van de heer Vorenkamp heeft het voorstel om dit te agenderen. Dat staat hem natuurlijk vrij. U vraagt de commissie om daarin mee te gaan, maar dat hoeft volgens mij helemaal niet. U moet gewoon uw onderbouwing aanleveren voor het einde van de maand. Of heeft u daar nog een aanvulling op?

De heer Vorenkamp: Ja voorzitter. Maar de commissie zou hier ook kunnen besluiten om gewoon dit stuk algemeen te agenderen. Dus gewoon om het op de Agenda te zetten voor een volgende OGB-vergadering. Dat zou de commissie kunnen doen en daar vraag ik om.

De voorzitter: En wat is de reden dat u dat niet zelf wil doen?

De heer Vorenkamp: We willen het ook zelf wel doen, maar wij vinden het belangrijk... wij denken dat het belang voor alle partijen hier zo groot is, dat elke partij daar bij in zal stemmen, maar als dat niet het geval is, dan gaan wij dat zeker doen.

De voorzitter: Ik kijk even rond in de zaal of er iemand is die hier het woord over wil voeren. De heer Duut van JA21.

De heer Duut: Ik vind dat we ons gewoon aan de gemaakte afspraken moeten houden, wat u net al zei: Wie een voorstel wil doen, gaat het dan motiveren en agenderen. Verder niks.

De voorzitter: Iemand anders nog? Ik denk dat hiermee het antwoord is gegeven aan de heer Vorenkamp. U mag het agenderen. Gewoon voor het einde van de maand de onderbouwing indienen en dan gaan we er met zijn allen over spreken, zoals we dat hebben afgesproken. Dank u wel.

De heer Vorenkamp: Dank u voorzitter. Dan zullen wij dit gaan agenderen ook voor FCBE. Dank u.

De voorzitter: Fijn. We gaan verder met B.3, het Afschrift van de brief van Plaatselijk Belang Vledderveen, van 14 februari aan het Staatstoezicht op de Mijnen over Handhavingsverzoek waterinjecties. De fractie van D66 heeft hierover de volgende vraag: Heeft GS met Vermilion hierover gesprekken? Graag nadere informatie. En de heer Stelpstra gaat die vraag beantwoorden. Gaat uw gang.

Gedeputeerde Stelpstra: Het antwoord is: Nee. Het is een handhavingsverzoek aan de bevoegde instanties. De heeft het wat dat betreft gescheiden. Dit valt binnen de vergunningverlening en Staatstoezicht heeft daar toezicht op. Het is een afschrift hebben ik gezien aan uw Staten, dus ik heb niet de behoefte om daar nu apart overleg over te voeren.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Kleine Deters van D66.

Mevrouw Kleine Deters: Voorzitter, de gedeputeerde gaf bij de mededelingen aan, dat hij een gesprek met de staatssecretaris heeft gehad over specifiek Zuidoost-Drenthe. Het was heel goed mogelijk geweest, hadden wij het idee, dat daarbij ook Zuidwest-Drenthe aan de orde was geweest. Maar ik begrijp dat dat niet zo is. Dan zullen wij zelf het initiatief nemen om hier met de staatssecretaris alsnog over te spreken.

De voorzitter: Waarvan akte denk ik. Dank u wel. We gaan verder naar de Voorhangprocedure C.1, het voornemen van GS om ruim € 1,7 miljoen subsidie te verlenen aan het waterschap Hunze en Aa's voor het project de branden. De fracties van de PVV en D66 hebben hierover vragen en opmerkingen aangeleverd. De fractie van D66 vraagt: Welke aanvullende eisen gaan GS stellen met betrekking tot het gebruik van de gronden in het plangebied, zoals bijvoorbeeld teelt en of spuitvrije zones? De heer Jumelet zou u daarover een antwoord willen formuleren. Gaat uw gang.

Gedeputeerde Jumelet: Voorzitter dank u wel. Vooralsnog niet. U moet zich voorstellen dat het project de branden onderdeel uitmaakt van het grote project deelprogramma de Hunze vanuit het programma Natuurlijk Platteland. Hier is het waterschap Hunze en Aa's aan zet. Wij verlenen via dit besluit een subsidie om bij te dragen aan de realisatie van het deelprogramma de Hunze, in het bijzonder project de branden. Dus vooralsnog is daar nog geen sprake van andere eisen dan op dit moment vigerend gewoon via ons Provinciaal beleid aan de orde zijn. En hier is ook sprake van een adaptieve aanpak. Dat betekent dat we werkendeweg ook met elkaar kunnen constateerden of we op de goede weg zijn. En als het gaat om nutriënten die ook aan de orde zijn, er worden per gebied en per deelgebied afspraken over gemaakt. Maar vooralsnog is hier het waterschap Hunze en Aa's aan zet. Voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Kleine Deters van D66 een reactie?

Mevrouw Kleine Deters: Ja voorzitter. We begrijpen dat het waterschap aan zet is, maar wij stellen deze middelen beschikbaar. D66 is van mening dat daarop aanvullende eisen gesteld kunnen worden. En zeker het recente plaatje dat we gezien hebben, dat de kwaliteit van beschermde wateren in Nederland gewoon niet voldoet aan de Europese normen. Dat we daar een grote opgave hebben. We zijn er echter van overtuigd dat de provincie vanuit haar verantwoordelijkheid

daar maximaal op in moet zetten. En als dat niet zo is wat gedeputeerde aangeeft, dat die aanvullende eisen niet komen, dan heeft D66 bedenkingen en kan niet instemmen met dit voorstel.

De voorzitter: Dank u wel. Mijnheer Jumelet?

Gedeputeerde Jumelet: Daar neem ik kennis van voorzitter.

De voorzitter: Dat snap ik. Dank u wel. Dan de volgende vragen van de PVV. Als ik die ga oplezen ben ik ongeveer een kwartier verder, dus dat ga ik niet doen. De PVV heeft vragen over het proces de uitvoering, heeft inhoudelijke vragen en heeft vragen over de geformuleerde wensen. En op voorhand hebben zij bezwaar tegen dit voorstel, gezien de onduidelijkheden en gezien het voorgaande streven naar verdergaande verdrassing en vermoerassing van Drenthe. U heeft de vragen ook gelezen, dus ik hoop dat u daarop een antwoord kunt bedenken. Gaat uw gang.

Gedeputeerde Jumelet: Voorzitter in de bij geleverde brief door het college is in ieder geval opgemerkt dat we dit programma doen vanuit het programma Natuurlijk Platteland. Dat is ook weer terug te voeren op het Natuurpact dat we met elkaar hebben afgesproken als provincie met het Rijk. Wij geven uitvoering aan die afspraken in ons programma Natuurlijk Platteland. En dus is inderdaad het deelprogramma Hunze onderdeel daarvan en is het dus uitvoering. Vervolgens heeft de PVV een aantal vragen hier gesteld omdat er subsidie wordt gegeven. Het waterschap Hunze en Aa's is hier dus de uitvoerder, leidend in. En de vragen als het gaat om bijvoorbeeld beleven, of bijvoorbeeld als het gaat om hoe zit het met grond in eigendom van agrariërs, dat zijn allemaal zaken die ook door in dit geval het waterschap aan de orde worden gebracht. Ik denk dat het goed is om te verwijzen naar het stuk rondom bladzijde 40, waar ook wordt aangegeven dat juist gaandeweg, werkendeweg ook vooral naar oplossingen wordt gezocht. Het zal altijd moeten leiden tot een oplossing voor de meerdere partijen die ook in dit verhaal aan de orde komen. Ik denk dat het goed is ons daar bewust van te zijn. Het is uitvoering, we weten nooit aan de voorkant precies hoe het eruit gaat zien en de opgaven zijn wel helder beschreven denk ik. En in dit project wat betreft de Hunze en het deelproject de branden hebben we met elkaar uitvoering te geven aan het programma Natuurlijk Platteland. Daar heeft u ook van besloten, daar heeft u ook kennis van en daar hebben we met elkaar dit bij aan de orde. En het is wel bijzonder dat we dit nu aan de orde hebben, maar dat heeft te maken met de voorhangprocedure. We geven hier in dit geval subsidie. Meestal geven wij zelf het geld uit, zijn we er zelf voor verantwoordelijk, maar hier hebben we de subsidie te verlenen. Daarom komt het als voorhangprocedure hier voorbij.

De voorzitter: Dank u wel. Mijnheer Vorenkamp.

De heer Vorenkamp: Dank u voorzitter. Ik ben eigenlijk een beetje verbaasd over het antwoord van de gedeputeerde, want wordt hier de verantwoordelijkheid afgeschoven op Aa en Hunze? Wij zijn toch uiteindelijk eindverantwoordelijk voor wat er gebeurt. Toch? Dus alles wat er gebeurt en alles wat Aa en Hunze doet, gebeurt toch met instemming van de provincie neem ik aan. Dus het zomaar verwijzen naar Aa en Hunze vind ik een beetje merkwaardig.

De voorzitter: Gedeputeerde Jumelet.

Gedeputeerde Jumelet: Voor de verstaander, het gaat over het waterschap, Hunze en Aa's. Ik denk dat het goed is. We hebben partners. In dit geval, het gebeurt niet vaak, maar is het waterschap hierin leidend. Dat hebben we ook met elkaar zo afgesproken. En vigerend beleid geldt

gewoon voor datgene dat wij aan het doen zijn. Dus we geven nu subsidie. Dat betekent ook dat er, als het gaat bijvoorbeeld om grondeigenaren, daar zitten we zelf ook in een projectgroep, we praten er ook over mee, we hebben onze invloed er natuurlijk ook op. Er zijn gewoon heel goede afspraken gemaakt over de uitvoering. En dat betekent in dit geval dat we subsidie geven. Maar dat betekent niet dat we ons uit de verantwoordelijkheid terugtrekken. U als Staten hebt ook het programma Natuurlijk Platteland voor ogen. U kent de afspraken binnen het Natuurpact. Dat blijft staan, maar in dit geval hebben we met elkaar hier in dit huis afgesproken: Bij een bedrag van meer dan € 150.000 is het een voorhangprocedure.

De heer Vorenkamp: Laatste opmerking, laatste vraag.

De voorzitter: Nog één keer de mijnheer Vorenkamp. Gaat uw gang.

De heer Vorenkamp: De laatste vraag: Dus de vrijwilligheid blijft overeind? De vrijwilligheid van mensen die dus grond moeten aanleveren bijvoorbeeld, of op moeten leveren, of moeten verkopen, blijft overeind?

Gedeputeerde Jumelet: Het goede antwoord hier is: We volgen ons grondbeleid voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel mijnheer Jumelet.

6. Rondvraag

De voorzitter: Dan gaan wij verder met Agendapunt 6 en dat betreft de Rondvraag. Er zijn geen vragen voor de Rondvraag binnengekomen, dus slaan we heel snel om.

7. Inpassingsplan Drentse Zonneroute A37, Statenstuk 2022-44

De voorzitter: We gaan door met een wat groter onderwerp en dat is agendapunt 7, het Provinciaal Inpassingsplan Drentse Zonneroute A37, Statenstuk 2022-44. In het Statenstuk wordt gevraagd om de Nota van Antwoord vast te stellen en het PIP Drentse Zonneroute A37 vast te stellen. Voor dit agendapunt hebben zich twee sprekers gemeld, namelijk de heer Niezing en de heer Punt. Ook de sprekers gaan vandaag vanaf het kathedraal spreken. U krijgt elk vijf minuten de tijd om in te spreken en daarna krijgt de commissie de gelegenheid om korte, verhelderende vragen te stellen. Ik wil u vragen om dat ook echt zo te doen. Dus geen hele inleiding, maar korte verhelderende vragen. Na de eerste termijn vanuit de fracties en Gedeputeerde Staten krijgen de sprekers beiden nog een keer kort de gelegenheid om te reageren. Ik geef nu het woord als eerste aan de heer Niezing. Hij spreekt in namens de 'werkgroep Toekomstbestendige A37'. U mag hiervoor naast mij komen staan en het woord is aan u. Ga uw gang.

De heer Niezing (inspreker): Goedemorgen allemaal, geachte Statencommissieleden en voorzitter. Mijn naam is Peter Niezing en ik spreek in namens de 'Werkgroep Toekomstbestendige A37'. Wij hebben best een alarmerend betoog. De grote vraag die aan de orde is, of stroom opwekken via zonnepanelen meer van belang is dan behoud van veiligheid, bestaande natuur en het toegezegde terug planten van bomen. Ik doel op het terug planten van 4.000 bomen in de middenberm tussen Hoogeveen en Holsloot. Hierover zijn stukken aan u verstrekt. Waarom geen pilot in dit project? In Nederland is dit het tweede hernieuwbare energieproject. Andere gemeenten kiezen voor een werkelijk kleinschalige pilot, Heerenveen bijvoorbeeld: 300 meter om proef mee

te draaien. Wij als werkgroep pleiten ook voor een pilot, omdat er te veel niet opgeloste obstakels en vragen zijn. Zonne-energie aan de orde ten koste van veiligheid. De A37 tussen Hoogeveen en de Duitse grens, ik weet niet of u er wel eens langs bent gereden, maar die kenmerkt zich door ruimte, openheid en vooral obstakelvrije zones. Als je er langs rijdt, is er heel veel gras. Je kunt uitwijken, je hebt geen problemen met de vangrails et cetera, heel belangrijk. Binnen het PIP-rapport en de wegen- en veiligheidsnormen, zijn de meest veilige situaties langs de snelweg ROA richtlijn 1, Richtlijnen Ontwerp Autowegen betekent dat, in het PIP-rapport van de commissie Witteveen worden alleen maar drie richtlijnen beschreven. Daar voldoet het wel aan en dus keuren we dat qua veiligheid goed. Dat is wettelijk ook zo, maar als u heel goed kijkt naar hoe de weg er nu uitziet en wat er straks gebeurt en hoe je daar dan tussendoor rijdt, dan heb je aan weerszijden een vangrail, middenberm, twee vangrails en dan nog eens een keer aan de andere kant ook weer een vangrail en daartussen dan de zonnepanelen. Om daarmee proef te draaien, hoe het zit met tunnelvisie, reflectie et cetera lijkt het ons ongelooflijk van belang en ja, qua veiligheid gaan we dus inleveren ten koste van zonnepanelen en dat vinden wij jammer. Wij vinden ook dat in het PIP-rapport geen echt eerlijke en duidelijke conclusie getrokken wordt. En lees het nog maar eens goed na, maar dan toch de waarheid verhullende conclusie. Erg jammer. Ik zou het heel goed nalezen voordat u een besluit neemt. De A37 is nu een veilige autosnelweg, maar wordt door dit project een stuk onveiliger en let wel, je mag in Nederland vangrails plaatsen. Je mag in Nederland allerlei dat soort dingen doen, maar dat doe je alleen omdat het daar niet anders kan. Langs deze weg kan het zeker anders. Dan over de passeermogelijkheden voor de hulpdiensten. Ik heb een geluidsfragment bij me van een digitale avond, van de projectleider, en daar werden alsnog weer vragen gesteld over veiligheid. Heel kort is die. Hij doet het niet. Sorry. Ik zal u dit vertellen. Er werden herhaaldelijk vragen gesteld over veiligheid en uiteindelijk werd daar gezegd: er is bij een file best wel een mogelijkheid om erlangs te komen, maar de hulpdiensten moeten zich er langs wurmen, nou ja, wel langs wurmen. Toen ik dit hoorde en ik zal dat u alsnog verstrekken, zodat u het na kunt luisteren, want helaas doet mijn telefoon het nu niet, maar ik heb het daar met de projectleider over gehad en dat was allemaal onzin en dat was anders, maar je zult maar een in nood verkerend verkeersslachtoffer zijn en de hulpdiensten moeten zich daar langs wurmen. Dan over de landschappelijke aantasting. Voor de aanleg van zonnepanelen worden bomen gekapt. Hetzelfde aantal bomen moet worden terug geplant. Waakzaamheid is hier noodzakelijk, want als je navraag doet naar waar die andere 4.000 bomen zijn gebleven, niemand kan daar een antwoord op geven. In de dichte nabijheid van de weg kan het al niet en dat vinden we qua natuur jammer. Onbeantwoord is ook hoe de functie van 42 bestaande faunapassages wordt ingepast. Geadviseerd wordt om voor de faunapassage per locatie te bekijken hoe de fauna-geleidende functie het best gewaarborgd kan worden. Maar een antwoord wat dat moet zijn en dergelijke wordt niet gegeven. Wie betaalt het en al die extra kosten daarvan en wie bewaakt dat? Door overal die vangrails te plaatsen, gaat het open landschap verloren. Wij hebben als werkgroep navraag gedaan naar de business-case, het financiële plaatje. Daar krijg je niks over te horen. Het zou volgens de projectleider wel een spannende aanbesteding worden. Een spannende aanbesteding. Als ik dit soort dingen hoor, dan denk ik: hoe zit het dan echt? Het enige wat we weten, is dat de aanleg van de vangrails en van de grondkosten door de aan te stellen exploitant betaald moeten worden. Daarnaast moet de exploitant gaan betalen voor het onderhoud van zonnepanelen, die moeten worden schoongemaakt. Let wel, dit mag niet leiden tot afzettingen, dat wordt besproken. Weet u hoe dat gaat gebeuren? Dat is het plan: robots, robots die op zonnepanelen klimmen ...

De voorzitter: Zou u willen afronden?

De heer Niezing (inspreker): ja.

De voorzitter: Dank u wel.

De heer Niezing (inspreker): Ja, ik ben er bijna. Dus de toekomstige exploitant wordt hiervoor financieel aansprakelijk gesteld. Dan inspraak en draagvlak. Er zouden nog, en dat staat ook in de aanmelding, inloopavonden komen. Die zijn niet doorgegaan. Alles wordt afgeketst. Als je kijkt naar het PIP- rapport dat bij de gemeente Emmen zou liggen, dat is er niet geweest. Dat konden wij niet vinden. De meeste inwoners weten niet wat er staat te gebeuren langs de A37. Wij verwachten een draagvlakmeting door een onafhankelijk bureau. Dit prestigeobject mag zo niet doorgaan. Dat gaat ten koste van veiligheid, ons mooie landschap en verkeerd besteed belastinggeld. Geachte commissieleden, ik hoop dat nuchter boerenverstand de boventoon voert en wens u wijsheid toe bij de besluitvorming en ik wil nog één ding zeggen: wij zijn niet tegen zonne- energie. Wij zijn voor vernieuwing. We zijn er absoluut voor dat er dingen gedaan worden, maar niet op de manier zoals het plan hier bestaat, en ik hoop dat u zich wat dingetjes van mij in de oren heeft geknoopt. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Niezing. Wie van de aanwezigen heeft een vraag? Ik zag mevrouw Kleine Deters als eerste, D66. Ga uw gang.

Mevrouw Kleine Deters: Dank u wel, voorzitter. Dank u, mijnheer Niezing, voor uw verhaal. Wat me toch even triggert wat betreft de herplant van bomen, dat was een aspect wat ons ook bezig hield. Ik heb daar navraag naar gedaan en er is mij gegarandeerd dat die herplant zijn. Waarom uw twijfel daarover nog? Wat is daar de aanleiding voor?

De heer Niezing (inspreker): Wij hebben herhaaldelijk navraag gedaan: waar dan, wie weet daar iets van? Wie kan ons antwoord geven? En er wordt inderdaad alleen gezegd: ze zijn herplant. En waar? Ja, helaas, dat weten we niet.

De voorzitter: Mijnheer Duut, JA21.

De heer Duut: Hetzelfde aspect. Dank, mijnheer Niezing voor uw betoog. Het leuke is: vanochtend stond al in de media te lezen hoe de provincie daarop reageert en we horen zo of dat klopt, maar het verhaal is dat die bomen indertijd bij de verdubbeling van de A37 al aan de orde zijn geweest en dat ze helemaal niets, werkelijk niets met dit zonneproject te maken hebben. Hoe kijkt u daartegenaan?

De heer Niezing (inspreker): Dat snap ik. Dat was toen een toezegging dat die bomen terug geplant moesten worden tussen Holsloot en Hoogeveen. Maar als je nu kijkt wat voor bomen er weer allemaal gekapt moeten worden, die kunnen niet langs die route geplaatst worden. Bij Zwartemeer gaan heel veel bomen weg, bij Holsloot gaan er heel veel bomen weg. Langs de weg gaan heel veel bomen weg en wij maken ons zorgen. Wie bewaakt nu waar die bomen terugkomen? Want we willen graag groen terugzien. Het gaat ons met name om als je dit navraagt bij: wie bewaakt dit? Wie houdt dit in de gaten? En ik denk u.

De voorzitter: Een vraag van mevrouw Peeks, Partij voor de Dieren.

Mevrouw Peeks: Dank u wel, voorzitter. Ik hoorde u ook iets zeggen over faunapassages. Ik begrijp niet helemaal precies wat u daar mee bedoelde. Bent u tegen faunapassages of vindt u dat er teveel zijn of te weinig?

De heer Niezing (inspreker): Nee, die faunapassages moeten er zeker komen. Maar als je kijkt naar ... Er komen allemaal opstellingen met zonnepanelen en wat groter wild, ik denk aan herten en dergelijke die kunnen er niet zomaar meer langs, want er wordt een afzetting gemaakt aan de achterkant en waar kunnen dan die dieren door die daar een weg willen vinden? Dus daar moet ..., als je dan het PIP-rapport goed leest, dan staat daar: daar moeten we nog verder naar kijken. Dat weten we nu nog niet en er moeten oplossingen voor komen. Ik vind het wel zorgelijk dat je niet kunt lezen waar, hoe en hoe het dan precies zit.

De voorzitter: Dank u wel. Een vraag van mevrouw Mensen-Maat, Partij van de Arbeid.

Mevrouw Mensen: Dank u wel ook voor het inspreken. U zegt dat u als werkgroep niet tegen zonnepanelen bent en niet tegen zonne-energie, maar u vindt dit plan niet goed. Heeft u dan ideeën over hoe het dan anders zou moeten? Of zegt u van dit hele plan: gooi maar in de prullenbak?

De heer Niezing (inspreker): Nou, ik zou ten eerste ... Nee, niet in de prullenbak doen, maar doe het op een kortere afstand. Kijk naar en geef eerst antwoord op hoe het zit met inkorten van vluchtstroken, hoe zit het met de vangrail? Gaat het om een harde vangrail, zachte vangrail en dat soort dingen. Ga eerst naar die veiligheid kijken en kijk dan of daar nog ruimte is om zonnepanelen te plaatsen. Maar ik heb begrepen dat dit project alleen maar door kan gaan als je de plant, en dus moet het zo doorgaan of niet. Dat vinden wij erg zorgelijk.

De voorzitter: Een vraag van de ChristenUnie, mijnheer Veldsema.

De heer Veldsema: mijnheer Niezing, u begint sterk met een verhaal over veiligheid versus de afweging versus energie-opwek en vervolgens noemt u een aantal zaken, waarbij u eigenlijk aangeeft: ja, dit project heeft helemaal geen businesscase. Waarom heeft u dan zorgen?

De heer Niezing (inspreker): Dat laatste heb ik niet goed verstaan.

De heer Veldsema: U geeft eigenlijk aan dat dit project geen businesscase heeft. Dat kan nooit uit. Waarom heeft u dan zorgen?

De heer Niezing (inspreker): Nou, het idee is ten eerste: waarom krijg je daar niet een begroting van? Hoe is het dan gepland? Die toekomstige exploitant moet vangrailkosten in het project terug gaan betalen in 15 jaar. Nou, ik weet niet precies wat de vangrailkosten gaan zijn, maar elke meter ..., er gaat 160 kilometer vangrail geplaatst worden. Die gaan al af van het hele project en de opbrengst, want dat moet, want anders dan rijd je zo de zonnepanelen in. Als je kijkt naar de exploitatie, die exploitant gaat de, ik hoop niet dat het gebeurt, die robots betalen en die gaat zorgen voor het schoonmaken van graffiti et cetera. Je leest helemaal niets daarover. Participatie, 50% kan door mogelijk omwonenden in een postcoderoos geparticipeerd worden. Maar hoe dat zich financieel verhoudt, ik vind het een duister verhaal. Ik hoop dat ... Ja, u bent bij machte om er wel achter te komen, wij niet. Ik krijg nul op het rekest. Het is geheim.

De voorzitter: Dank u wel. De volgende vraag van het CDA, de heer Vegter.

De heer Vegter: Dank u wel, mevrouw de voorzitter en dank u wel, mijnheer Niezing, voor uw bijdrage. Als ik dat nou eens een beetje probeer samen te vatten, dan gaat het vooral over het

begrijpen hoe het in elkaar zit en de communicatie daarover. En u noemt daar een aantal aspecten, enerzijds veiligheid, het nieuwe wegbeeld, informatie over de herplant, de businesscase et cetera, maar waar zit nou uw grootste pijnpunt?

De heer Niezing (inspreker): Veiligheid en financiën.

De voorzitter: Duidelijk verhaal. Een vraag nog van de heer Vorenkamp, PVV.

De heer Vorenkamp: Dank u wel, voorzitter. Ik vind het idee van een pilot heel interessant, dus bedankt daarvoor.

De heer Niezing (inspreker): Misschien mag ik nog even iets zeggen. Er stond eerst in de stukken dat het een pilot zou zijn, hernieuwbare energie, toen wij daarover vragen gingen stellen aan de projectleiding et cetera. Weet u wat er nu staat? Pilot staat er niet meer en daar maken wij ons ernstige zorgen over.

De heer Vorenkamp: Het zou best eens heel terecht kunnen zijn. Ik heb het volgende: u geeft aan en anderen voor u hebben dat ook al eens aangegeven in allerlei documenten, dat er toch wel vragen zijn over de hele inspraakprocedure. Dus of die avonden allemaal wel doorgegaan zijn, ik kan dat niet goed inschatten. Emmen blijft in gebreke, horen wij ook heel veel of hoorden wij heel veel. Op welke manier is de omgeving in kennis gesteld van het project? Hoe hebben inwoners daar kennis van kunnen nemen? En de tweede vraag die ik heb, gaat over de draagvlakmeting. Wij vinden ook dat die ontbreekt. Hoe zou u dat graag uitgevoerd hebben?

De heer Niezing (inspreker): Er is in de weekbladen over de informatie, een proefopstelling geweest. Dat was alsof je bij de bouwmarkt dakpannen ging uitzoeken. We konden kijken naar de kleuren van panelen en hoe die eruit zouden zien. Er zijn drie digitale informatieavonden geweest over een periode van 2 jaar. Er staat in de nota van toevoeging nog dat we ook nog inloopavonden krijgen. Daar hebben wij voor gepleit. Laten we live met elkaar in gesprek gaan en niet digitaal. Die digitale avonden die er waren, heb ik terug kunnen kijken, gelukkig nog, maar als je dat nu probeert als burger, om dat terug te zien, ze zijn allemaal weggehaald. Juist toen wij zeiden dat we ook materiaal gebruikten uit die digitale avonden, waren ze ineens niet meer terug te vinden. Dan wil je als burger bijlagen vinden. Je kijkt in het PIP-rapport. De bijlagen staan er tot nu toe steeds nog niet in. Die bijlagen kun je vinden als je uiteindelijk een landelijke site bezoekt en daar kun je dan met verder klikken et cetera die bijlagen vinden. Daar vind je pas meer toelichting op wat er in het rapport staat. Als ik het rapport zo doorlees, dan denk ik: ja, het zal wel. Nee, daar staan fundamentele dingen en als je daarop doorvraagt, is het weg. Ik vind dat er in het Dagblad van het Noorden of wat dan ook, een soort referentiegroep moet komen die gehoord wordt en je kunt een petitie mogelijk gaan doen van wat vinden jullie dat die route er komt? Er is een petitie geweest over die zonnwand bij Erica. Parc Sandur wilde dat. Erica was heel erg tegen. Ja, degene die het hardste roept en de mensen het best mobiliseert, dus dat stukje van die wand is weggehaald. Er komen andere panelen voor terug. Ik denk dat een petitie, maar ook dat bekendmaking in landelijke dagbladen ... Ik ben erg geïnteresseerd in nieuws. Ik had dat nooit gelezen, totdat ik er door iemand op geattendeerd werd: weet jij wel dat dit staat te gebeuren? Vraag het in uw omgeving na. Er weet bijna niemand wat er echt staat te gebeuren.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Niezing voor uw inbreng. Mijnheer Duut, zou u ook uw inbreng nog kunnen bewaren voor straks, als we de echte discussie gaan doen? Heel kort.

De heer Duut: Ik wijs u erop dat de provincie inmiddels aangekondigd heeft dat er nu een live inloopavond komt. Was u daarvan op de hoogte?

De heer Niezing (inspreker): Ja, dat is gezegd, maar ik heb nog niet gezien wanneer ze zijn.

De heer Duut: Binnenkort.

De voorzitter: Dank u wel. Ik dank de heer Niezing voor zijn inbreng en ik vraag de heer Punt om naar voren te komen.

De heer Niezing (inspreker): Dank u wel, allemaal.

De voorzitter: U bedankt en de heer Punt spreekt in namens de Werkgroep Geluidsoverlast A37/A28 en ook na de inbreng van de heer Punt kunnen wij natuurlijk nog verhelderende vragen stellen. Het woord is aan de heer Punt.

De heer Punt (inspreker): Goed, even wennen. Geachte commissie, mevrouw de voorzitter, fijn dat we nog even het woord kunnen voeren bij dit agendapunt. We hebben nog een aanvulling verstuurd, dus ik hoef niet zo'n lang verhaal te houden. Ik keek gisteravond even terug en toen kwam ik tot de ontdekking dat het wel 4,5 jaar geleden was dat we voor het eerst kennismaakten met dit project. Er stond op de site van RTV Drenthe een mooi beeld van de route langs de A37 en met name ook bij Hoogeveen een mooi scherm en wij waren in de buurt al een tijdje bezig met de geluidsoverlast die er heerst en we dachten: als dat scherm er komt, dan kan dat mooi dienen ook als geluidsscherm. Als je dan toch investeert, doe het dan beide. Daar zijn we mee de boer op gegaan. We hebben gepraat met de gemeente, met de klankbordgroep. Ik kijk even naar de heer Stelpstra, daar hebben we ook onze inbreng gehad. We wisten inmiddels wel dat dat niet de bedoeling was, dat het toch een beetje een facetachtige benadering is, dat je niet integraal zo'n probleem aanpakt. Dat zij zo. Wij hoopten toch dat door dat scherm het geluidsniveau duidelijk naar beneden zou gaan, maar dat was even afwachten. Vorig voorjaar kwam dus het PIP uit en toen bleek dat er toch een berekening gemaakt was over het geluid en dat we op de plekken waar voor een gedeelte van het traject toch iets van 6 DB reductie is. Nu ben ik niet zo'n rekenwonder op dat gebied, maar ik heb me laten vertellen dat dat toch iets van 75% reductie is. Dus dat is nogal wat. Dus dat was erg mooi. Maar we kwamen er op dat moment ook achter dat het traject helemaal niet doorliep tot het klaverblad wat wij veronderstelden. Het bleek te stoppen tot bij de Alteveerstraat aan de zuidkant van Hoogeveen en dat vonden wij eigenlijk wel jammer, want met name in de hoek van de A37 en de A28 wonen mensen die erg veel last hebben van die geluidsproblematiek. Vandaar dat we dachten: daar moeten we toch nog over aan de bel trekken, want het project is begrensd tot grond die in eigendom is van het rijk. Dat is een inperking en dat zal wel praktisch zijn, maar vanuit de bewoners gezien is dat redelijk onlogisch en ook als je vanuit die geluidsproblematiek denkt. Vandaar dat we daar toch nog op teruggekomen zijn. We zijn vorig jaar met de wethouder van Hoogeveen, Ten Kate, langs dat hele traject gefietst en overal hebben bewoners vanuit de werkgroep verteld wat hun problemen zijn op die plek en hij heeft zich dat ..., hij is daarmee verder gaan. Hij is daar ook nog over dat stuk wat eigenlijk ontbreekt, in gesprek met Rijkswaterstaat. Het zou mooi zijn, denk ik, dat voor dat gedeelte en ik wil daar ook de A28 bij betrekken, want wat we nu zien is dat in de meerjarenraming voor de A28 een overschrijding is. Daar zou je eigenlijk al een scherm moeten doen. De planning is onzeker, wanneer dat ooit eens een keer gaat gebeuren. Dan komen er schermplaten van 2,5 meter, want in dit land doen we altijd pas een maatregel als het echt

niet anders kan. Dan doen we het minimaal en dan duurt het weer 20 jaar voordat er weer een aanvulling komt. En eigenlijk denken we, de mensen hebben daar een probleem in de hoek. In onze werkgroep zitten bewoners die daar wonen en daarover kunnen verhalen. In hoeverre kun je daar niet een project van maken, ook van dat gedeelte dat je daar in plaats van alleen de geluidswand ook een project maakt met zonnepanelen? We hebben bijvoorbeeld in Uden de A50 waar een proefproject is. Dat ziet er goed uit, het werkt goed en die A28 is toch een beetje het visitekaartje van Drenthe als je binnenkomt. Probeer dat van de grond te krijgen. Dat kan ook in de planning misschien nog zorgen dat dat wat eerder aan de beurt kan komen en vul dat aan met het stuk langs de A37 tot aan die route. En misschien moet je daar één ontwerp van maken met hetzelfde bureau dat ook die Zonneroute ontworpen heeft. De Zonneroute op zich vinden we prachtig, maar we hebben geprobeerd steeds mee te denken, op een positieve manier, maar we willen eigenlijk ook dat daar die dubbelfunctie tot uitdrukking komt als je investeert. We zitten ook in ..., we komen tot de ontdekking, ook nu door allerlei omstandigheden, dat we misschien nog veel meer moeten investeren in alternatieve energiebronnen. In plaats van de weilanden vol te plannen, laat ik het maar voorzichtig zeggen, heb je de mogelijkheid om dat langs de autowegen te doen op deze manier. Dus in dit opzicht vinden we dat een prachtig ontwerp en een goed voorbeeld en het zou leuk zijn om dat verder uit te werken, zeker ook voor die hoek. Dat is een gedeelte van Hoogeveen dat aan de ... In Nederland overheerst de zuidwestenwind en dat is met name dan ook de hoek waar de mensen wonen die er last van hebben.

De voorzitter: Mijnheer Punt, wilt u afronden?

De heer Punt (inspreker): Ik wil nog één opmerking maken. Ooit was de A37 een N37. De A37 stond ook op geen enkele planning en agenda. Hij is er gekomen door de gemeente en met name ook de provincie, de heer Swierstra is daar in die tijd nog aardig mee bezig geweest door veel lobbywerk, veel onderhandelen met het Rijk, want bij het Rijk was er geen enkele aanleiding om dat verdubbelen. Hij is er wel gekomen door gezamenlijke initiatieven. Ons voorstel is: zorg nou ook dat zo'n hoek waar we het nu over hebben, dat dat een nieuw initiatief wordt, dat we gezamenlijk de schouders eronder zetten, zodat je daar een goede oplossing krijgt.

De voorzitter: Dank u wel voor uw inbreng. Is er iemand die een korte, verhelderende vraag heeft voor de heer Punt? Mevrouw Kleine Deters, D66.

Mevrouw Kleine Deters: Dank u wel. Mijnheer Punt, begrijp ik uw verhaal goed dat u zegt van daar waar nu bij de Alteveerstraat de Zonneroute ophoudt, pleit u voor het betrekken vanaf knooppunt Hoogeveen tot Hoogeveen-Oost bij dit project?

De heer Punt (inspreker): Ja, daar pleit ik voor en dan ook integraal de hoek om langs de A28. En de enige reden waarom dat stuk er nu niet in zit, is dat het geen Rijkseigendom is. Dat was kennelijk de opdracht dat alleen op overheidsgrond dit gerealiseerd moest worden. Dus wij pleiten ervoor dat dat stuk meegenomen wordt.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Veldsema, ChristenUnie.

De heer Veldsema: Dank, mijnheer Punt, voor uw bijdrage. Complimenten ook voor het verhaal en de inzet. Hier zit ik. De inzet ook om een heleboel partijen te combineren en ook werk met werk te maken, combinatie. U gaf aan dat u 4,5 jaar geleden al op de hoogte daarvan was. Is dat in uw omgeving ook of bent u de enige die daarbij betrokken is?

De heer Punt (inspreker): Nee, toen werd het project aangekondigd en op RTV Drenthe stond een prachtig filmpje van het ontwerp van Bureau Vermeulen en er stond bij Hoogeveen al die wand, zoals die ook nu gerealiseerd is, dat was al visueel gemaakt. Ik las het in de krant en ik keek dus op die site van RTV Drenthe en wij dachten bij ons in de buurt: als hij er komt, dan kan dat ook een mooie geluidswand zijn.

De voorzitter: Dank u wel. Mijnheer Bos, GroenLinks.

De heer Bos: Mijnheer Punt, dank u wel voor uw inspraak. Wij zien ook daadwerkelijk wel die koppelkansen die u benoemt, over het geluidseffect van eventuele wanden. Zou u er ook tevreden mee zijn als bijvoorbeeld de provincie een voorttrekkende rol neemt naar aanleiding van dit pilotproject dat nu op rijksgronden is, om met de gemeente bijvoorbeeld in overleg te gaan over het aanpassen van het bestemmingsplan, om bijvoorbeeld ook realisatie op termijn te laten doen van dit soort projecten in Hoogeveen?

De heer Punt (inspreker): U vraagt of de provincie een voorttrekkersrol daarin zou kunnen ...?

De heer Bos: Ik kan me voorstellen dat het misschien nu te laat is om dit laatste stuk nog op te nemen in het Provinciaal Inpassingsplan, maar het gaat nu om de gemeente Hoogeveen. Ik vraag me af of u daar ook heil in ziet om in het vervolg van dit traject, deze ervaringen mee te nemen richting de gemeente Hoogeveen en dat de provincie dat dan misschien kan aanslingeren.

De heer Punt (inspreker): Ik denk dat het goed is dat het een gemeenschappelijke aanpak wordt, gemeente en provincie, voor die hoek, maar je zou ook langs de A28 verder kunnen kijken. Er zijn misschien wel meer plekken waar je dat kunt doen. Je zou er ook meer gemeenten bij kunnen betrekken. En ik dacht dat wethouder Ten Kate ook met meerdere gemeenten daarover in gesprek is. Dus als de provincie daar een voorttrekkersrol in zou willen vervullen, zou dat ook prima zijn.

De voorzitter: Dank u wel. Ik kijk nog even rond. De heer Vorenkamp, PVV.

De heer Vorenkamp: Dank u, voorzitter. Een hele korte vraag: Van wie is die grond waar het om gaat, die nodig zou zijn? Dus van wie is die grond die nodig zou zijn om dat stukje wat u graag wilt, te realiseren?

De heer Punt (inspreker): Dat is van een particuliere eigenaar daar, dat zal dus aangekocht moeten worden, wil je daar wat realiseren.

De voorzitter: Dank u wel. Mooie, korte, verhelderende vraag. Complimenten. Mevrouw Mensen-Maat, Partij van de Arbeid.

Mevrouw Mensen: Mijnheer Punt, dank voor uw inspraak. Ik begreep dat in de gemeente dit onderwerp ook de laatste keer nog in de raadsvergadering aan de orde is geweest. Kunt u daar misschien nog iets meer over zeggen, wat daar de eindconclusie was van de raad?

De heer Punt (inspreker): Ja, we hebben regelmatig contact hierover met de raad, maar in dit geval is vanuit de raad gezegd: we wachten even op de onderhandelingen die de wethouder heeft over dit project. Dus het is niet zo dat de raad daar op dit moment zelf uitvoerig mee bezig is.

De voorzitter: Dank u wel. Dan dank ik de heer Punt en ook nogmaals de heer Niezing voor hun inbreng en na de eerste termijn van de commissieleden krijgt u elk nog kort de gelegenheid om te reageren. U mag weer teruggaan naar uw plaats, want we gaan over naar de bespreking van het agendapunt en misschien kan iemand ondertussen even het kathederschoonmaken van die kant of jij? Heel goed. In de eerste termijn zijn er drie minuten spreektijd per fractie en ik geef als eerste het woord aan de fractie van JA21, de heer Duut. Ga uw gang.

De heer Duut: Dank u wel, voorzitter. Voorzitter, zoals wellicht bekend zijn de zonneweides in Drenthe ons een doorn in het oog. Maar dat ligt anders bij dit project, de Zonneroute A37, want juist die Zonneroute, de A37-Zonneroute, laat zien waarom ons dat een doorn in het oog is, want waar die zonneweides ons landschap totaal verrommelen - ik kom daar bij de RES nog op terug - zien we hier, wat ons betreft, een goede inpassing in het landschap en bijna, wat ons betreft, zonder enige verstoring. De gedachte kwam bij mij op: hadden we dit project maar eerder gedaan, dan hadden we misschien die zonneweides niet hoeven aan te leggen. Maar goed, gedane zaken enzovoort. Dan het PIP zelf. Er is wat ons betreft wel degelijk veel gedaan aan participatie. Hoewel gehinderd door corona, zien wij dat het bureau in ieder geval zijn best heeft gedaan om in die moeilijke periode toch nog zo goed mogelijk en zo veel mogelijk het publiek erbij te betrekken. En wat ons betreft ook kosten noch moeite zijn gespaard om er wat moois van te maken. De meeste reacties, u heeft allemaal gezien dat we in totaal over dik 800 pagina's praten, maar in wezen gelukkig eigenlijk maar 49 unieke reacties, de meeste reacties worden adequaat beantwoord. Hoewel, hier en daar zag ik wel een formulering en ik citeer uit zo'n reactie van de provincie: 'De provincie is echter van mening dat ...' enzovoort. En dat leunt dan zo nu en dan wel een beetje aan tegen: 'wij van wc-eend adviseren wc-eend'. Maar op hoofdlijnen voorzitter, en in zijn algemeenheid ziet het er wel goed uit. Op een gegeven moment ga je doorlezen en doorlezen en dan wordt het zelfs indrukwekkend als je ziet wat er allemaal wel niet onderzocht is. Dat loopt zo ongeveer van Karel de Grote tot de grote modderkruiper. Werkelijk alles is in kaart gebracht. Kortom, met deze invulling van duurzaam kunnen wij instemmen. Ik kan het niet nalaten om af te sluiten met één observatie, omdat die wat mij betreft bijna van dichtbij is, iets wat je weinig tegenkomt bij dit college. Ze hebben het mooi voor elkaar, maar deze proza ... Ik kwam ergens iets tegen over de invloed van kleuren op de omgeving en ik citeer: 'De kleuren gaan een relatie aan met de omgeving.' Dan schiet het gemeed toch wel even vol, voorzitter. Dank u wel.

De voorzitter: Dat gaat wel heel snel bij u, mijnheer Duut. Ik geef graag het woord aan mevrouw Kleine Deters van D66. Ga uw gang. Daarna volgt de heer Vegter van het CDA. Dan kunnen we elkaar wat sneller opvolgen, denk ik. En een terechte opmerking: als u het woord heeft gevoerd en u loopt weg, even het kathederschoonmaken, alstublieft.

De heer Duut: Sorry.

Mevrouw Kleine Deters: Dank u wel, voorzitter. Hernieuwbare energie. We hebben met elkaar, gemeente, provincie, Rijk, een forse opgave om onze klimaatambities te halen en een bijdrage te leveren aan de energietransitie. Het voorliggende voorstel levert hieraan een goede bijdrage: rijkgrond zo optimaal mogelijk inzetten met maatschappelijk draagvlak. In het Beeldkwaliteitsplan is opgenomen dat de automobilist altijd over de panelen uit kan kijken en zicht heeft op het landschap. D66 heeft eerder aangegeven dat wij het zicht vanuit het landschap ook van belang vinden. Het zicht op de achterkant is voor inwoners en toeristen van belang en dat komt misschien ook een stukje tegemoet aan de inbreng van de heer Niezing. Wij willen daar toch

ook echt in de uitvoering extra aandacht voor vragen om het niet alleen vanuit het oogpunt van de automobilist, maar ook van de achterkant in te passen. En wat ons betreft zou een onderbreking van de Zonneroute op een aantal plaatsen juist vanuit de landschappelijke inpassing wenselijk zijn. En ter compensatie daarvan mogen wat ons betreft bij kruisingen of op- of afritten wel wat extra panelen geplaatst worden. Dat het geheel dus intact blijft, maar dat er wel een onderbreking in zit. Met betrekking tot het geluid wordt op basis van gebruikte onderzoeken en modelberekeningen gesteld dat de toename niet hoorbaar en daarmee verwaarloosbaar is. Wij hebben geen reden om hieraan te twijfelen, maar wij begrijpen ook de zorgen die inwoners daarover hebben. Daarnaast is er helaas niets bekend over mogelijke cumulatie van geluidsoverlast. Ja, dat is een gegeven. Vandaar onze vraag of de gedeputeerde bereid is om na realisatie van de Zonneroute de geluidseffecten te meten en zo nodig wijzigingen voor te stellen? Want we kunnen daar nu over speculeren, maar niemand heeft daar het antwoord op. Dus we moeten uitgaan van de modelberekeningen, maar mocht dat anders uitpakken ..., dus daarom vinden wij meting vanaf het begin wel van belang. En als het gaat over de biodiversiteit en de soortenbescherming, dan kan gewoon gesteld worden dat de panelen daar effect op hebben. Er zal sprake zijn van het kappen van bomen en vanuit de Wet natuurbescherming heeft de provincie een herplantplicht en misschien in tegenstelling tot mijnheer Niezing, gaan wij ervan uit dat inderdaad de herplant uitgevoerd is. Wat dan lastig is, is dat het dan misschien niet inzichtelijk is. Misschien moeten we kijken hoe we dat dan beter zouden kunnen doen, zodat we daarin meer transparant over komen. Wat betreft de participatie, voorzitter, ja, het lokaal eigendom is geen onderdeel van het Inpassingsplan. Wij stellen het op prijs wanneer het gezamenlijk participatieplan met betrekking tot de financiële participatie afgerond is en dat wij daar ook over geïnformeerd worden. Op dit moment is het geen onderdeel, dat begrijpen we ook, maar die informatie zouden we willen ontvangen.

De voorzitter: Wilt u afronden?

Mevrouw Kleine Deters: We zeggen het tegelijk, geloof ik. Naast de genoemde aspecten willen wij nog opmerken dat wij het jammer vinden dat er weinig gekeken is naar nieuwe innovatieve mogelijkheden, bijvoorbeeld zonnepanelen in asfalt. Of het direct omzetten van zonne-energie in groene waterstof. Dat wat nog mogelijk in de uitvoering meegenomen zou kunnen worden, daar zijn wij dan wel een warm pleitbezorger voor. Dus dat is meer een oproep van ons naar GS. Voorzitter, de keuze om voor de Zonneroute een Provinciaal Inpassingsprogramma voor te leggen, vinden wij een goede keuze en die zullen wij daarmee steunen.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Kleine Deters. En u moet het schoonmaken. Ondertussen loopt de heer Vegter van het CDA naar voren en daarna geef ik het woord aan mevrouw Peeks van de Partij voor de Dieren. Maar eerst het woord aan de heer Vegter. Ga uw gang.

De heer Vegter: Dank u wel, mevrouw de voorzitter. In grote lijnen omarmen wij het PIP, het Provinciaal Inpassingsplan, zoals dat er nu ligt. De uitgangspunten, zoals Zon-op-dak gaat voor en de landschappelijke inpassing zijn goed meegenomen en de zonneward, waar eerst sprake van was, is er uitgehaald. En naar onze informatie heeft de herplant plaatsgevonden in een drietal gemeenten. We hebben daar specifiek naar gevraagd. Dat is misschien niet zo zichtbaar voor iedereen, maar het is wel degelijk het geval, want dat interesseert ons ook. Er is op een adequate manier omgegaan met de ingediende reacties en hoewel nog niet alles rond is wat betreft de gronden, hebben wij er vertrouwen in dat het goed komt. Kortom, rennen maar met dit project. Dat betekent dus terinzagelegging met nog een beroepstermijn van zes weken. Echter, wij

namen vanochtend kennis van grote consternatie in Zwinderen naar aanleiding van een voorlichting gisteravond over deze Zonneroute. Het ging daarbij over het kappen van grote stukken bos rond of vlakbij een woning ten gunste van zonnepanelen. Mevrouw de voorzitter, naast de vraag of dit juist is en waarom dat nu pas duidelijk is geworden, willen we graag aandacht hiervoor. Want hoe wordt er gecommuniceerd met de inwoners over de aanleg en de gevolgen? De grote zorgen die nu boven water zijn gekomen, wijzen in ieder geval op het mogelijk niet goed meenemen van de inwoners. Hoe komt het toch dat we niet iedereen bereiken? We zijn benieuwd naar de reactie van GS hierop en natuurlijk ook naar hun reactie op de sprekers, want ook daaruit sprak wellicht een gebrek aan communicatie. Naar onze taxatie ging het namelijk niet zozeer over mogelijk tegen het hele project zijn, maar veel meer over: 'we willen graag begrijpen hoe het in elkaar zit' en er blijven gewoon nog wat openstaande vragen. Dat was het.

De voorzitter: Dank u wel. De volgende spreker is mevrouw Peeks van de Partij voor de Dieren en zij wordt gevolgd door de heer Wiersema van Sterk Lokaal. Ja, bij het kathedraal graag en schoonmaken. Ja, ook dat moet er nog even inkomen. Misschien is het ook wel de laatste keer. Ik las net dat ze het in de Tweede Kamer niet meer doen, maar wij houden het vandaag in ieder geval nog eventjes in stand. Alle maatregelen zijn inderdaad ... We doen het vandaag nog even zo. Ga uw gang, mevrouw Peeks.

Mevrouw Peeks: Dank u wel, voorzitter. De Partij voor de Dieren is voorstander van hernieuwbare duurzame energie en in het licht van de geopolitieke omstandigheden en de klimaatopgave denken wij dat het zorgvuldig inpassen van zonnepanelen in het landschap goed is. We hebben nog wel een aantal vragen hierover. Ten eerste, waar worden de bomen die gekapt worden gecompenseerd? Ten tweede, door onder andere de kap van bomen zal op sommige punten de NNN in het gedrang komen. Hoe wordt dit opgelost zonder dat hier een ontheffing voor wordt verleend? Ik doel hier op de ecologische verbindingzone bij Zwartemeer, het Runderdiep en de Derde wijk bij Hollandscheveld. We lezen in de brief van de heer Oostenga vooral zijn persoonlijke problemen met het kappen van bomen, maar de Partij voor de Dieren denkt ook aan het verlies van biodiversiteit die onherroepelijk met de kap van een bos gemoeid is. Graag een reactie van de gedeputeerde hoe dit voorkomen kan worden, want het is toch vreemd dat aan de ene kant gewerkt wordt aan duurzaamheid, maar aan de andere kant leefgebieden van dieren en planten moeten wijken. Tot zover.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Peeks. De volgende spreker is de heer Wiersema van Sterk Lokaal en daarna mevrouw Zwaan van de VVD. Het woord is aan de heer Wiersema en inderdaad goed schoongemaakt.

De heer Wiersema: Voorzitter, collega's, de Drentse Zonneroute. Eerst maar even afrekenen met enige ergernis en dan doel ik op de afdeling 'veel schrijven'. 807 pagina's worden ons gepresenteerd bij dit agendapunt. Nogmaals, 807 stuks. Een Dikke Van Dale, een Statenbijbel, enige wetboeken aan tekst. Gelukkig dat we dan in digitale tijden leven, want u zou zich eens voor moeten stellen wat dit betekent wanneer we dat gewoon in hard copy hadden gekregen. Anderhalve pak kopieerpapier, 3,6 kilo maal honderd nota's en maal en maal, enzovoorts. We hadden het hier bijna niet kwijt gekund. De hartenkreet is dan ook en de vraag: kan dit niet anders? En tevens een verzoek aan het presidium hier eens bij stil te staan en zo mogelijk anders in te richten, want het kan wel degelijk op basis van samenvattingen, preadviezen enzovoorts. Nou de Zonneroute dan maar. En ik beken dus al bijna impliciet, voorzitter, dat ik niet elke pagina gelezen heb, zeker wel alles door gescrold. Onze fractie heeft een helder standpunt ingenomen.

Nietsdoen op het terrein van alternatieve energie is in het huidige tijdsgewricht geen alternatief. We moeten aan de bak, en wel om meerdere redenen: de uitstoot en we willen ook zeker niet afhankelijk zijn en blijven van buitenlandse leveranciers. Waar dit toe kan leiden, merken we nu zeker bijna elke dag. De Zonneroute is zo'n alternatief, zelfs voor de vele lelijke zonnepanelen, wij dus, mits ze op een goede manier ingepast ..., mits op een goede manier ... Ja, waar was ik nou? Ik moet zo langzamerhand ook grotere letters gaan hanteren. Mits op een goede manier ingepast en geluisterd wordt naar alle betrokkenen. De snelweg door een waardevol landschap is sowieso niet al het allerbeste idee, maar hier hebben we heel lang geleden al voor gekozen in het kader van mobiliteit. Laten we dan ook die twee vliegen in één klap slaan, mits we dit zorgvuldig doen, kan dat ook. En zorgvuldig doen bedoelen wij mee: luisteren naar onze inwoners, vooral aanwonenden, organisaties, stichtingen en andere belanghebbenden en hun zorgen en opmerkingen een plek geven en te vertalen. Zorgen over woongenot, geluid, inpasping in het landschap. En houd rekening met flora en fauna. In onze taal: draag zorg voor een zorgvuldig participatie- en inspraaktraject. Voorzitter, al scrollend door de 807 pagina's, waarbij we nu vooral gelet hebben op de Nota's van Antwoord op de indieners van de zienswijzen, komen wij tot de conclusie dat we verder kunnen. Er is geluisterd, de opmerkingen zijn van een reactie voorzien, niet altijd tot volle tevredenheid van iedereen, maar ook hebben er wel degelijk aanpassingen plaatsgevonden. Niet onbelangrijk in onze meningsvorming en conclusie is dat alternatieven als molens en nog meer zonnepanelen zeker niet de voorkeur genieten. Zijn we er dan? Nee, we hebben een stap gezet waarmee we verder kunnen. Bij de vervolgstappen is uitwerking wat ons betreft van essentieel belang en participatie van provinciale, maar zeker ook lokale organisaties, overheden en particulieren in de breedste zin van het woord gewaarborgd.

De voorzitter: Mijnheer Wiersema, wilt u afronden?

De heer Wiersema: Mijn laatste zin, voorzitter, luidt: 'Hier zien wij ook graag hoe de goede procedures, vastgelegd in een notitie, maar misschien heb ik die over het hoofd gezien in de 807 pagina's, de zogenaamde communicatie-paragraaf. Wij kunnen hier verder mee, maar we blijven opletten.

De voorzitter: Dank u wel. De volgende spreker is mevrouw Zwaan van de VVD. Zij wordt gevolgd door de Partij van de Arbeid, mevrouw Mensen-Maat. Het woord is aan mevrouw Zwaan. Heeft u hem schoongemaakt? Heel fijn, dank u.

Mevrouw Zwaan: Voorzitter, dank u wel. Voor ons ligt het Statenstuk Provinciaal Inpassingsplan Drentse Zonneroute A37 en de Nota van Antwoord met betrekking tot de ingediende zienswijzen. Onze fractie is altijd een groot bepleiter van transparantie, goede communicatie naar onze inwoners en draagvlak. Het volgen van de juiste procedures met het resultaat om te komen tot een gedragen plan. Zo ook in de aanloop naar dit plan, de Drentse Zonneroute. Voorzitter, we hebben te maken met een grote bestemmingsplanwijziging voor drie gemeenten: Hoogeveen, Emmen en Coevorden, welke samenkomt in dit Inpassingsplan. Er zijn diverse informatieavonden en inspraakavonden geweest, waar ook ondergetekende veelal aanwezig was. Fysiek maar ook digitaal. Natuurlijk kun je naar aanleiding van zo'n plan vragen en ook bezwaren verwachten. Onze fractie is blij dat er goed is geluisterd naar de vele bezwaren van onze inwoners omtrent de zonnepanelen bij Erica. Dit heeft er uiteindelijk toe geleid, na een goed proces, dat deze uit de plannen is geschrapt. Maar toch zijn we er over het geheel gezien niet rustig onder en maken ons zorgen. Onze fractie is niet tegen dit plan. In het geheel niet. De inwoners van aanliggende dorpen in beginsel ook niet, maar deze ingeslagen weg blijkt niet de juiste afslag. We hebben tot op vandaag nog steeds te maken met verontwaardigde en boze omwonenden, die

geheel niet of veel te laat blijken te zijn geïnformeerd. Er gaan opeens bossen gekapt worden, waar eerder in de plannen en tijdens de bijeenkomsten geen sprake van was. Uit de brieven van de Werkgroep A37, de insprekers hebben we ook zojuist gehoord, en inwoners van Zwartemeer komt hierover ook het een en ander naar voren. Omwonenden voelen zich compleet overvallen. Gisteravond nog kwam mij, na een gehouden informatieavond in mijn woonplaats Zwinderen, ter ore dat er langs de A37 bij Zwinderen bomenkap gaat plaatsvinden voor extra zonnepanelen. En dat staat niet in het huidige plan. Mijn app stroomde tot vannacht vol. Gemaakte afspraken in deze Staten met elkaar over transparantie, communiceren en draagvlak komen hierdoor weer in een heel ander daglicht te staan. En om misverstanden te voorkomen en in het geheel niet te willen mopperen, maar op deze manier moeten we niet met elkaar willen omgaan. Ik zou heel graag van de gedeputeerde willen horen wat hier aan de hand is. Tot zover eerst, voorzitter. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Zwaan. Ik geef het woord aan mevrouw Mensen van de Partij van de Arbeid en daarna de heer Veldsema van de ChristenUnie. Mevrouw Mensen, ik geloof niet dat er schoongemaakt is, dus misschien moet u dat zelf even doen, als u wilt. Nee, ga maar hoor. Het is voor iedereen even wennen.

Mevrouw Mensen: Dank u wel, voorzitter. Drenthe is twaalf plus één. Dat heb ik gedeputeerde Vedelaar twee weken geleden ook nog weer horen zeggen in het radioprogramma Cassata. Twaalf gemeentes en één provincie. Ik zou dit willen aanpassen. Drenthe is twaalf plus één plus één. Twaalf gemeentes, één provincie en één Rijk. Dat is nu juist de kracht van het nu voorliggende stuk. Het Rijk heeft samen met de provincie en de gemeentes Emmen, Coevorden en Hogeveen dit plan uitgewerkt en in procedure gebracht. Voorwaar geen kleinigheid en het is mooi te zien dat de samenwerking goed is, voorlopig tot nu toe. De Partij van de Arbeid is een groot voorstander van het opwekken van duurzame energie op plaatsen die verder geen economische waarde hebben. Denk daarbij aan daken, maar randen langs snelwegen zijn dat natuurlijk ook. Wel is het daarbij van belang dat de weggebruikers en ook de omwonenden geen last hebben van de zonnepanelen. Uit het voorliggende PIP halen wij dat hier allemaal rekening mee is gehouden. Ook zien we een groot aantal ingediende zienswijzen die allemaal adequaat van een antwoord zijn voorzien. De Partij van de Arbeid is blij dat de zonneward bij Erica verdwenen is uit het plan en dat er aanpassingen aan het plan zijn gedaan, naar aanleiding van de ingediende zienswijzen. Daarmee geef je gehoor aan de mening van de omwonenden van het gebied. In dat kader is de Partij van de Arbeid ook blij om te lezen dat men over het algemeen tevreden is over de wijze waarop de omwonenden zijn meegenomen in het hele proces. En we gaan ervan uit dat het in het vervolg van het traject ook gaat gebeuren, maar ik kan ook wel een beetje aansluiten bij de woorden van mijn voorgangster dat wij ons daar dan, gezien de brieven, ook wel wat zorgen over maken. De gedeputeerde heeft in de informatiebijeenkomst aangegeven dat de businesscase krap is, maar we vinden het van groot belang dat er wel serieus gekeken wordt naar participatie van omwonenden in de zonnepanelen die langs de snelweg worden gelegd. Er zijn bijvoorbeeld al bestaande energiecorporaties in de gemeente Emmen. Is het mogelijk om deze te betrekken bij de totstandkoming van dit project? Kan de gedeputeerde hier iets over zeggen? Dan kom ik even terug op het begin van mijn betoog. Dit is zo'n sterk plan, omdat het een mooie samenwerking is tussen Rijk, provincie en gemeentes. En wat zou het mooi zijn als deze samenwerking ook verdergaat dan alleen het tracé dat nu voorligt. Ik doel daarmee op de problematiek waarover de inspreker, de heer Punt, heeft gesproken. De Partij van de Arbeid snapt de argumentatie van het college op de zienswijze van de Werkgroep Geluidsoverlast A37/A28, maar dat is wat de Partij van de Arbeid betreft wel iets te gemakkelijk. We begrijpen dat er bij het Rijk, zowel voor de A37 als voor de A28 al plannen zijn. Waarom niet deze plannen

tegelijkertijd uitvoeren met deze Zonneroute? Met name de inwoners van Hoogeveen, die wonen in de hoek A37-A28, hebben veel last van de herrie van de snelwegen en de aanleg van de zonnewand op die plaats zou hun welbevinden zeer vergroten.

De voorzitter: Mevrouw Mensen, wilt u afronden?

Mevrouw Mensen: Ja, ik ben bijna klaar. In de laatste raadsvergadering van de gemeente Hoogeveen heeft de voltallige raad zich positief uitgesproken over de aanleg van deze zonnewanden en ook onder de inwoners is er een groot draagvlak. Tekenend hiervoor is dat er geen enkele zienswijze is ingediend over de zonnewand bij Hoogeveen. Wethouder Ten Kate heeft aangegeven dat er voor beide tracés plannen liggen en dat hij hierover in gesprek is met het Rijk en provincie. Maar voor zowel de A37, als de A28 is het onduidelijk wanneer het Rijk deze plannen gaat uitvoeren. Dan kun je wel in gesprek zijn, maar dat helpt dan niet zoveel. Kan de gedeputeerde toezeggen dat hij samen met de gemeente Hoogeveen de druk gaat opvoeren op het Rijk om beide plannen zo snel mogelijk tot uitvoer te gaan brengen? Tot zover, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. De volgende bijdrage is van de heer Veldsema van de ChristenUnie en die komt al deze kant op en daarna geef ik het woord aan de heer Vorenkamp van de PVV, maar eerst de heer Veldsema.

De heer Veldsema: Dank u, voorzitter. Ik kwam alvast deze kant op lopen, omdat ik het een goed plan vind en de doorlooptijd graag wil bespoedigen. Maar nu de inhoud. Wat het Provinciaal Inpassingsplan betreft voor het iconische project Zonneroute A37, kunnen we relatief kort zijn. In ieder geval aanmerkelijk korter dan de lengte van het rapport. Wat een detailniveau. Ik houd van inhoud, dus ik vind het prachtig en tegelijkertijd: is dat nou echt allemaal nodig? En dan vooral in het kader van kosten en doorlooptijd. Enfin, ik heb ervan genoten. Het project past in de filosofie van de zonneladder en bij de voorbereiding is uitgebreid geconsulteerd. Antwoorden zijn gegeven op de 46 zienswijzen en het netto milieueffect is positief. Spijtig alleen dat op het laatste moment blijkt dat er toch nog aanwonenden zijn die de communicatie gemist hebben, terwijl de inspreker zojuist, mijnheer Punt, aangaf dat hij 4,5 jaar geleden, 4,5 jaar terug, al op de hoogte was. Tegelijkertijd lees ik in de brief, die ons nagestuurd is uit Zwartemeer, niet echt nieuwe gezichtspunten. Geen nieuwe unieke punten. Enfin, de ChristenUnie is positief over het grootste deel van dit project, op het onderdeel doorlooptijd na. Daar staat de consultatie en grondigheid van de studie natuurlijk naast. De inspreker van de Werkgroep Toekomstbestendige A37 zou zelfs nog eerst een pilot wensen, maar deze vertraging zien wij liever niet. En wat de consultatie betreft: mevrouw Zwaan gaf aan dat ze bij diverse bijeenkomsten live en digitaal aanwezig is geweest. Wij wachten de reactie van de gedeputeerde af, maar geven vast als vraag om over na te denken: wat had u dan nog meer gewild? Hoe krijgen we dan nog beter dat over te zenden? Samengevat: wij zijn positief.

De voorzitter: Mooie conclusie. Dank u wel. De heer Vorenkamp spoedt zich naar voren en daarna geef ik het woord aan de heer Bos van GroenLinks. De heer Vorenkamp.

De heer Vorenkamp: Dank u, voorzitter. De Drentse Zonneroute. Dit lijkt een gespreid bedje. Het Rijk pacht de grond, de bestemmingsplannen en vergunningen worden door de gezamenlijke overheden rond gezet en zij zullen er toch ook wel voor zorgen dat het project op het landelijke netwerk aangesloten gaat worden. Daar waar de Welstandsnota aangepast dient te worden, zoals in Emmen, gaat de provincie daar wel even voor zorgen. De participatie in de vorm van procesparticipatie is rond en planparticipatie ofwel deelname door de omgeving wordt geregeld

door de gemeenten. Er wordt gehecht aan maatschappelijk draagvlak door de omgeving. En er wordt in dit document geconcludeerd dat het aanwezige draagvlak voldoende is onderzocht en meer hoeft niet naar verwachting. Alles lijkt goed toch, voorzitter? Nou, daar zit wel onze terughoudendheid in dit Inpassingsplan. In de toelichting op dit Inpassingsplan wordt veel aandacht besteed aan procesparticipatie, zo wordt er gesteld. Ik citeer: 'Een belangrijk onderdeel van dat participatieproject was de acceptatie en de belevingswaarde van de omwonenden. Bijvoorbeeld heeft er een informatieavond plaatsgevonden met een 3D-visualisatie enzovoort. In een daaropvolgende informatieavond zijn de omwonenden tevens in de gelegenheid gesteld om vragen te stellen en het gesprek aan te gaan over de beelden in de 3D-visualisatie.' Nu komt het. 'Om deze reden wordt geconcludeerd dat het aanwezige draagvlak voldoende is onderzocht en wordt niet verwacht dat een onderzoek naar de belevingswaarde voor de automobilist wezenlijk nieuwe inzichten naar voren zal brengen.' Onze vraag is echter of op deze wijze wel goed onderzocht is in hoeverre er sprake is van acceptatie en draagvlak. Dit is weer gegaan zoals overheden dit al tientallen jaren met dit soort projecten doen. Je wordt geïnformeerd door een bijeenkomst te beleggen waar je vragen kunt stellen en ook tegenwoordig online middels 'ikdoemee.nl' en dan kun je je inzicht geven, je kunt je visie geven en op eventuele schriftelijke zienswijzen worden reacties gegeven en eventuele wijzigingen aangebracht. Dat is goed, dat is oké. Maar er wordt niet geïnventariseerd voorzitter, hoe het staat met het draagvlak van omwonenden, of om automobilisten en omwonenden bijvoorbeeld te vragen om een acceptatiecijfer te geven van het getoonde. Of een formulier in te vullen met cijfers over hun reactie. Ik zal het even wat afkorten. Onze conclusie is: er was inspraak mogelijk, maar van een onderzoek naar de mate van draagvlak is hier niets te vinden. Daar zitten we mee over in de maag, voorzitter. De PVV is dan ook niet verbaasd over het grote aantal bezwaren over landschapsaantasting, over geluid, over verkeersveiligheid, schittering, over het niet geïnformeerd zijn, over op het laatste moment te weten komen dat er überhaupt iets gaat gebeuren met die A37 et cetera. In het overzicht wordt dit steeds afgedaan met: 'het komt allemaal wel goed'. Onder de streep onze eindconclusie: gaat deze besluitvorming wel voldoende democratisch? Dat is onze vraag. Het gaat tenslotte om grote ingrepen die weleens impact kunnen hebben over hoe de mensen en dan heb ik het ook over toeristen, omwonenden, automobilisten et cetera, tegen het Drentse landschap aan gaan kijken.

De voorzitter: Wilt u afronden?

De heer Vorenkamp: Ik ben bezig met de laatste zin. Wij twijfelen zeer over dit project, voorzitter. Dat was mijn laatste zin en ik voeg daar nog één dingetje aan toe: een pilot lijkt ons een goed idee, voorzitter. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Als u nog even blijft staan, want er is een interruptie van de heer Bos, GroenLinks.

De heer Bos: Ik zat te twijfelen of ik wel naar voren moest lopen, maar aan de andere kant kon ik het ook niet laten gaan. Ik hoorde eigenlijk mijnheer Vorenkamp zeggen dat hij het grootste had bij het democratische aspect van de beslissing die hier voorhanden ligt. Bent u niet met mij van mening dat u daarmee eigenlijk onszelf ondermijnt?

De voorzitter: Mijnheer Vorenkamp.

De heer Vorenkamp: Nee, dat vind ik dus niet, want we zijn er voor de inwoners, voor onze inwoners en wij horen niet alleen maar zelf vanuit onze ivoren zetels besluiten te nemen. Natuurlijk moeten we dat nemen, wij moeten wel besluiten nemen, dat ben ik wel met u eens, maar de inwoners horen bij dit soort grote besluiten wel degelijk een stem te hebben en de omwonenden, betrokkenen dienen een doorslaggevende stem te hebben in onze visie. Doorslaggevend.

De voorzitter: Mijnheer Bos.

De heer Bos: Bent u het niet met mij eens dat we én dus vele inspraakavonden gehouden hebben, waarbij u volgens mij zelf ook aanwezig bent geweest en velen van ons, waarbij ook heel veel inwoners de kans hebben gekregen om aanwezig te zijn. 4,5 jaar geleden wisten bepaalde mensen al dat dit zou gaan gebeuren en konden ze zich op de hoogte stellen en het eventueel bijhouden. Vervolgens ligt hier in dit huis dit besluit voor en dat vindt u nog steeds niet democratisch?

De voorzitter: Mijnheer Vorenkamp.

De heer Vorenkamp: Ik wil hier graag op reageren, want dit is, ik denk even aan de windturbine-business, die we dus in het verleden gehad hebben, wij hebben toen ...

De voorzitter: Ik zou liever hebben dat u bij het onderwerp blijft en antwoord geeft op de vraag van mijnheer Bos. Ja, maar ik voorzie een heel lang antwoord dat alle kanten op gaat. Mijnheer Vorenkamp, één moment. Graag een kort antwoord op de vraag van de heer Bos.

De heer Vorenkamp: Hoe werden de inwoners geïnformeerd? De inwoners werden inderdaad geïnformeerd met een advertentie, een stukje in de krant. Precies wat ik beschreven heb. Ze kunnen een avond bezoeken. Ze kunnen een zienswijze indienen. Daar komen antwoorden op en dan onder de streep gaat het altijd door, linksom of rechtsom. En wat er niet gebeurt, is dat omwonenden op een gegeven moment, waar wij voor gepleit hebben, thuis een brief gestuurd krijgen. Dit is het plan, daar kunt u kijken. Let op, we verwachten van u eventueel een reactie. Dat gebeurt dus niet en dat gebeurt bij heel veel provinciale plannen. Er komt een advertentie. Er wordt ergens een inspraakavond belegd. Mensen kunnen komen of niet komen. Als er niemand komt, prima. Die inspraakavond is geweest en de conclusie is dan: u heeft gelegenheid gehad, theoretisch, en klaar is Kees en daar passen wij voor. Dat is niet goed. Dat is dus iets waar we grote bezwaren tegen hadden en nog steeds hebben.

De voorzitter: Als laatste de heer Bos.

De heer Bos: Ik hoor dus inderdaad mijnheer Vorenkamp concluderend zeggen: 'Dit is niet goed democratisch.'

De voorzitter: Waarvan akte. Een vraag van mevrouw Kleine Deters, D66.

Mevrouw Kleine Deters: Voorzitter, ik heb lang getwijfeld of ik daarop zal reageren. Ik heb moeite met de inbreng van de heer Vorenkamp. Ook ik ben inwoner van deze provincie. Ik woon ook dicht tegen de A37 aan. Wij hebben persoonlijk een brief ontvangen van de gemeente en de provincie met de uitnodiging voor bijeenkomsten. Ik vind dat u heel suggestief bent zonder het te checken, mijnheer Vorenkamp. Ik spreek uiteraard als Statenlid, maar ik vind

dat je ook als inwoner informatie hebt en dan neem ik grote afstand van wat u zegt. Ik vind het zelfs kwalijk.

De voorzitter: Waarvan akte. Ik hoorde geen vraag, dus mijnheer Vorenkamp mag weer gaan zitten. We gaan verder met de bijdrage van de heer Bos van GroenLinks. Daarna volgt mevrouw Dijkers van de SP. Mijnheer Bos, ga uw gang. Mevrouw Kleine Deters, als u wat wilt zeggen, moet u dat in de microfoon zeggen, zodat we het allemaal kunnen horen.

Mevrouw Kleine Deters: De heer Wiersema zegt dat hij de brief niet gehad heeft, maar hij is ook geen aanwonende. Ik zei: dat is het verschil.

De voorzitter: We gaan verder met de bijdrage van de heer Bos.

De heer Bos: Voorzitter, dank u wel. GroenLinks ziet het voorliggende Inpassingsplan als een voorbeeld van een dubbel ruimtegebruik, waar we allemaal voor gaan. Een klein detail dat we zien in het Statenstuk, waarin wordt aangehaald dat het PIP meewerkt aan de doelstelling 'het aandeel hernieuwbare energiebronnen bedraagt 14% in 2020 en 16% in 2023', lijkt ons lastig met dit project. Passender zou zijn om te stoelen op onze doelstelling om 40% hernieuwbare energie op te wekken in 2030. Maar ondanks alle lof voor dit grootse project zitten wij toch ergens mee. In de zienswijze werd ook al aangehaald dat met de komst van de A37 beloofd werd dat de omgeving van de A37 een groene zone zou zijn, met brede bermen en bomen. Inmiddels staan op meerdere plaatsen langs deze route dan ook bomen. Vaak in combinatie met struweel. Wij willen verzoeken om, in afwijking van het ontwerp, de kap van bomen zoveel mogelijk te beperken en om daar waar mogelijk om de bomen heen te werken. Naar de mening van GroenLinks blijft er dan nog steeds genoeg ruimte over voor de opwekking van hernieuwbare energie. Wij kunnen ons niet vinden in het uitgangspunt: 'Daar waar panelen komen, worden bomen gekapt', zoals we vaak lezen. Wij zouden dit graag wijzigen in: 'Daar waar bomen staan, komen geen panelen, tenzij.' Ik hoor graag van het college of dit nog een mogelijkheid is. Inmiddels kennen we denk ik allemaal de voorbeelden wel van mislukte aanplant vanuit de herplantplicht. GroenLinks ziet dan ook in het oude dossier van de A37 wat onduidelijkheid over het aanplanten van bomen in de middenberm. Wij willen hier graag ook, ondanks dat het een ander dossier betreft, duidelijkheid over waar die bomen dan terecht zijn gekomen. Mocht ons voorstel voor het wijzigen van de bomen nu onvoldoende of geen bijval krijgen, dan stellen wij voor om al eerder dan de start van het project aan de herplantplicht te gaan voldoen en om daarin eventueel de oude herplantplicht nog mee te nemen. We hebben mijnheer Punt gehoord van de Werkgroep Geluidsoverlast A37/A28. We hebben de PvdA gehoord met een voorstel daartoe om daarmee voortvarend aan de slag te gaan en daar sluiten wij ons bij aan. Voorzitter, dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Bos. Het woord is aan mevrouw Dijkers van de SP. Maakt u hem nog even schoon? En daarna Forum voor Democratie, de heer Bos. Mevrouw Dijkers.

Mevrouw Dijkers: Dank u wel, voorzitter. Wat de Zonneroute A37 betreft oftewel het Provinciaal Inpassingsplan Drentse Zonneroute A37, valt op, wanneer je het enorme document doorneemt, hoeveel voorwerk er gedaan is. Het lijkt een zorgvuldig traject. Gedegen onderzoeken, inspraaktrajecten, aanpassingen op de voorstellen, noem maar op. Het lijkt in ieder geval of hier veel tijd en energie ingestoken is om dit nu positief te kunnen beoordelen, hoewel we zojuist ook weer insprekers hierover kanttekeningen hebben horen plaatsen en ook andere collega's doen dit. Zorgvuldigheid is natuurlijk absoluut het allerbelangrijkste in zo'n groot project. Maar

de SP vindt dat ook conform die zonneladder, naast Zon-op-dak, gebruik van berm en wegwanden een goede manier is om zonnepanelen te plaatsen. Zodra het Provinciaal Inpassingsplan is vastgesteld, is het de bedoeling dat marktpartijen de Drentse Zonneroute gaan realiseren. De ontwikkeling van het park wordt via een openbare marktbenadering in de markt gezet. De toekomstige exploitant krijgt een gebruiksrecht om de panelen te plaatsen, te onderhouden en te beheren. En hier begint het wel te knijpen, want streven we niet naar 50% lokaal eigendom? En hoe regelen we participatie als we die exploitant hier juridisch niet toe kunnen dwingen? De SP is er voorstander van dat we als provincie en gemeenten zelf exploiteren en samenwerken met bestaande of nog op te richten lokale energiecoöperaties. En wij zijn wel benieuwd hoeveel ruimte hier dan mogelijk toch nog voor te vinden is. Dus graag een reactie van de gedeputeerde hierop. In de bijlage over fauna staat: 'Afhankelijk van de inrichting en het beheer kan een zonnepark een ecologische woestijn vormen of juist een hotspot voor biodiversiteit.' En dan moet je kiezen voor het laatste, zou ik zeggen. Ik heb het even nagevlooid allemaal. In het manifest 'Honey Highway' van september vorig jaar pleiten de Natuur en Milieufederatie Drenthe en Het Drentse Landschap voor het inrichten van een zonneroute met de naam Drentse Honey Highway. Daarvoor zou in de regels voor het ontwerp de minimale ruimte tussen de rijen zonnepanelen groter moeten zijn dan die halve meter die er nu tussen zit. Van een afstand zie je daar nauwelijks iets van als je dat gaat inzaaien, wat de bedoeling is, en het is een grote aanslag op de biodiversiteit. Het werken aan biodiversiteit is misschien wel de grootste, of het verlies aan biodiversiteit is misschien wel de grootste bedreiging voor onze natuur. Dat heb ik gisteravond in ieder geval ook weer bevestigd horen worden bij die sessie over vragen en antwoorden met betrekking tot stikstof.

De voorzitter: Mevrouw Dijkers, wilt u afronden?

Mevrouw Dijkers: Ik rond af. Per saldo zou het betekenen dat minder panelen en wat minder opbrengst voor lief genomen zouden moeten worden. Maar hoe mooi zou het zijn als we naast de Hunebed Highway straks ook de Honey Highway op de folder van Drenthe zouden kunnen plaatsen? Hoeveel ruimte ziet de gedeputeerde hier nog? Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. U heeft een vraag van de heer Veldsema van de ChristenUnie.

De heer Veldsema: Mevrouw Dijkers uw betoog over biodiversiteit begrijp ik. Tegelijkertijd, het realiseren van opwek op deze locatie is toch juist een grote bijdrage aan biodiversiteit? Deelt u dat?

De voorzitter: Mevrouw Dijkers.

Mevrouw Dijkers: Ja, dat heeft twee kanten aan deze medaille. Dat ben ik met u eens. De biodiversiteit door zonne-energie in plaats van andere soorten energie op te wekken, dat is de ene kant. Maar het verlies van biodiversiteit over een enorme oppervlakte aan kilometers in een gebied waar die biodiversiteit heel ernstig onder druk staat, dat is een andere kant.

De voorzitter: Het eerste gedeelte van de vraag was u het mee eens, maar toen zag ik uw gezicht betrekken. U heeft nog een vervolgvraag?

De heer Veldsema: Nee, nee, ik vind het een goed argument. Alleen het is een spanningsveld en dat delen we in ieder geval.

De voorzitter: Dank u wel beide. Het laatste woord is voor de heer Bos van Forum voor Democratie. En dan maak ik van de gelegenheid gebruik om te vertellen dat wij na de bijdrage van de heer Bos 10 minuten gaan schorsen.

De heer Bos: Dank u wel, voorzitter. Wij van Forum voor Democratie zijn voor het plaatsen van zonnepanelen op verloren ruimtes. Wij zijn er echter niet voor verloren ruimtes te creëren ten koste van natuur en omgeving. Wij zullen dan ook tegen dit plan stemmen. Wij vinden dat dit project de verkeersveiligheid en de omgeving aantast. Voorzitter, heeft GS nagedacht wie verantwoordelijk wordt gehouden voor verkeersveiligheid van windrichtingen, schitteringen en reflecties? Hoe controleert GS of de benodigde bomen, die gekapt zijn en nog gekapt worden, herplaatst gaan worden? Ik ben wantrouwig. Eerdere projecten is gebleken dat de belofte van terugplaatsen wel vaker in gebreke blijft. Voorzitter, ons elektriciteitsnet is reeds overbelast. Dus waarom extra zonnepanelen plaatsen als ons net het toch niet aan kan? Dank u wel.

De voorzitter: Nou, dat is heel mooi kort. We kunnen deze minuten natuurlijk betrekken bij de pauze. We kunnen ook zeggen dat we om 11.20 uur verder gaan? Ik denk dat wij om 11.20 uur verder gaan. Acht minuten pauze. Tot zo.

De voorzitter: We gaan weer beginnen. Als iedereen zijn plaats weer wil innemen, dan zou dat heel fijn zijn. Ik heb geen belletje, dus ik hoop dat u het wilt doen met mijn stem. Wil iedereen weer zijn plek innemen, alstublieft? We gaan weer beginnen. Dank u wel, mijnheer Veldsema, voor deze ondersteuning. (De bel rinkelt). Kijk, mijn assistent. Dank u wel. Wij waren gebleven bij de gedeputeerde die gaat vertellen wat hij van dit alles vindt. Gedeputeerde Brink, u heeft negen minuten voor uw beantwoording van alle vragen in de eerste termijn. Als u zover bent? Ga uw gang.

Gedeputeerde Brink: Voorzitter, dank u wel. Ik kan ook niet nalaten om inderdaad het gehele stuk nog eens even mee te nemen, die 800 pagina's waar al over gesproken werd. Ik denk dat het en dat is door menigeen trouwens ook gezegd, dus dank daarvoor, dat er zorgvuldig gewerkt is, dat er veel werk verricht is, dat er veel onderzoek gedaan is en dat met de zienswijzen zorgvuldig is omgesprongen. En ik wil ook dank zeggen aan iedereen hier intern, maar ook anderen van andere partijen die eraan gewerkt hebben. Ik denk dat dat op zijn plaats is. Dat wil niet zeggen dat iedereen aan het eind van de rit tevreden is. 'Waar gehakt wordt, vallen spaanders' en daar heeft een aantal van u ook opmerkingen over gemaakt. Ik zal proberen daar antwoord op te geven. Maar tegelijkertijd zal ik ook proberen, voorzitter, om naar de tijd te kijken, want de heer Stelpstra heeft het proces van begin af aan gevolgd en ik ga over de ruimtelijke inrichting, over het Provinciaal Inpassingsplan, maar er zijn ook heel veel andere vragen gesteld en het is misschien goed om toch in het kader van deze vergadering daar wel een antwoord op te geven. De heer Stelpstra wil daar graag nog een paar woorden over zeggen. Voorzitter, ik begin toch maar gewoon met alles wat door de fracties is ingebracht. Ik kan een heel verhaal houden over alles, ook over de insprekers, daar kom ik ook nog wel even op. Terecht denk ik dat daar ook even aandacht voor moet zijn, maar dat zal ik straks nog even doen. Misschien wil ik toch beginnen met de woorden die mevrouw Kleine Deters sprak van D66. Zij is nog niet aanwezig. Ik zie haar nu aankomen, maar ik denk dat het daar wel mee begint, want het is iets te eenvoudig om te zeggen van ja, wij moeten opkomen voor de belangen van onze inwoners. Als het gaat om de landschappelijke inpassing deel ik, daar heeft mevrouw Kleine Deters ook iets over gezegd en ook anderen. Ja, we moeten juist oog hebben voor de aanwonenden en de inwoners van Drenthe als je aan de achterkant kijkt hoe de landschappelijke inpassing is en niet alleen aan de weg. Daar zijn we het over eens. Maar we hebben een opgave en we hebben hier in dit huis

een verantwoordelijkheid om in die klimaatopgaves en in die transitie waar we in zitten met elkaar iets te doen. Een dat is ook de reden dat we met elkaar dit plan hebben bedacht. Het is een eerste plan, denk ik, een uniek plan en wij zijn als college en ik kijk even naar links in dit geval. De heer Stelpstra en ik hebben daar vaak over gesproken, want u weet dat er wel eens gemeenten zijn die zeggen: moeten we dit langs de A28 ook gaan doen? We hebben gezegd: laten we eerst dit plan uitvoeren. Is het haalbaar? Kunnen we dit met elkaar doen? Kunnen we dit landschappelijk inpassen? Hebben we het hier goed gedaan? Hier is veel meer ruimte dan op de A28, dus als je het ergens wilt, dat werd ook al aangegeven, het is een groene, brede weg met brede stroken. Dus als je daar zonnepanelen zou willen plaatsen, dan kan het hier. En we hebben gezegd: laten we eerst deze met elkaar invullen. Het is nog steeds niet klaar en er is denk ik inderdaad snelheid gewenst. Over beeldkwaliteit heb ik dus iets gezegd. Daar is volgens mij heel veel aandacht aan besteed en met name ook voor aanwonenden. Geluid meten na realisatie. Het is volgens mij wel moeilijk, maar ik wil wel toezeggen wat mij betreft, dat u een terechte opmerking maakt. Als we met elkaar zeggen dat we dit nu gaan uitvoeren, dat het goed is om na die tijd te gaan kijken wat dit betekent heeft voor de omgeving. Maar wat mij betreft hoeft dat niet alleen geluid te zijn. Er is zelfs landschappelijke inpassing en hoe hebben we dat met elkaar gedaan. Ik denk dat dat een vanzelfsprekend iets is. Wij kunnen u zeker informeren als het gaat over de financiële participatie als die afgerond is. Ik kom daar straks nog wel even op terug. Dan pak ik maar even de CDA-fractie en de VVD samen. Wat er wat mij betreft een beetje uitsprong, was eventueel een stuk bos dat gekapt zou moeten worden bij Zwinderen. Volgens mij vlakbij de camping die daar ligt. Voorzitter, ik kan melden dat het toch wel in het plan staat, het stond er wel. Men had het kunnen weten. Of men het niet gezien heeft, dat weet ik niet, maar het stond wel in het plan. Het is nu inderdaad een bosje, maar het is bestemd als weg. Het is grond van Rijkswaterstaat, die bestemd is als weg. Hier geldt: als er gekapt wordt, is er een herplantplicht. En het spijt mij dat daar heel veel ruis over is, want terecht is er door een aantal van u aandacht gevraagd. Waar de een zegt: ik weet al 4 jaar van het plan. Mevrouw Kleine Deters heeft gezegd hoe zij al vroegtijdig geïnformeerd is. 15 informatiebijeenkomsten. Wij hebben gesproken met buurtverenigingen met Dorpsbelangen. Kortom, er is echt aan participatie heel veel gedaan. Dat wil niet zeggen dat je het dan nog moet weten, maar je kunt het wel weten. Voorzitter, ik zie een vraag aankomen.

De voorzitter: Ik ook. Ik wachtte even op uw punt in de zin. Mevrouw Zwaan, VVD, heeft een vraag.

Mevrouw Zwaan: Dank u wel, voorzitter. Mijnheer Brink, helder. Het staat wel in het plan, dan zal men dat daar gemist hebben. Maar dan nog is er ruis. Ik hoor u net zeggen: het is bestemming 'weg' en het is eigendom van Rijkswaterstaat. Dat wordt tegengesproken door Staatsbosbeheer die aangeeft: 'Het bos is van ons. Het is geen bestemming 'weg'. Het is bestemming natuur.' Dat krijg ik ook net nog vanochtend door.

De voorzitter: Mijnheer Brink.

Gedeputeerde Brink: Het lijkt mij goed, want volgens mij kunnen we alleen maar besluiten nemen als we het helder hebben. Ik heb goed gehoord wat u zei. Ik heb ook begrepen dat er gisteravond in Zwinderen nog een gesprek geweest is. Ik heb daar nog geen terugkoppeling van. Ik zeg u toe dat wij dit gaan uitzoeken wie exact gelijk heeft. Dat het trouwens bos is, dat is wel duidelijk. Alleen de vraag is: welke bestemming ligt erop en wie is de eigenaar? Want er staan bomen en als je een heel aantal bomen bij elkaar hebt, noemen we het al snel een bosje. Dus

dat zal hier ook zo zijn. Maar daar komen we dan op terug. De Partij voor de Dieren. Waar worden ze gecompenseerd? Ik moet eerlijk zijn dat ik dat niet weet. De kosten moeten betaald worden door diegene die ook het hele plan gaat uitvoeren. Wij zullen dat echter wel controleren. Want ik wil nog wel aangeven, dat wij hebben uitgezocht en gevraagd naar de brief die gestuurd is en door één van de sprekers benoemd is. De toezegging is vanuit 1990. We zijn inmiddels 32 jaar verder. Er is ons verzekerd dat de bomen herplant zijn in een aantal gemeentes. Kan ik dat controleren? Nee. Het valt voor mijn gevoel ook even buiten, dit is een afspraak gemaakt bij de aanleg van de A37 over die bomen. Er staan nu geen bomen. Wij hebben nu een Provinciaal Inpassingsplan en u kunt zien welke wijzigingen ten opzichte van de huidige weg gaan plaatsvinden op het moment dat er een Zonneroute wordt aangelegd. Wij gaan wel controleren. Dat is ook een taak van de provincie. Die wordt hier ook uitgevoerd. Als er bomen gekapt worden, worden die gecompenseerd. Eén van u vroeg ook nog: kan dat vooraf? Volgens mij de GroenLinksfractie. Nou ja, in principe moet dat wel gecontroleerd worden. Ik wil kijken wat we hiermee kunnen, maar tegelijkertijd is dat denk ik een lastige. Dat doen we normaal ook niet, maar er is wel een termijn bij waarbinnen je de bomen moet compenseren. Want u vraagt ook nog even: kan een aantal bomen blijven staan? Ik denk dat dat goed is om in het geheel te zeggen. Er zit natuurlijk een financiële haalbaarheid aan dit plan. Er is ook gesproken over participatie. Ik weet niet of de heer Stelpstra daar straks nog iets van gaat zeggen, maar als het over participatie gaat, dit is natuurlijk niet een zonne-akker van 10 of 20 hectare, waar je al heel snel tot een positieve businesscase komt. Het is een ingewikkeld concept. Het voldoet voor mijn gevoel aan wat u met elkaar altijd vastgesteld hebt. We willen zoveel mogelijk Zon-op-daken, dan wel dubbelgebruik. Hier wordt gebruikgemaakt van dubbelgebruik. Het nadeel is wel dat er hier en daar inderdaad gekapt moet worden. Dat wordt wel herplant, dat gaan we controleren, maar het college, wij hebben getracht wel te handelen in lijn met hoe we het hier als Staten altijd gezegd hebben, kunnen we hier gebruiken. Gelukkig hebben veel fracties van u aangegeven dat dit een mooie invulling is om te kijken hoe we met elkaar duurzame energie kunnen realiseren, zonder dat dat heel veel ruimte gaat kosten, want deze ruimte ligt er. Terecht vraagt u aandacht voor de biodiversiteit en ook voor de natuur als het gaat om de verbindingzones, maar er worden nog werkgroepen ingericht. Er worden ook mensen opgeroepen om deel te nemen aan de werkgroepen voor biodiversiteit en landschappelijke inpassing. Ik kan u verzekeren, conform wat hier gedaan is, aan alles wat er uitgezocht is, als het gaat om natuur, geluid en landschappelijke inpassing, dat het proces voortgezet wordt en dat daar aandacht voor zal zijn. Mevrouw Mensen van de Partij van de Arbeid vraagt nog even, ook één van de sprekers heeft gevraagd: kunnen we nog iets vanuit Hoogeveen, om het nog te verlengen tot aan het klaverblad? Ik heb daarover met de heer Stelpstra gesproken. Wat ons betreft willen wij daar wel een actief handelen in doen, maar als de grond niet van ons is en Rijkswaterstaat zal daar iets naast staan, maar wij zullen zeker vanuit een positieve insteek proberen te handelen dat ook dit in ieder geval mee, niet in dit plan, maar dat het wel zo snel mogelijk van de grond komt en ook dit plan uitgevoerd zou kunnen worden. Want wij denken inderdaad dat het dan ook past in het verlengde van de weg die we daar verder wel gaan doen. Alleen dit zit buiten het plangebied. Het zit dus niet in het PIP, laat dat helder zijn, maar we willen wel een actieve rol spelen op uw vraag en daar hebben meerderen naar gevraagd. Participatie heb ik al iets van gezegd, dat ik zeg: wij blijven zoeken naar die 50% en wij blijven u informeren, maar het blijft een punt hoe financieel haalbaar dat is. Daar is wel al over nagedacht, maar aan het eind van de rit moet de aanbesteding plaatsvinden en dan zal ook het participatieproces moeten plaatsvinden. Maar dat proces zullen we ook hier opnieuw met de omgeving goed volgen, conform ons eigen participatiebeleid, dat trouwens ook geldt voor andere zonneparken die we met elkaar in onze provincie willen.

De voorzitter: Mijnheer Brink, bent u bijna aan het einde van uw verhaal?

Gedeputeerde Brink: Het schiet mooi op. SP, de zonneladder. Eens. Biodiversiteit. Ik heb gezegd dat er veel aandacht voor is. Volgens mij, de ChristenUnie, de heer Veldsema doelde daar ook op, waar je trouwens zonnepanelen neerzet, het zal altijd misschien wel iets ten koste gaan van biodiversiteit, maar we zullen bij dit project het maximaal mogelijke doen. Forum voor Democratie. Ja, we kunnen stroom hier wel kwijt en voor ons gevoel is dit een prachtig project om eens te kijken hoe je hier dubbelfuncties van grond of waar toch al veel verkeer is, langs de snelweg, veel energie zou kunnen opwekken, dat past binnen ons beleid en de RES die ook hier vastgesteld is. Dank u wel, voorzitter. Dan is er nog een aantal minuten over voor mijn collega, de heer Stelpstra.

De voorzitter: Nog twee vragen. Als eerste de heer Vorenkamp, PVV.

De heer Vorenkamp: Dank u, voorzitter. Hoe denkt de heer Brink over, niet de participatie, maar over draagvlak? Is dat voldoende onderzocht? Want ik heb begrepen van de vorige bijeenkomst van OGB dat de VVD zeer hecht aan draagvlak, zelfs boven participatie. Draagvlak staat bij de VVD ver boven participatie. Dus ik neem aan dat het draagvlak, zoals ik net beschreef, in uw ogen zeer voldoende onderzocht is, maar ik heb daar grote twijfels over. Hoe kijkt u daartegenaan?

De voorzitter: Mijnheer Brink.

Gedeputeerde Brink: Als u de VVD-fractie aanspreekt dan zult u achteruit moeten kijken richting de heer Moes of mevrouw Zwaan. Ik sta hier als gedeputeerde en het college hecht trouwens ook aan draagvlak en aan participatie, laat dat helder zijn, alleen wij verschillen daarover van mening. Als er hier en daar en begrijp me niet verkeerd, maar welk zonnepark en wat we hier ook doen als we besluiten nemen, of het een verkeersbesluit is, of het gaat in dit geval over energie, ik heb zelden meegemaakt dat iedereen hiermee zegt: 'Dit vind ik een geweldig plan'. En ook in dit geval besef ik dat een aantal mensen zich afvraagt: 'Heb ik hier het goede gevoel over?' Aan het eind van de rit moet blijken of we het conform dit plan landschappelijk goed ingepast hebben. Hebben we zorgvuldig naar de biodiversiteit gekeken? Hebben we het goed ingevuld? Als het bijvoorbeeld gaat over de verbindingzones of de ecologische verbindingen of het NNN-netwerk, hoe ga je daar mee om? Wij hebben de indruk dat hier vanuit en dan wil ik ook nog wat zeggen over veiligheid, want dat werd nog even genoemd. Rijkswaterstaat heeft veiligheid zeer hoog in het vaandel en dat zal niet ten koste van de veiligheid gaan. Wordt het een andere weg? Ja. Zijn er mensen misschien die nu twijfels hebben? Ja. Maar er zijn 15 bijeenkomsten geweest. Er is een maillijst van 400 mensen die in de mailing zitten, die constant op de hoogte worden gehouden. Wij hebben met Dorpsbelangen, buurtverenigingen gesproken. Ik, wij trekken niet de conclusie dat hier geen draagvlak voor is. Dat wil niet zeggen dat er geen kritiek is of dat men soms kritisch hier tegenover staat.

De voorzitter: Mijnheer Vorenkamp, in tweede instantie?

De heer Vorenkamp: Ik concludeer in feite dat de heer Brink het voldoende vindt, zoals er omgegaan wordt met draagvlak. Maar in mijn conclusie is dat absoluut niet het geval. Er is gewoon geen draagvlak gemeten. Er wordt gesproken met, wordt er gezegd et cetera, et cetera. Nou, ik ga het niet herhalen. Dank u wel.

De voorzitter: Waarvan akte. De volgende interruptie is van de heer Duut, JA21.

De heer Duut: mijn tweede termijn, om u tegemoet te komen. Ik zou graag nog even wat willen horen van de gedeputeerde over de inspraak van mijnheer Niezing. Hij stelt dat de veiligheid in het geding zou zijn: de verkeersveiligheid.

De voorzitter: Mijnheer Brink.

Gedeputeerde Brink: Volgens mij heb ik er iets over trachten te zeggen op de vraag en ik dacht dat die van het CDA was aan de heer Niezing, wat hij nou echt belangrijk vond en dat was veiligheid en financieel. Financieel heb ik iets over gezegd. Dat moet aan het eind van de rit blijken bij de aanbesteding. En dan is, denk ik ook, hoe interessant is het dan nog om daarin te participeren. Want het is nogmaals, niet een vierkant blok van 500 bij 500, maar het is een uitdagend proces en het is een uitdagend project om hier met elkaar invulling aan te geven, zoals wij dat hier met elkaar beschreven hebben. Dat is financieel. Qua veiligheid heb ik al gezegd: volgens mij staat op negen van de tien wegen in Nederland een vangrail. Hier zijn de bermen zo breed dat er geen vangrail is. Rijkswaterstaat heeft de veiligheid hoog in het vaandel en dat zal niet ten koste gaan van een vangrail. Ik kan het ook andersom zeggen: als je nu echt van de weg raakt, kun je er zelfs op de andere weghelft weer via de middenberm op komen. Dat kan niet met een vangrail. Dus ik snap wel dat er hier en daar zorgen zijn. Iedereen bekijkt dat van zijn eigen kant. We gaan hier vandaag over die ruimtelijke inpassing en laat de veiligheid over aan Rijkswaterstaat en ik heb voldoende vertrouwen in Rijkswaterstaat dat die veiligheid meer dan voldoende geborgd is.

De voorzitter: Dank u wel. Ik denk dat ik een toezegging heb gehoord over het feit dat u gaat kijken wie de eigenaar van de grond is van het bosje bij Zwinderen, Staatsbosbeheer of Rijkswaterstaat. En u heeft aan mevrouw Mensen aangegeven actief te willen handelen om de verlenging van de geluidswal te onderzoeken. Ja? Goed. Dank u wel.

Gedeputeerde Brink: Ik neem aan, voorzitter, dat we in de tussentijd even de antwoorden vinden richting mevrouw Zwaan en dat van mevrouw mensens is een kwestie van een wat langere periode, maar het college zegt toe hier een actieve rol in te willen spelen.

De voorzitter: Dank u wel. We gaan even naar de sprekers. O, excuus, de heer Stelpstra zou ook nog een bijdrage geven. Ik had het wel genoteerd. Zullen we twee minuten doen, mijnheer Stelpstra? Is dat een optie?

Gedeputeerde Stelpstra: Ik ga mijn best doen, want de heer Brink heeft al heel veel gezegd. Waar ik vooral even aan hecht, omdat ik op een paar plekken heb gehoord, dat er ook wat zorgen zijn over de participatie. Er werd terecht gememoreerd dat 4,5 jaar geleden het project is gestart. Volgens mij is er zeer veel over gecommuniceerd. Er komen weinig projecten van Drenthe in het Journaal, maar deze wel. RTV Drenthe heeft er uitgebreid over geïnformeerd. We hebben vele, vele avonden gehad en ik moet zeggen: dit is aan het begin begonnen, zelfs met een zeer open proces van: zegt u nu eens wat u belangrijk vindt. Dus volgens mij zit het qua participatie en inspraak en natuurlijk en dat heeft mijn collega ook gezegd, er zijn altijd mensen die zich er niet in herkennen, maar over het algemeen denk ik dat dit een uitstekend proces is geweest. Ik ben er tenminste zelf zeer tevreden over. Dat is de eerste opmerking. Ook in het vervolg zullen er weer nieuwe inloopavonden komen, want er moet natuurlijk nog van alles uitgewerkt worden zo meteen. Dus ik zou ook iedereen oproepen om daar actief in mee te denken.

Er is even gesproken over biodiversiteit en passages. Dat wordt allemaal zeer zorgvuldig in de uitwerking meegenomen. Mijnheer Bos had het over het net. We hopen tegen de tijd dat dit plan, dat de eerste paal de grond in gaat, en dan praten we over, schrikt u niet, 2027. Mijnheer Velzing, dat is tien jaar later dan dat we eraan begonnen zijn, maar zo lang duren de processen. Dan hopen we ook het net inderdaad zo ver weer op orde te hebben, dat het dat ook prima aan kan. Innovatie, mevrouw Kleine Deters, we hebben niet echt naar de dingen in het asfalt gekeken, maar ik weet wel, dat dat een relatie met waterstof wordt. Die staat ook continu op ons netvlies, ook in relatie met wat de ontwikkelingen in Emmen zijn. De 50% heeft mijn collega ook al gezegd, daar is het streven naar. We zijn met gemeenten in gesprek om, want het PIP is natuurlijk de optelling van drie plannen van gemeenten eigenlijk, om daar ook een uniform participatieproces te doen, uniforme afspraken, dus ook een streven naar 50% en mogelijk komt er zelfs een minimum in. Dat is op dit moment allemaal nog in beweging. En als laatste de businesscase, die is natuurlijk niet leidend voor onze ruimtelijke ordening. Ik kijk ook even naar mevrouw Dijkers. Kun je dat als overheid zelf niet doen? Ik vind niet dat wij bedrijfsmatige activiteiten als deze moeten gaan doen, maar ik weet wel dat er inderdaad uiteindelijk een aanbesteding moet plaatsvinden, want dit moet gewoon gerealiseerd worden en de businesscase is best wel spannend, in die zin dat het niet openbaar is. Dat zou toch wat wezen als je nog een aanbesteding moet doen. Dat lijkt mij redelijk logisch dat dat niet zo is. Maar waarom is de businesscase zo spannend? Omdat met name de ruimtelijke inpassing en de veiligheid gewoon extra geld vragen van dit plan en samen met gemeenten en provincie hebben wij gezegd: de ruimtelijke inpassing staat voor ons in ieder geval als iets zo ver voorop dat we daar geen compromissen op willen sluiten. We willen dat gewoon heel goed ingepast hebben. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel en dan vraag ik alvast de heer Niezing en de heer Punt, als zij wat willen zeggen, om alvast naar voren te lopen. En dan ga ik ondertussen nog even aan de heer Brink een vraag stellen. Klopt het dat u ook een toezegging heeft gedaan om te kijken of aan de herplantplicht al eerder voldaan kan worden, nog voor de realisatie? U kunt knikken als dat het geval is en als dat niet zo is, dan moet u even... De heer Brink komt daar nog even op terug. U mag het hier gaan doen, mijnheer Niezing. Een korte reactie kunt u dan geven. Ga uw gang.

De heer Niezing (inspreker): Dank u wel. Het is een beetje jammer dat ik met mijn inspreken nu pas kwam en dat jullie je speeches allemaal al klaar hadden, gedachtegangen al klaar hadden, maar ik vind dat er geen echt beeld is over veiligheid. Het kan niet zo zijn dat je teruggaat in veiligheid, omdat je vindt dat je energie moet opwekken. Ik heb Rijkswaterstaat herhaaldelijk vragen gesteld en brieven geschreven en gevraagd: wat gaat er nu precies waar veranderen? Daar geven ze geen antwoord op. Maar één ding wordt geantwoord: wij hebben aandacht voor veiligheid. Ja natuurlijk, dat heeft Rijkswaterstaat altijd, maar hier gaat het om: van optimale veiligheid naar minder, op diverse passages. Daar ging het mij om. Ga daar nog eens goed naar kijken.

De voorzitter: Dank u wel. Dan de heer Punt. U mag ook naar voren komen voor een korte reactie op hetgeen hier gezegd is. Ga uw gang.

De heer Punt (inspreker): Voorzitter, ik heb de woorden gehoord van positieve insteek, actief handelen, et cetera. Dat klinkt mij natuurlijk als muziek in de oren, maar ik denk dat het heel goed is. Beschouw het als een project. Ik verwees niet voor niks naar het verleden, naar die N37 en A37. Als je ergens je schouders onder zet, kun je tot mooie resultaten komen. Met deze insteek die ik net gehoord heb, moet dat mogelijk zijn om gezamenlijk daar tot goede oplossingen te komen. Bedankt.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Punt. Dan kijk ik rond of er behoefte is aan een tweede termijn. Ik had al begrepen van de heer Duut dat dat niet het geval is, dus ik sla hem over. Mevrouw Kleine Deters, D66, ga uw gang.

Mevrouw Kleine Deters: Dank u wel.

De voorzitter: Graag vanaf het kathedraal. U krijgt één minuut. En ik ga weer in dezelfde volgorde, dus als mensen weten wanneer ze moeten, dan kunnen ze alvast die kant op lopen in het kader van de snelheid. Dank u wel.

Mevrouw Kleine Deters: Dank u wel, voorzitter. Twee vragen die ik gesteld heb in de eerste termijn. Dat was of meegenomen kan worden het meten van geluidseffecten en met name de cumulatie ervan, omdat daarover geen meetgegevens bekend zijn en die ook in de modelberekeningen dus niet meegenomen kunnen zijn. Dus die vraag zou ik nog graag beantwoord willen hebben. En ik heb gevraagd dat wanneer het participatieplan af is, of wij daarover geïnformeerd worden. Dus ook die zou ik graag ... en die wordt nu, geloof ik, tussendoor knikkend en bevestigend beantwoord. Oké, dank u wel. Dan blijft die andere vraag openstaan wat betreft de meting van de cumulatie van de geluidseffecten.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Vegter van het CDA hoeft niet. Mevrouw Peeks van de Partij voor de Dieren. Ga uw gang. Daarna de heer Wiersema van Sterk Lokaal. Niet. Daarna mevrouw Zwaan, schat ik in van wel, ja. Ga uw gang, mevrouw Peeks.

Mevrouw Peeks: Dank u wel, voorzitter. Ik heb nog twee punten. Dat gaat ten eerste over de faunapassages. Het lijkt ons niet wenselijk om alles helemaal af te sluiten en wij willen daarom aandringen op voldoende faunapassages waar de dieren dus veilig kunnen oversteken. Daarna over de bomen. U gaf aan dat de herplant gecontroleerd wordt. Hoe gaat u dat doen? Krijgt u daar een melding van en wordt dat dan bijgehouden in een database of iets dergelijks, zodat dat later weer terug te kijken is? Dat waren mijn vragen.

De voorzitter: Dank u wel. Dan geef ik het woord aan mevrouw Zwaan van de VVD. U mag al deze kant op komen, hoor. Ja, precies rapido en daarna mevrouw Mensen van de Partij van de Arbeid.

Mevrouw Zwaan: Zo wacht je dan netjes op een knikje van de voorzitter en dan moet je het ineens op een rennen zetten, want dan hebben we ..., maar goed, dat geeft niet, de denderende trein gaat door. Mijn tweede termijn. Voorzitter, dank u wel. Gedeputeerden, dank u wel voor de toelichting, met name op de zorg die onze fractie en ook die van het CDA zojuist heeft uitgesproken. Ik wacht met heel veel belangstelling de nadere verklaring af. Ik zit in mijzelf te bedenken hoe wij, hoe ik dat dan ook heb kunnen missen? Maar goed, we gaan het zien, ik ga het horen. Ik ben daar trouwens wel heel nieuwsgierig naar en ik hoop inderdaad dat die ruis op de lijn dan tot het verleden behoort. Laat ik nogmaals stellen dat wij niet tegen het plan zijn, in zijn geheel ook de inwoners niet. Maar het is even de weg ernaartoe en ik denk dat dat even opgehelderd moet worden en tot zo ver wachten we dat af en zullen we kijken wat we hier in het vervolgtraject mee gaan doen. Voorzitter, dank u wel. En ik ga nu poetsen. Dank u wel.

De voorzitter: U mag blijven zitten, want we hebben net besloten dat we het anders gaan doen in het kader van de snelheid, want sommige sprekers zijn langer onderweg dan dat ze daar

staan. We hebben afgesproken dat u het in de tweede termijn vanaf uw eigen plek mag doen. Dat scheelt ook een boel schoonmaakdoekjes. Ga uw gang, mevrouw Mensen-Maat.

Mevrouw Mensen: Ik had ook eigenlijk maar één opmerking, dat ik de gedeputeerde wil danken voor de toezegging die hij gedaan heeft om een actieve houding aan te nemen in het andere tracé rond de A37. En ik wil dan nog even meegeven dat hij dan ook, misschien wil ik wel te veel, maar ook het tracé bij de A28, zodat die hele hoek in één keer meegenomen gaat worden en dat ook meegenomen kan worden in dit proces.

De voorzitter: Dank u wel. We gaan verder met de heer Veldsema, ChristenUnie.

De heer Veldsema: Nee, hoor. Mevrouw Mensen heeft mij de woorden uit de mond genomen en dank voor de beantwoording.

De voorzitter: Heel fijn. De heer Vorenkamp, PVV.

De heer Vorenkamp: Dank u, voorzitter. Ik ga het voorstel doen aan onze fractie om de volgende voorwaarden voor instemming neer te leggen: een draagvlakonderzoek zal uitgevoerd dienen te worden. Want wij hebben een geheel andere visie over het omgaan en verkennen van draagvlak dan GS heeft. En wij willen graag als voorwaarde ook een pilot in verband met het beeld en de veiligheid, zowel overdag als 's nachts, want ook over de nacht hebben wij onze gedachten. Ik hoop niet dat het een spiegelpaleis wordt, waardoor je op een gegeven moment in de war raakt waar je nu eigenlijk rijdt. Dus wat ons betreft een B-stuk en we gaan het horen.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Bos, GroenLinks.

De heer Bos: Voorzitter, dank u wel. We hebben de woorden van het college gehoord over de mogelijkheden die onderzocht gaan worden of de herplantplicht eventueel naar voren kan. We horen daar op termijn graag meer over en voor ons is het een A-stuk, maar dat gaat het helaas niet redden, denk ik.

De voorzitter: Neen. Mevrouw Dijkers, SP.

Mevrouw Dijkers: Dank u wel. Ik heb verder geen aanvullingen meer. Dank u.

De voorzitter: Dank u wel en Forum voor Democratie, de heer Bos. Ook niet?

De heer Bos: Nee.

De voorzitter: Geen aanvullingen. Heel fijn. Dan gaan wij naar de tweede termijn van het college. De heer Brink, ga uw gang.

Gedeputeerde Brink: Voorzitter, dank u wel. Voorzitter, eerst maar even richting de SP over dat eventueel compenseren vooraf. Daar zouden wij de toezegging niet doen, al was het maar dat als we dat voor dit project zouden doen, dat we dat voor alle projecten zouden moeten doen. We hebben hier met elkaar regels ingestemd en besproken hoe we gaan communiceren, hoe we ermee omgaan als er een herplantplicht is. Dat is eigenlijk als volgt: vooraf wordt er gecontroleerd of er bomen onder die herplantplicht vallen. Zijn ze dik genoeg? Als er herplant plaats moet vinden, dan krijgen ze een ontheffing om te kappen en binnen drie jaar moet er opnieuw

geplant worden en ook dat wordt weer gecontroleerd. Ik stel me voor dat we bij dit project, net als wat we hier normaal ook doen, met onze regels omgaan, zoals we dat altijd doen. Dus die toezegging kan ik u helaas niet doen en het lijkt mij ook niet wenselijk om dat te doen.

De heer Bos: Voorzitter, mag ik daar heel even op reageren?

De voorzitter: Dat mag. Ga uw gang, mijnheer Bos.

De heer Bos: Dat staat inderdaad wel in strijd met wat u volgens mij in uw eerste termijn aangaf. Dan lijkt het me noodzakelijk dat we al op de langere termijn gaan kijken naar de huidige regelgeving of we die kunnen herzien. Maar dank u wel voor het antwoord.

De voorzitter: Dank u wel. Mijnheer Brink gaat verder.

Gedeputeerde Brink: Voorzitter, richting de Partij voor de Dieren over de faunapassages. Die worden opnieuw ingericht en daar wordt aandacht aan besteed welke inrichting ze moeten hebben. Hier heb ik al eerder, ook in de eerste termijn, gezegd, opnieuw kunnen burgers, belanghebbenden daarin participeren om in werkgroepen hier aan deel te nemen, als men daar suggesties voor heeft. Dat wordt een zorgvuldig proces en men gaat daar zeer zorgvuldig mee om. Dan de cumulatie, meten van geluidseffecten. Wij kunnen geluidseffecten meten, maar we kunnen ze niet modelleren in de zin van, je kunt nu meten wat de snelweg doet. We kunnen nog niet uitrekenen wat dat exact betekent. Ik heb u wel toegezegd, ook in de eerste termijn, dat ik vind dat als de weg ingericht wordt, als je begint, dat je zo snel mogelijk moet gaan kijken welke effecten heeft het en dat we dan ook gaan meten als ze er staan en dat we dat ook met u delen. In bepaalde zaken misschien, als het echt leidt tot excessen, dat je dan ook met elkaar daar voor moet staan hoe je die gaat oplossen. Voorzitter, volgens mij waren dat de vragen en ik hoop, voorzitter, dat we hier met elkaar nog hebben getracht met alle partijen voordien, een zorgvuldig proces te voeren, want een PIP, de heer Stelpstra gaf al aan dat dat best een intensief proces is geweest over drie gemeentes met een aantal grondeigenaren, waar voorlichting en nogmaals participatie van burgers van belang is geweest. En ik dank iedereen hier voor de steun die er is voor dit plan. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Dan denk ik dat ik moet concluderen dat het een B-stuk gaat worden, tenzij ik de heer Vorenkamp kan verleiden om het tot een stemverklaring te houden. Maar dat kan ik niet, zie ik al. Dus dat gaat hem niet worden. Het wordt een B-stuk voor de volgende PS-vergadering. Goed.

8. Stikstof

De voorzitter: Wij gaan verder met Agendapunt 8, dat betreft stikstof. Aan de orde komt de Propositie Stikstof en Natuur, de brief van het college van Gedeputeerde Staten van 7 december 2021. Hierbij kunt u ook betrekken de brieven A.3 en A.9 van de lijst ingekomen stukken. Ik geef als eerste het woord aan de gedeputeerde Jumelet voor een toelichting en daarvoor heeft hij maximaal 20 minuten. U kijkt verbaasd, dus als u zegt dat moet anders, dan hoor ik dat ook graag. Het staat in mijn stukken.

Gedeputeerde Jumelet: Ja voorzitter, ik kijk wat verbaasd, omdat ik het zelf niet geagendeerd heb, tenminste niet dit stuk. Het is een bijpraatmoment stikstof, waar wij vanuit het college in

ieder geval de laatste stand van zaken meegeven. Dat betreft inderdaad dat we, die twee brieven staan ook op de Agenda als ingekomen stukken, een aanbod hebben gedaan aan het kabinet vanuit de drie Noordelijke provincies: Groningen, Friesland, Drenthe. Dat zijn die maatregelen op managementniveau waar ook de stukken ook over die 'stoel' toegevoegd. Dat betreft hier een aanbod in het kader van innovatiemanagement maatregelen op het boerenbedrijf. We zijn erover in gesprek met het kabinet en we verwachten daar ook op korte termijn wel een reactie op. De andere brief gaat ook over het met elkaar nadenken over de scenario's. Dat betreft dan waar we u in ieder geval over geïnformeerd hebben, wat we daarin mee hebben gegeven, meenemen, om in de discussie aandacht voor te hebben. U hebt hier vandaag geagendeerd de brief die we gestuurd hebben in december. Die ging richting de formateur om ook rekening te houden met, het was een propositie, wat de provincies zien als belangrijk als het gaat om het te sluiten coalitieakkoord. Dus ik ben even in de vraag van, wat moet ik hier verder aan toevoegen? Maar ik zou het dan hier bij willen laten en vooral horen van de Staten wat u daarover hebt te melden.

De voorzitter: Ik keek naar rechts, maar daar had ik ook een schouderophalen. Dus dan kijk ik de zaal in en dan vraag ik: Wie wil hier als eerste het woord over voeren? De heer Vorenkamp stelt mij niet teleur gaat uw gang. U heeft 3 minuten de tijd. Gaat uw gang.

De heer Vorenkamp: Dank u voorzitter. De kernvraag is simpel: Gaat met deze in IPO-verband voorgestelde aanpak en methode de oplossing van de wettelijk juridisch bestuurlijke stikstof warboel die gecreëerd is, opgelost worden? Voorzitter de PVV-fractie denkt van niet helaas, Er worden door Drenthe 30 slimme specialisten aangeworven die dat voor een klein deeltje moeten gaan oplossen. Voor de Drentse bedrijven die momenteel door de rechter een vergunning is ontrokken. Voorzitter, kan dat? Is dat mogelijk? Gaat dat nu gebeuren? Dat is onze vraag aan GS. Inhoudelijk hebben we nog een paar vragen. Daarna houd ik de enige oplossing die de PVV ziet nog aan u voor. Is de vrijwillige medewerking van de bedrijven nog steeds het uitgangspunt voor GS? Dat is de eerste vraag. En hoe denkt GS over de innovatieve voorstellen die vanuit de sector komen? Zie de subsidieverlening onder ingekomen stuk A.4. Dat heeft zeker onze instemming voorzitter, dat stuk A4 en het doel daarvan. In paragraaf 4.3 staat dat deze integrale aanpak 10-30 jaar maar liefst gaat duren. Dan vinden wij zorgelijk voorzitter. Zitten de Drentse bedrijven dan nog 10-30 jaar in de onzekerheid? En als dat eerste huidige probleem is opgelost, hoe zien GS dan de ontwikkelingsmogelijkheden van bedrijfsleven en wonen en werken daarna? Blijft alles op slot tot het laatste stukje natuur, de modelmatige depositie, de berekende hexagoonwaarde in AERIUS toch, onder de KDW, de kritische depositiewaarde ligt? Terwijl er een aantal extreem lage depositiewaardes in Drenthe geëist worden. Voorzitter, een paar oplossingsrichtingen. Het enige lichtpuntje in deze duisternis dat ik zie is de stellingname van het IPO, dat de KDW geen doel op zich is, de kritische depositiewaarde dus. Dan wordt er dus al een eerste stap gemaakt. Wat hebben we geleerd voorzitter? De PVV vindt conform paragraaf 4.3 dat we adaptief te werk moeten gaan. Je kunt geen ijzer met handen breken. En dus is de oplossing óf de KDW's loslaten en AERIUS terzijde schuiven en de plusminus 130 x hogere normen zoals Duitsland die heeft, overnemen. En ook accepteren dat de natuur dynamisch is en altijd verandert. Laatste regel. Of de Natura 2000-status van de 12 zogeheten stikstofgevoelige gebieden eraf halen, dan is het wettelijk juridisch bestuurlijke problemen van de baan. Tot zover voorzitter.

De voorzitter: Fijn, dank u wel. We gaan verder de lijst volgen en dat brengt mij bij mevrouw Zouine van D66, gevolgd door de heer Moes van de VVD. Gaat uw gang.

Mevrouw Zouine: Dank u wel voorzitter. Voorzitter, voor de grote en urgente opgaven die de provincie Drenthe heeft in de landbouwtransitie en in de reductie stikstofemissies ten behoeve van natuurverbeteringen voor Natura 2000- gebieden, benadrukken wij dat de oplossingen inhoudgestuurd en niet geld gestuurd moeten zijn. Uit de informatie concluderen wij dat de aanpak van de Drentse stikstof helaas nog in een verkenningsfase verkeert. Het voorstel van GS om het laaghangend fruit in de stikstof aanpak in te zetten om een substantiële noodzakelijk reductie stikstofemissie en natuurherstel te realiseren, eigenlijk een eufemisme is om daadwerkelijk over te gaan tot actie voor concrete uitvoering van de gebiedsgerichte aanpak. Wij begrijpen niet dat GS de nadruk blijven leggen op kosten en draagvlak in plaats van inhoud een juridische kaders van de Raad van State en de Natura-2000 habitat richtlijnen. D66 vindt het ook onbegrijpelijk dat het voorstel alleen met de georganiseerde landbouw is afgestemd in plaats van met een brede coalitie van natuurorganisaties, mobiliteit, bouw en waterschappen, om zo tot een integraal en toekomstbestendig voorstel te komen zoals vastgesteld in het Klimaatakkoord. In het programma Stikstof en natuurverbetering van het ministerie is de Wet stikstofreductie en natuurverbetering ter wijziging van de Wet natuurbescherming, en straks de Omgevingswet, resultaatverplichtende omgevingswaarden opgenomen, gericht op de vermindering van de depositie van de stikstof op Drentse gevoelige habitats in Natura 2000-gebieden. Daarmee is de structurele aanpak van het stikstofprobleem, waartoe het kabinet in april 2020 heeft besloten, nu ook wettelijk verankerd. Voorzitter, D66 heeft meerdere voorstellen gedaan voor de aanpak van de stikstofcrisis. Soms misschien ingrijpend, maar wel noodzakelijk om uit deze impasse te komen. Wij betreuren het te moeten constateren dat het voorstel van GS niet verder komt dan managementmaatregelen. Voor ons is het geen keuze tussen landbouw en natuur, maar een keuze voor landbouw én natuur, voor duidelijkheid aan de betrokken ondernemers en economisch perspectief voor de agrarische sector en ontwikkeling van andere sectoren, voor herstel van biodiversiteit en waterkwaliteit. Natuurlijk waarderen wij de inspanningen van de vele melkveehouders en akkerbouwers die wel meedoen vanuit de Regio Deal Natuurinclusieve Landbouw. Maar wat begon als een landbouw probleem is geworden tot een groot maatschappelijk probleem en een maatschappelijke opgave. De D66-fractie heeft eerder gevraagd om versnelling vanuit onze eigen verantwoordelijkheid als provincie. We willen en hoeven niet te wachten op wat andere overheden wel of niet doen. Eerder heb ik de vergelijking gemaakt dat GS in de aanpak van de stikstofcrisis in vertwijfeling op een trekker zit die stationair draait op een kruispunt.

De voorzitter: Mevrouw Zouine, u heeft een interruptie van de heer Moes. Gaat uw gang.

De heer Moes: U noemt net de hele stikstofcrisis een landbouwprobleem. U weet toch ook, en uw partij maakt ook deel uit van het kabinet, dat afgesproken is dat alles bij moet dragen om tot vermindering van de bron... om de emissies terug te brengen. Niet alleen de landbouw, maar dat alle sectoren hier bij moeten dragen. Waarom noemt u dan alleen de landbouw?

De voorzitter: Mevrouw Zouine.

Mevrouw Zouine: Daar kan ik heel kort over zijn. Mijnheer Moes, u heeft niet goed geluisterd. Ik heb gezegd en ik herhaal: Maar wat begon als een landbouw probleem is geworden tot een groot maatschappelijk probleem en een maatschappelijke opgave. Bij maatschappelijk horen uiteraard ook de andere sectoren. Dus uw beschuldiging is onterecht lijkt mij.

De voorzitter: De heer Moes.

De heer Moes: Ik mag u een keer gelijk geven ja.

De voorzitter: Mevrouw Zouine vervolgt haar betoog. Maar wel kort alstublieft, want u bent over uw tijd heen.

Mevrouw Zouine: Mag ik toch wel even afmaken alstublieft?

De voorzitter: Ja, maar dan moet u wat sneller praten.

Mevrouw Zouine: Even herpakken. Eerder heb ik de vergelijking gemaakt dat GS in de aanpak van de stikstofcrisis in vertwijfeling op een trekker zit die stationair draait op een kruispunt. Daar is met deze propositie helaas niets aan veranderd. Realiseert gedeputeerde zich dat we in dit tempo onze provincie helemaal op slot zetten? Projecten vanuit Natuurlijk Platteland, Boer Burger Natuur, en Koersdocument Drentse aanpak stikstof kunnen daar onder hangen en bijdragen. Maar zoals het nu in de propositie is opgesteld, lijkt het of deelprojecten en agenda's leidend zijn. D66 wil een integrale aanpak. Wij constateren dat GS helaas een andere keuze hebben gemaakt. Daar waar het ministerie van Landbouw en anderen lijken in te zetten op versneling met een stevig pakket aan ingrepen en maatregelen, lijkt Drenthe flink achter te blijven. Werkelijk gênant vinden wij, dat zelfs de VVD-minister van Natuur en Stikstof recent publiekelijk meldde dat Drenthe een van de provincies is die te weinig doet. We horen graag van de gedeputeerde waarom hij deze keuze heeft gemaakt. Voorzitter, ter afronding. D66 heeft twee concrete vragen aan de gedeputeerde. 1. In vergadering van FCBE van 2 maart jongstleden gaf de gedeputeerde aan dat er nu 140 vergunnings- aanvragen van PAS-melders liggen, naast de gewone vergunningaanvragen. Kan gedeputeerde inzage aan PS geven hoeveel hiervan als piekbelasters kunnen worden aangeduid en aan welke termijn GS denken dat de vergunningverstrekking op gang komt? Ook voor mobiliteit, gebouwen, culturele en sportevenementen. 2. Is gedeputeerde bereid om naast de planning en middelen van het Rijk verantwoordelijkheid te nemen om extra inspanning op uitvoering en middelen te nemen? Dank u wel voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Als u nog even blijft staan, want er is een interruptie. En ik wil u ook nog vragen om de volgende keer toch echt uw bijdrage beter te timen, want u heeft bijna een keer zo veel van uw tijd genomen. En als iedereen dat doet, dan lopen we heel erg uit de tijd. Dus...

Mevrouw Zouine: Zeker.

De voorzitter: Goed zo. Dan een interruptie van de heer Veldsema, ChristenUnie.

De heer Veldsema: Dank u, maar misschien is de vraag, het is sowieso natuurlijk richting de voorzitter, maar hebben we het over hetzelfde stuk? Mevrouw Zouine, u heeft het over het aanbod wat GS hebben, lees de gedeputeerde heeft, gedaan. Maar volgens mij is dit iets wat landelijk neergelegd is bij de Tweede Kamer. Hebben wij het over hetzelfde onderwerp of bedoelt u een andere brief? Want dan heb ik de verkeerde voorbereidingen gedaan.

De voorzitter: Mevrouw Zouine.

Mevrouw Zouine: Kan ik kort op zijn. We hebben het over dezelfde twee brieven en die heb ik beide hierin verwerkt.

De voorzitter: De heer Veldsema.

De heer Veldsema: Dan lees ik dat toch anders, want u geeft aan dat dat een Drentse aangelegenheid is, maar het is iets landelijks. Maar goed, ik zal de gedeputeerde vragen of hij daar ook zo naar kijkt.

De voorzitter: Dank u wel. We gaan verder met de VVD, de heer Moes en hij wordt gevolgd door mevrouw Slagt van GroenLinks.

De heer Moes: Dank u wel.

De voorzitter: Mijnheer Moes.

De heer Moes: Dank u wel voorzitter. Allereerst de gedeputeerde was... Ik wil nog even uitleggen hoe dit stuk op de agenda kwam, maar volgens mij was het in de vergadering van 16 februari dat hij zelf over dit stuk begon. Dat het nog niet op de agenda van de commissie had gestaan dat het hem goed toe leek dat dit propositie- stuk op de agenda zal komen te staan. Dus ach, een beetje contact met de griffie en zie hij staat op de agenda. Daar was even de inleiding voorzitter. Propositie Stikstof en Natuur. Een brief van 7 december. Op 7 december was er geen kabinet en was er geen oorlog. Er is heel veel veranderd in de deze tijd. Kunstmest bijvoorbeeld is bijna niet meer te betalen. De minister van landbouw heeft een brief gestuurd om mestvervangers, kunstmestvervangers, toe te gaan staan de komende 7 jaar. In de Tweede Kamer is een motie aangenomen om de Farm to Fork Strategie van het Europees Parlement te gaan herzien, om de voedselzekerheid garant te laten staan. Heel veel is gebeurd. En ook in de stikstof zal er nog wat moeten gebeuren. Wij waren dan ook zeer verheugd dat de brief aan de minister van 16 februari, een aanbod van Noord-Nederland, verstuurd is. Je kunt het laaghangend fruit noemen dat je snel kunt pakken, maar voorzitter, als je met € 60 miljoen een reductie van stikstof kunt behalen van 20-30%, zoals in het stuk staat, dan is dat volgens ons heel hoogwaardig fruit. Want welke sector in Nederland kan via bronmaatregelen op dit moment een aanbod doen om in ieder geval de stikstofreductie met 20% te verlagen? Volgens mij is het alleen maar hulde aan de Noordelijke provincies dat ze zich hiervoor in hebben gezet. Maar dit roept direct de belangrijkste vraag bij ons op: Als dit allemaal gaat lukken, we krijgen het geld van het ministerie, en dit wordt allemaal toegepast en we krijgen dus een verlaging van de reductie, wat biedt dit voor mogelijkheden voor ontwikkelingsruimte voor de stikstof voor alle provincies? De drie noordelijke provincies, want daar is het om te doen. We willen de economie weer laten draaien, we willen woningen bouwen, we willen evenementen door laten gaan. Dus, is via het laaghangend fruit, het hoogwaardig fruit, hoe je het noemen wilt, de reductie van stikstof weer ontwikkelingsruimte mogelijk in Drenthe. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel mijnheer Moes. Dan geef ik graag het woord aan mevrouw Slagt. Wel een complimentje. U krijgt een complimentje: Goed gedaan. Mevrouw Slagt van GroenLinks en daarna de SP, de heer Van de Weg. Mevrouw Slagt, 3 minuten voor u.

Mevrouw Slagt: Dank u wel voorzitter. Wij hadden wat vragen over ingekomen stuk A.3 en die hoefde ik niet schriftelijk te stellen, die kon ik ineens mondeling stellen, was de procedure. Dus daar begin ik dan maar mee. Wij bespreken hier dus het ingekomen stuk A.3, Aanbod Noord-Nederlandse stikstofaanpak. De drie noordelijke provincies komen tot de conclusie dat er een dringende noodzaak is voor de provinciale generieke stikstofreductiemaatregelen, die een beproefde effectiviteit hebben. Daar is onze fractie het mee eens. In het aanbod Noord-Nederlandse stikstof worden de voorgestelde maatregelen alleen 'provinciaal' generiek ingezet, niet

ingepast in de gebiedsgerichte aanpak van deze, die is nog niet klaar, die komt nog. Waarom worden de voorgestelde maatregelen alleen generiek ingezet? Het kan dus zo zijn dat er straks bij de gebiedsgerichte aanpak hogere ambities nodig zijn, een meer integrale aanpak en eventueel verplichting. Nu staat in het aanbod alleen op basis van vrijwilligheid en met zowel incidentele als structurele financiële vergoeding. Waarom nu alleen op basis van vrijwilligheid? En waarom met zowel incidentele als structurele financiële vergoeding? GroenLinks vindt dit enerzijds mooi om boeren vast te laten wennen aan het nemen van stikstofreducerende maatregelen. Meer weidengang en minder eiwitrijk voer is in elk geval een heel goed idee. Anderzijds is er meer nodig om wel echt tot de benodigde stikstofreductie te komen. Als GroenLinks willen we een aanbod dat meer in de richting komt van het behalen van de instandhoudingsdoelen. Daarnaast zouden we graag een prestatiegerichte beloning zien, waarbij de 'earlier debtures' beloond worden. Onder de 'earlier debtures' versta ik boeren die al stappen hebben verricht richting de extensivering. Die zijn al zo goed bezig, die zouden we graag daarvoor willen belonen. Dit aanbod is wat ons betreft niet het laatste aanbod en meer integrale stappen zullen gezet moeten worden. We hebben een vraag aan GS: Zijn GS het met GroenLinks eens, dat het nog lang niet zeker is dat de voorgestelde regeling van de drie noordelijke provincies en het aanbod staatssteunproof is? En zijn GS het eens dat sommige maatregelen vrijwel budgetneutraal doorgevoerd zouden kunnen worden? Dan hoeft er ook geen financiële regeling tegenover te staan of misschien een andere. Tot zover mijn bijdrage op ingekomen stuk A.3. Ik heb nog een kleine opmerking over ingekomen stuk A.4. Wij vinden het mooi dat er meer onderzoek komt naar beproefde effectiviteit van maatregelen. Maar één case-control onderzoek is nog steeds, als je die uitslagen weet, niet basis genoeg om een heel beleid te veranderen. Dus wat GroenLinks betreft is er dan nog steeds een grote mate van onzekerheid en kunnen we nog niet beleid veranderen op basis van dat onderzoek. Maar we staan wel achter meer onderzoek.

De voorzitter: Dank u wel mevrouw Slagt. Het woord is aan de heer Van de Weg van de SP, gevolgd door de heer Drukker van JA21. Het woord is aan de heer Van de Weg.

De heer Van de Weg: Dank u wel voorzitter. Wij hebben eigenlijk wat betreft de propositiepaper in ieder geval geen inhoudelijke vragen. Het begeleidend schrijven, zoals het al aangeeft, is opgesteld voordat het coalitieakkoord er was. Het was al in november opgesteld en de begeleidende brief is van december. Maar misschien kan de gedeputeerde wel aangeven of het coalitieakkoord zal leiden tot of zal gaan leiden tot een nieuw en aangepast propositiepaper en zo ja, op welke termijn. En daarop aansluitend was eigenlijk zoets als wat er in het ingezonden stuk A.3 is geformuleerd. Was dat alle soorten reactie eigenlijk op dat de propositiestandpunt, het is wat dubbel, maar u begrijpt wel wat ik bedoel, of dit al een soort reactie was. Wij waren in ieder geval heel positief verrast door de mogelijkheden, het zogenaamde laaghangend fruit, zoals dat in A.3 het ingezonden stuk al aangegeven was. Ik was in ieder geval daarover heel positief verbaasd en verrast van de mogelijkheden die daar in zitten. Wat ik eigenlijk verder hier nog wil vermelden: Er is een publicatie van de Wageningen University en Research. Het hele rapport heet dan Natuurverkenning 2050 en het scenario inclusief te zijn. Drie scenario's en een ervan is natuurinclusief. Er is onlangs, tenminste wat ik gezien heb in een brief van februari, de natuurinclusiviteit dient in dit verband opgevat te worden als een groot integraal geheel. Dus dit gaat inderdaad niet, zoals mijnheer Moes ook wel... Het gaat niet alleen over landbouw, het gaat over de natuur, het gaat over water, het gaat over de steden, et cetera. Het gaat over ons allemaal in alle hoedanigheden. In dit onderzoek is het scenario 'NAC', natuurinclusiviteit tot 2050, niet gekwalificeerd van dit en dat kan, maar het is ook gekwantificeerd. Dat vind ik zelf dan wel... Het is ook in getallen weergegeven. En ik wil uit die publicatie eigenlijk even een zinsnede

oplezen: Het natuurinclusief scenario impliceert met name voor de landbouw grote veranderingen. Deze bestaat uit een forse transitie van dierlijke naar plantaardige productiesystemen, extensivering van dierlijke productiesystemen, het gebruik maken van natuurlijke processen. Daar krijgen wij dus allemaal mee te maken. Het moet dus niet alleen op die landbouw terechtkomen, maar het heeft met ons alles als burgers te maken. Voorzitter, wat ons betreft zijn dit soort dingen, zoals ook dat kwantificeren tot 2050, de piketpaaltjes die moeten veranderen waar wij ons kompas op moeten richten. Tot zover voorzitter.

De voorzitter: Heel fijn, dank u wel. Dan is nu het woord aan de heer Drukker van JA21, gevolgd door de heer Veldsema van de ChristenUnie.

De heer Drukker: Dank voorzitter. We zijn na 3 jaar wel wat gewend, maar de propositie stikstof en natuur van het IPO staat qua onleesbaarheid en nietszeggendheid hoog in de top-10 van alle raadsstukken die we tot nu toe onder ogen hebben gehad. Taalkundig vertoont zij opvallende gelijkenis met een door wurgende slingerplanten overwoekerd Natura 2000-gebied. Het zal wel weer door die vermaledijde stikstof veroorzaakt zijn. Als we niettemin een poging doen om uit alle ambtelijke Mumbo Jumbo iets concreets te distribueren, dan komen we uit op het volgende: 1. Het zogenaamde stikstofprobleem raakt alles: Natuur, leefbaar platteland, positie van de boeren, toerisme, bouwbeleid en ga zo maar door. 2. Daarom gaan we dat volstrekt integraal aanpakken en dat doen we door alle betrokken instanties in alle provincies met elkaar en met het Rijk te laten overleggen. 3. Om te proberen het gekrakeel en de Babylonische spraakverwarring die hier ongetwijfeld door dreigt beheersbaar te houden, gaan we, let op, een landelijke regieorganisatie, paragraaf 3.6, instellen en een provinciale verkenner benoemen die met de Rijksverkener tot nadere voorstellen komt. Dat is paragraaf 4.2. Dit voorzitter, lijkt als twee druppels water op de aanpak waarmee het beleid inzake de Klimaatwet ons door de strot geduwd is. Namelijk door de instelling van klimaattafels om de regie van een door de overheid aangestelde voorzitter van de commissie Borging Energieakkoord voor duurzame groei, de BEA, in de volksmond beter bekend als Ed de klimaatpaus. Laatste paragraaf voorzitter. Ik herinner mij de leerzame en op uw initiatief georganiseerde workshops van professor Elzinga, die vernietigende kritiek had op het model waarop het Klimaatakkoord ons door de strot is gedouwd, omdat het pseudo-overheidsinstellingen creëert waarvan de verreikende besluiten op geen enkele staatkundig juridische grondslag berusten. De in de propositie voorgestelde aanpak wordt op precies hetzelfde staatkundig juridische drijfzand gebouwd. Ons dringend advies is om dit stuk eerst aan professor Elzinga ter beoordeling te geven en zijn zienswijze aan PS voor te leggen, voor we hier al dan niet mee akkoord gaan. Voorzitter tot slot. De propositie gaat over de wijze van aanpak en daarvoor hebben we, zoals gezegd, staatsrechtelijke twijfels. Wat de concrete maatregelen zullen worden en wat die zullen betekenen voor met name onze Drentse boeren, daarover zwijgt de propositie als het graf. Maar de geluiden die ons uit Den Haag bereiken baren ons nog meer zorgen dan het staatsrechtelijk aspect. Daaruit is immers bij monde van de verantwoordelijke minister op te maken dat gedwongen stopzetting of verplaatsing van boerenbedrijven om de zogenaamde stikstofcrisis het hoofd te bieden, niet is uit te sluiten. Dat is wat onze fractie betreft volstrekt uit de boze en wij hopen, nee, wij verwachten stellig dat een meerderheid van onze collega's in PS en het college ons daarbij voorwaardelijk aan onze zijde te vinden. Dank u wel voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel mijnheer Drukker. Ook u was over uw tijd heen, maar ik durfde u bijna niet te onderbreken. Dus dat is dan weer uw mazzel.

De heer Drukker: Dat houden we zo.

De voorzitter: Ja precies. Bij uitzondering. Fijn mijnheer Veldsema dat u al naar voren loopt, ChristenUnie, daarna de heer Vegter van het CDA.

De heer Veldsema: Voorzitter ik begin bij de spraakverwarring richting mevrouw Zouine. De propositie die in de brieven A.3 en A.4 staat, had ik hier in dit onderwerp niet meegenomen, omdat die niet onder het kopje zaten. Desalniettemin, daar staan wel hele goede zaken in, die in ieder geval een beweging in de goede richting gegeven. Als je het over de toediening van magnesiumchloride hebt en over de propositie die de noordelijke provincies hebben gedaan, dan gebeurt er ten minste iets. Het gaat in elk geval de goede kant op. En dat is in dit onderwerp, dat de laatste paar jaar veel aandacht heeft gekregen maar toch redelijk op slot heeft gezeten qua uitvoering, heel erg belangrijk. En dat vinden wij positief. Ik heb het stuk een beetje op me in laten werken en ik geef u drie gezichtspunten mee. 1. Het is positief te lezen dat er een duurzaam perspectief voor de landbouw wordt genoemd, specifiek wordt genoemd. Tijdens de infosessies van Statenlidnu, gisteravond, is daar ook nog eens bij stilgestaan. Ook al omdat daarin integraliteit een groter effect kan worden bereikt dan alleen, gebaseerd op de procentuele reductie die je zou halen.

De voorzitter: Mijnheer Veldsema, u heeft een interruptie van mevrouw Slagt, GroenLinks.

Mevrouw Slagt: Het duurde even. Ik wou een vraag stellen over magnesiumchloride, maar het duurde even voor mij om hiernaartoe te lopen. Want meer weidegang en minder eiwitrijk voedsel zijn echt bewezen effectieve maatregelen. Maar juist de magnesiumchloride die u noemde, daar is de evidence nog niet zo heel erg sterk van. Bent u met mij eens dat dat misschien dan niet het mooie voorbeeld is om te noemen?

De voorzitter: Mijnheer Veldsema.

De heer Veldsema: Nou, dat ben ik niet met u eens, want wil je het statistisch aantonen, dan zul je nog veel meer bedrijven moeten benaderen. Maar het een hoeft het ander niet uit te sluiten. Meer weidegang betekent netto minder mest in de gierkelder. En als je dat wat in die gierkelder terecht komt dan ook nog eens zo behandelt dat het tot minder uitstoot leidt en betere ten goede komt aan de planten, dan is dat een win-win situatie. Ik ben daar eigenlijk wel heel positief over dat dat gedaan wordt en ook dat mensen uit verschillende sectoren daarover na gaan denken en met een reststroom van Nedmag denken van: He, daar kan ik wat mee en dat wordt een win-win situatie. Dus ja, ik ben daar wel enthousiast over. Wat niet onverlet laat dat meer weidegang, zeker nou het mooi weer is, ook wel heel fijn is.

Mevrouw Slagt: Dat laatste, daar zijn we het helemaal over eens. Maar ik ga natuurlijk een vervolgvraag stellen. Dus u bent het met mij eens dat meer weidegang mooi is en het pakket aan maatregelen is mooi. U ziet daarin de magnesiumchloride ook als optie en u acht die voldoende effectief en ik niet. Dus zou u met mij nog eens een keertje samen willen kijken wat die evidence dan is? Dan komen we misschien wel tot meer mijn conclusie, maar dat weet ik niet, maar zou u samen met mij willen kijken?

De voorzitter: Een aanbod voor de heer Veldsema.

De heer Veldsema: Ik wil graag met u kijken naar dat soort dingen. Anders dan... Ik heb zelf niet zo'n bedrijf thuis, anders zouden we het thuis kunnen uittesten, maar er zijn ongetwijfeld bedrijven in Drenthe te vinden die daaraan mee willen werken. Ik neem wat dat betreft het aanbod aan.

De voorzitter: Dank u wel. Mijnheer Moes VVD heeft ook een vraag.

De heer Moes: We hebben een uitnodiging om, uit mijn hoofd, 7 april naar de Dairy Campus in Leeuwarden te gaan. Daar wordt precies de werking van de toevoeging waar we het net over hadden, helemaal uitgelegd. Dus ik nodig de fracties van ChristenUnie en GroenLinks uit om ook mee te gaan naar de Dairy Campus.

De heer Veldsema: Als het een beetje kan, ben ik er collega Moes. Absoluut. Alleen, ik denk dat het verhaal breder is. Niet alleen maar de toelichting, waar ik ook erg in geïnteresseerd bent, maar ook meer pilots waar je kunt gaan uittesten. Maar als het een beetje kan, ben ik er.

De voorzitter: Goed de heer Veldsema vervolgt zijn betoog.

De heer Veldsema: Goed. Ik had het over de integraliteit. Gisteren is ons duidelijk geworden dat je daar mogelijk nog meer effect van kunt halen als met een totale reductie. En dat heeft ermee te maken dat je niet alleen minder ammoniakuitstoot hebt, maar ook het gebruik van meststoffen op akkers door het samenwerken tussen veeteelt en landbouw, dat een groot positief effect kan hebben. Oproep van deze kant aan GS om ervoor te waken dat de lokale uitwisseling tussen landbouw en veeteelt niet gefrustreerd maar eerder gestimuleerd wordt. En ik hoop dat u... volgens mij bent u daar al mee bezig. Maar als u dat zou kunnen bevestigen, is dat fijn. 2e punt. De combinatie benadering is sterk: Stikstof, water en milieu gezamenlijk. Om redenen van het draagvlak wil de ChristenUnie u meegeven dat iedere sector naar rato een bijdrage aan de reductie gaat geven. Dus zowel energieopwek als industrie, vervoer en agrarische sector. Het is een gemeenschappelijk probleem, dus ook samen de schouders eronder. Er ligt een gevaar op de loer. Want hoe wordt dat dan gewogen? Als er nu gekozen wordt voor minder reductie in combinatie met meer, vul dat maar in, opwek, biodiversiteit, dierenwelzijn, gaan we daar juridisch ook de bietenbrug op? Voor ons is de gezamenlijkheid van aanpak nou eenmaal van belang. Dus, misschien kunt u aangeven hoe je dat dan zou moeten wegen. En dan tot slot het 3e en dat is eigenlijk wel het voornaamste. Dat wat er niet in staat. Om in de benen te komen, is een gevoel van noodzaak nodig. In het Drents: Sense of urgency.

De voorzitter: Mijnheer Veldsema, wilt u ook afronden.

De heer Veldsema: Ja. Dat gevoel merk ik niet in de samenleving, waardoor de focus vooral bij die hinderlijke en lastige maatregelen ligt. Ik hoor het hier ook: 'Zogenaamd' probleem. Dat deel, de communicatie, dat ontbreekt. En daarom de oproep ook hier iets mee te gaan doen. Dank u wel.

De voorzitter: U heeft een vraag van de heer Drukker JA21.

De heer Drukker: Ik begrijp dat dat 'zogenaamd' naar mij gericht was. Ik wil graag aan uw vragen of u mij kunt uitleggen, want ik snap dat niet, dat de grens voor de overschrijding van het

stikstof perfect langs de Nederlands-Duitse grens loopt. Kennelijk hebben stikstofmoleculen geleerd, dat als er grenspaaltjes staan, ze zeggen: Ho, ho, ho, daar mogen we niet overheen. Kunt u mij dat uitleggen?

De heer Veldsema: Knap dat je... ..

De heer Drukker: 'Zogenaamd'

De voorzitter: Mijnheer Veldsema.

De heer Veldsema: Knap dat je moleculen dat soort dingen leren kunt. Nee, dat begrijpen we natuurlijk best dat dat gebied dat we wel kunnen beïnvloeden, dat daar focus op is. En het gedeelte waar we slechts goede banden mee hebben, dat wij daar geen wetgeving of zo voor kunnen neerleggen. Maar waar het om gaat mijnheer Drukker, is of wij ook beseffen dat we daadwerkelijk een probleem hebben en hoe maken we dat visueel? Ik zal u slechts één voorbeeld geven of oproep: Gaat u eens kijken op het eiland Schiermonnikoog. Ik ben er onlangs geweest en ik ben me kapot geschrokken. Daar zijn hele goede acties in gang gezet, maar als je kijkt hoe het landschap veranderd is in de jaren, en dan heb je het over een periode van 20 jaar tot nu toe, dan is dat schrikbarend. En dat ligt aan dit issue. En dit issue is voor een heleboel mensen een papieren werkelijkheid.

De voorzitter: De heer Drukker. U heeft nog een vraag?

De heer Drukker: Ik ontken niet mevrouw de voorzitter, dat de natuur verandert. Dat doet hij al een paar miljard jaar namelijk. Ik constateer wel dat u, en dat begrijp ik, u als lid van de ChristenUnie, een zekere mate van conservatisme niet vreemd is. Dat u bang bent voor verandering in de natuur. Dat u terug wilt of iets wilt bewaren of iets wilt conserveren, dat van nature niet te conserveren valt. Ik denk dat dat het punt is waar we met elkaar van mening over verschillen. En u hebt mij nog steeds niet kunnen uitleggen waarom de grenzen van de stikstofmoleculen exact de Nederlands-Duitse grens passeren.

De voorzitter: Mijnheer Veldsema tenslotte.

De heer Veldsema: Dat laatste, daar gaan we op deze wijze mogelijk niet uitkomen. Maar wij gaan over het gedeelte dat we zelf kunnen beïnvloeden en dat is het Nederlandse deel. Ik vind het wel grappig dat u zegt van: De kaart ziet er nou eenmaal anders uit. Alleen, daar gaat het natuurlijk niet om. Als u een oude versie van een TomTom hebt, dan ziet u ook alleen het stukje in Nederland, terwijl u dondersgoed weet dat er in Duitsland ook wegen zijn. Dus daar trap ik niet.

De voorzitter: Ik zou deze discussie graag willen afsluiten.

De heer Drukker: Ik denk dat de heer Veldsema en ik het over een ding eens zijn. Een wat mij betreft heilige uitspraak van mijn calvinistische vrienden: 's Heeren wegen zijn menigvuldig en wonderbaarlijk en wij wandelen in duisternis.

De voorzitter: Hartelijk dank voor deze toevoeging. Ik geef nu het woord aan de heer Vegter van het CDA en daarna de heer Bos van Forum voor Democratie.

De heer Vegter: Dank u wel mevrouw de voorzitter. Ook de wegen van mijnheer Drukker zijn voor mij ondoorgrondelijk af en toe. Dat kan je zo hebben. Er is bij het CDA een sterke waardering voor dit stuk, Propositie Stikstof en Natuur. Er worden weer meer meters gemaakt. We zien natuurlijk ook nog wel open eindjes. Zo zullen de landelijke omgevingswaarden niet alleen in relatie tot Natura 2000-gebieden worden gehanteerd. RIVM-onderzoeken zullen worden gebruikt en de vraag is wat dat nu concreet betekent in Drenthe. Daar willen we graag nog wat reactie op. De brief van het college van december spreekt nog van: In de formatie zullen verregaande afspraken worden gemaakt. En zoals de heer Moes ook al zei, inmiddels bevinden we ons in een hele andere context. Zo hebben we inmiddels een nieuwe minister voor Natuur en Stikstof, de voormalige VVD-partijvoorzitter Van der Wal. En we moeten, zo hebben we begrepen, uit die hoek gaan wennen aan het woord 'onomkeerbaar'. Het is aldus deze bewindspersoon onomkeerbaar om bijvoorbeeld meer dwang toe te passen. Het O-woord, mevrouw de voorzitter. De scenario's van onteigenen en van landbouwers nog meer in een hoek zetten is echter niet nodig. Dat is de wereld op zijn kop voor onze boeren. Wij willen draagvlak, ook bij de gebiedsgerichte aanpak. Dat is de koers zoals ons college nu bewandelt. Inzetten op innovatie blijft geboden. Er komt steeds meer informatie, dat we langs die weg heel veel kunnen bereiken. Ik denk aan eerdere presentaties van professor Rabbinge. Artikelen over de kringloopmaatschappij in plaats van de kringlooplandbouw. Het inzetten van monovergisters en daarnaast ook het meer evalueren van de werkelijk verzamelde gegevens omtrent de natuur in de afgelopen jaren. En op basis van die gegevens ook de Habitat- en Vogelrichtlijn evalueren. In plaats van dat we nu alleen uitgaan van modelberekening uit AERIUS. Kunnen GS ons aangeven hoe zij deze, soms nieuwe, informatie meeneemt, weegt en inpast? Want dat staat nooit stil. Als CDA voelen we de kwetsbaarheid van onze voedselproductie. Zeker nu extra actueel in verband met de afhankelijkheden van bijvoorbeeld graan uit de Oekraïne. Als je daarover nadenkt, ik had er wel mee willen beginnen, maar het houdt ons allemaal bezig. En wij willen die kwetsbaarheid en dus ook die... nee niet de kwetsbaarheid naar de voedselproductie natuurlijk beschermen. En dat willen we vanuit een ander beleidsaccent ook een discussie van balans voorhouden. Wij zouden als CDA-Drenthe wel willen gaan nadenken over een status aparte voor Noordoost-Nederland. Laten wij nu eens werk maken van een landbouwintegraal Deltaplan voor het Noorden. Waarbij zowel de nieuwbouw van woningen via inbreiding of ombouw in de bestaande binnensteden behoud van hoogwaardige voedselproductie en het garanderen van perspectief, dus een goede boterham voor onze boeren, wordt geregeld. Tot zover mevrouw de voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel mijnheer Vegter. De volgende spreker is de heer Bos van Forum voor Democratie, gevolgd door de heer Vorenkamp van de PVV. Het woord is aan de heer Bos.

De heer Vegter: Hij wil niet uit.

De heer Bos: Voorzitter, 2 weken terug tijdens PS, heb ik aangegeven te stoppen met het uitvoeren van verdere stikstofplannen. Sinds de stikstofproblemen is de wereld in een rap tempo veranderd. Eerst hadden we corona crisis en nu staan we voor een heel groot ander probleem. Door de oorlog tussen Rusland en Oekraïne staat de graanschuur van de wereld in brand. Door verschillende media wordt al gewaarschuwd voor een toekomstig wereldwijd voedseltekort. En reeds zichtbaar in stijgende prijzen en tekorten van onder andere zonnebloemolie. Voorzitter, niet alleen de wereld is veranderd sinds deze oorlog, ook verschillende partijen hebben hun standpunten met betrekking op onder andere een defensiebudget verandert. Voor de gedachte van het boren naar gas in Groningen wordt door steeds meer partijen positief naar gekeken. Je hoort vaker positieve geluiden om de kolencentrales tijdelijk aan te houden. Voorzitter, hoelang

nog voordat partijen die graag de veestapel gehalveerd zien worden, graag zien dat boeren uitgekocht worden, hun standpunt hierin aanpassen, daar voedseltekort en armoede een groter probleem geeft dan stikstof voor mens, dier en natuur? Voorzitter FvD wil dat we stoppen met het pesten van de agrarische sector en andere industrieën en juist inzetten op innovatie en ruimte voor industrie en landbouw om voedseltekorten en armoede tegen te gaan. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Dan zei ik per abuis dat de PVV de volgende spreker was, maar u bent al als eerste geweest. We sluiten af met de Partij van de Arbeid, de heer Schomaker.

De heer Schomaker: Voorzitter dank u wel. Wij hadden in onze bijdrage impliciet de stukken A.3 en A.9 al verwerkt. De Propositie Stikstof en Natuur werd tijdens de kabinetsformatie door de 12 GS-en vastgesteld. En sindsdien, het is al gezegd, is er veel gebeurd. Positief aan de Propositie is dat alle provincies het collectief als leidraad willen gebruiken bij de uitwerking van het regeerakkoord. Voor het overige is de Propositie weinig concreet te noemen, omdat de kabinetsformatie nog niet was afgerond. Voorzitter, de urgentie met betrekking tot de stikstofcrisis is enorm. Natuurlijk is er de schreeuwende behoefte aan woningen en samenhangend aan betreffende vergunningverlening. Maar de onderliggende problemen zijn de klimaatverandering en het achteruitgaan van de natuur, biodiversiteit. Het lukt maar niet om het tij te keren. Voorzitter, dit kabinet lijkt doordrongen van de ernst van de stikstofcrisis. Er is een gigantisch bedrag beschikbaar gesteld voor de stikstofaanpak. In een artikel in het Dagblad van het Noorden van 11 maart jongstleden sluit de minister van Natuur en Stikstof gedwongen uitkoop van boeren niet uit. Overigens stelt de minister dat onder andere Drenthe te weinig doet. Hoe luistert de gedeputeerde naar zo'n opmerking van de minister? D66 vroeg het ook. Voorzitter, de oorlog in Oekraïne is door enkele partijen al genoemd. Ook voor de Partij van de Arbeid-fractie is voedselzekerheid een groot goed. Maar we hebben vrees dat door deze disruptie de nadruk komt te liggen op intensieve, productiegerichte landbouw en dat natuurherstel, dat toch ook al moeilijk van de grond komt, het kind van de rekening wordt. Dat het streven naar duurzame landbouw en noodzakelijke innovaties in de landbouw op het tweede plan komen. Wij hechten eraan dit uit te spreken, hoewel op dit moment qua impact niets in de schaduw kan staan van de helse situatie in Oekraïne. Momenteel werkt het Rijk aan het programma Stikstofreductie en Natuurverbetering. De Partij van de Arbeid-fractie is blij dat men voornemens is snelheid te maken: Doelstelling met betrekking tot de kritische depositiewaarde in Natura 2000-gebieden, verder 50% reductie in de stikstofdepositie. De gebiedsdoelen worden per Natura 2000-gebied vastgesteld en dit maatwerk geschiedt middels een interactief proces tussen Rijk en de afzonderlijke provincies. Wij vertrouwen erop dat GS in dit proces het lands- en provincie belang optimaal verenigt, waarbij, het zei gezegd, ook voor ons innovatie belangrijk is. Op 16 januari zag het aanbod Noord-Nederlandse stikstofaanpak het levenslicht. Een samenwerking van de drie Noordelijke provincies gericht op, het is al vaker gezegd, het laaghangend fruit, ook hoogwaardig fruit. Met bescheiden middelen worden alle melkveehouderijen in staat gesteld passende maatregelen door te voeren, waardoor een substantiële reductie van de ammoniakuitstoot ontstaat. Voorzitter, onze fractie is warm voorstander van dit soort initiatieven, waarbij innovaties samengaan met het streven naar natuurherstel. Vraag aan de gedeputeerde: Zijn er meer initiatieven zoals bovengenoemd aanbod? Kan de gedeputeerde daar iets over zeggen? Er wordt gesproken over een pilot. Schat de gedeputeerde in dat deze aanpak landelijk uitgerold wordt? Voorzitter tot zover.

De voorzitter: Fijn, dank u wel mijnheer Schomaker. Wel, dan geef ik graag het woord aan gedeputeerde Jumelet voor een korte reactie op al wat gezegd is. Kort niet, hoor ik naast mij, maar zo kort mogelijk. Gaat uw gang.

Gedeputeerde Jumelet: We kijken elkaar even aan, want kort met alle opmerkingen die gemaakt zijn, dan is het best wel lastig om daaraan te kunnen voldoen. Maar ik doe mijn best voorzitter. Laat ik gewoon de verschillende reacties vanuit uw Staten ook nalopen. Ik denk dat het goed is om dat ook recht te doen. Maar als eerste opmerking toch even over all. Die propositie was bedoeld om op de formatietafel aan de orde te krijgen en ieder geval de positie van provincies ook te duiden. Dat we willen samenwerken met het nieuwe kabinet aan de opgave van stikstof. En dat alles tegen de achtergrond dat we met elkaar als twaalf provincies vonden en vinden dat het niet opschiet. Dat betekent inderdaad als het programma Natuur er is, dat is in ieder geval wel met elkaar afgesproken in die eerste tranche, daar werken we op dit moment ook aan, daar hebt u ook kennis van. Vervolgens hebben we natuurlijk de stikstofreductie die we met elkaar ook op een aantal momenten al aan de orde hebben gehad. Bijvoorbeeld het langzamer rijden. Maar dat is eigenlijk nog maar een van de weinige bronmaatregelen geweest. Dat hebt u ook al kunnen horen op verschillende momenten. En dan volgt de vergunningverlening die vastloopt. We hebben geconstateerd als twaalf provincies, dat is niet hoe wij het zien. Wij willen echt met elkaar stappen maken. Dus kabinet, dit is onze Propositie. Dit is wat we u aanbieden om met elkaar aan de slag te gaan. En daar is in ieder geval opgeschreven dat we dat met elkaar serieus nemen. En u hebt dat ook in het kadertje gezien wat we ons daar bij voorstellen. Dus het is even in zijn algemeenheid al opgemerkt dan niet de Propositie van de provincie Drenthe an sich alleen, maar vooral van ons als twaalf provincies. Vervolgens is het nieuwe kabinet geformeerd, een nieuw ministersteam aan de slag. Wij hebben eigenlijk al snel nadat het team aangetreden is in een brief aangegeven dat we in Noord-Nederland in de samenwerking die we al hebben, Noord-Nederland werkt op landbouwgebied heel goed samen dat gebeurt bijvoorbeeld in die Regio Deal Natuurinclusieve Landbouw, dat we zien dat we op dit terrein met elkaar slagen kunnen maken. We hebben dat gedaan met dat aanbod dat in de brief ook is verwoord, laaghangend fruit, ga met ons aan de slag. we kunnen tegen de achtergrond dat het erg lastig is om vooruit te komen, wel hier met elkaar een mooi aanbod doen. En tot nu toe hebben we daar nog niet een positieve reactie op gekregen. Het ligt wel voor. Ambtelijk is er ook breed over gesproken. Er zijn ook Kamerleden over geïnformeerd bij gelegenheid. En we zijn ook erg benieuwd naar de brief van de minister Van der Wal die rond 6 april gaat verschijnen, waarin zij haar hoofdlijnen zal neerschrijven. En we zijn ook erg benieuwd wat zij dan over onze plannen gaat melden. En we hopen dat natuurlijk ook concreter te kunnen maken en u zult er ook van horen op het moment dat dat duidelijk is. En als laatste dan de brief die u ook hier aan de orde hebt. Dat is die brief die gaat over onze positie richting de scenario's, richting de zogenaamde natuurdoelwaarden, die uiteindelijk in de wet zijn opgeschreven, die vertaald worden naar de gebieden, naar ook onze provincie. Die betreffen natuurlijk ook: Hoe ga je om met de stikstof, belasting en de maatregelen rondom de Natura 2000-gebieden. Dus even, het is toch december. Het is in februari toen ik over het laaghangend fruit... En vervolgens de laatste brief gaat over de scenario's met het oog op de natuurdoelwaarden. Voorzitter, ik vond het wel goed om dat even te memoreren, want in die context moet u ook vervolgens horen wat ik beantwoord. De heer Vorenkamp van de PVV: volledige medewerking. Dat is ons grondbeleid, dat is gewoon gaande en dat staat, tenzij u daar een andere invulling aan geeft. Maar dat is wat ons betreft ook zoals we hier in onze provincie werken. Het is innovatie in die brief, in die tweede brief, maar altijd in de context van dat er ook hier en daar bedrijven gaan stoppen. En dat is op basis van vrijwilligheid. Dat is Prolander die dat voor ons uitvoert. Maar het zal en en en moeten zijn. Het zal moeten gaan om innovatie, het zal moeten gaan, om bedrijven die stoppen, het zal moeten gaan om bijvoorbeeld industrie die maatregelen neemt. Nou, je kan ze allemaal opnoemen, maar dat zal altijd met elkaar samen op moeten gaan. En dus inderdaad, in evenredigheid gezegd, naar alle sectoren een bijdrage leveren. Adaptief, Natura 2000-status, de heer Vorenkamp

roept dat elke keer. Ik kan u melden dat ik elke keer terugzeg en moet zeggen: Daar lijkt weinig ruimte voor in Europa. Maar dat is dan wat het is. Dan vervolgens D66, mevrouw Zouine, die een aantal opmerkingen maakt. Eigenlijk wel een beetje jammer vind ik, dat ze weg doet als innovatie wordt gezegd, dat is onze enige maatregel. Absoluut niet. We hebben met elkaar nadrukkelijk ook het hele palet voor ogen wat we met elkaar moeten doen. Maar ik moet u toch zeggen dat het kabinet tot nu toe ons vraagt om plannen te maken en ze dan gaat beoordelen, om vervolgens daarnaar te kijken hoeveel financiering erbij komt. En dat is best een lastige. Want als wij met elkaar de doelen zien zo meteen, die ons ook worden aangereikt om aan te gaan werken, waar we mee hebben in te stemmen, dan zullen we met elkaar ook zicht moeten hebben op de financiën. Want de maatregelen die worden genomen, die € 25 miljard 60 het maar even samen te vatten, die moeten wel beschikbaar zijn, ook voor de plannen die wij hebben. Dus we kunnen wel plannen maken met de samenleving, met alle partijen en dan moeten inleveren bij het ministerie in de hoop dat we dan ook de financiering krijgen, maar dat is een beetje omgekeerde wereld. We moeten zicht hebben op financiering om die plannen ook daadwerkelijk te kunnen uitvoeren. En ik geef u dan maar aan, dat is nog steeds een gesprek met elkaar, met de twaalf provincies en het Rijk, over hoe we dat met elkaar gaan doen. En dat is best een ingewikkelde. Het gaat dus zeker niet alleen maar over 'we wachten af en we kijken maar'. Ik neem afstand van de woorden die gaan over 'in Drenthe gebeurt niet zoveel'. Ik heb dat ook gehoord in het stikstofdebat laatst. Het is nergens op gebaseerd, want als men echt kennis neemt van wat we in Drenthe aan het doen zijn met elkaar, met alle mensen aan tafel, dan ziet men dat we niet anders doen dan de andere provincies, maar wel degelijk ook zoeken naar oplossingen. Die brief van die drie Noordelijke provincies geeft het nou net ook aan, dat we zien hoe het ook anders kan om op korte termijn te kunnen reduceren aan stikstof. Maar ook dat we met elkaar behoefte hebben aan een opkoopregeling of aankoopregeling, die ook deugt. Laat ik het maar eens zo scherp zeggen. Er is een zogenaamde NGO-1, om het maar even in die woorden te zeggen. Dat is een regeling waar 40 bedrijven zich voor hebben aangemeld, maar als je dan echt naar de criteria kijkt er maar een paar overblijven waarmee we nu in gesprek zijn. Ik kan u zeggen dat van heel Nederland alleen Drenthe op dit moment waarschijnlijk tot resultaten gaat komen. Om dan maar aan te geven hoe wij met elkaar worstelen met zo'n regeling. Er wordt gopperd dat er bedrijven kunnen worden aangekocht. Nou, dat is een mooie suggestie, maar in de praktijk blijkt het niet te kunnen door de vele regels die eraan worden meegegeven, criteria die worden voorgehouden waar je aan moet voldoen voorzitter. Dus ik zie dat niet als iets waarin we achterlopen. Eigenlijk veel meer van: We werken er hard aan en dat doen we natuurlijk uiteraard met veel mensen. De vraag heel concreet was: De vergunningen, die 140, hoeveel daarvan zijn piekbelasters? Ik weet niet waarom u dat vraagt. Het gaat om vergunningverlening en die 140 melders mogen verwachten van de overheid, en dat is ook toegezegd door de Rijksoverheid, dat zij gewoon van een vergunning worden voorzien. Of het nou een piekbelasting is of een bedrijf dat regulier werkt en niet zo veel verschilt van andere, dat maakt mij niet uit. Ze zijn toegezegd dat ze een vergunning gaan krijgen. En daar moet ruimte voor komen. De extra inspanning heb ik net iets over gezegd. De VVD vraagt naar: Als er innovatieve maatregelen worden genomen, dat laaghangend fruit, wat komt het dan aan ten goede, komt het ook voor vergunningen ten goede? Ik moet u zeggen, dat is misschien wel heel indirect aan de orde. Eigenlijk is het laaghangend fruit bedoeld om gewoon stikstof te reduceren. Het komt ten goede aan de natuur, want de natuur is overbelast. Die staat op -2, -1 en het moet eerst naar weer naar 0, om vervolgens weer aan de slag te kunnen gaan. Dat is namelijk ook de uitspraak van de van de Raad van State over het PAS. We leefden op de pof en we moesten met elkaar eerst stikstof reduceren, de natuur op orde brengen, om weer vergunningen te kunnen uitgeven. In die systematiek zit hem ook, en daarom is het hele vraagstuk van innovatieve maatregelen ook in het

noordelijk aanbod, bedoeld om de natuur te verbeteren, om uiteindelijk, uiteindelijk vergunningen te kunnen uitgeven. Maar wel in die volgorde. Voorzitter, mevrouw Slagt vraagt naar generiek. Waarom alleen generiek? Het betrof dan inderdaad door het aanbod, omdat we zien dat dat allereerst een bronmaatregel zou moeten zijn. Ik geef net aan, die ten dienste moet zijn van de natuur. Dus daarom is die ook generiek bedoeld. Dan over staatssteunproof. Er is goed naar gekeken en daar wordt dan ook met het Rijk, met LNV over gesproken. Hoe gaan we dat dan doen? Hoe gaan we het inrichten? Maar het begint met een plan en het plan hebben we met elkaar gemaakt, waardoor het aanbod is neergelegd. Ik denk dat het goed is om die vraag dan ook daar aan de orde te hebben en ik heb daar nog niet het laatste antwoord op. Voor budget-neutraal. Het gaat natuurlijk allereerst over, laten we eerst dit aanbod eens met elkaar serieus nemen. Ik zie dat wel een aantal van die maatregelen die benoemd zijn in ons aanbod, ook al een keer zijn geweest op een andere tafel, namelijk op de tafel toen er nog heel breed werd gesproken met landbouw- partijen. En daarom is het wel interessant om te kijken of we die managementmaatregelen in Noord-Nederland uit kunnen gaan proberen. Want we vinden het nog steeds jammer dat dat overleg toen is mislukt, want uiteindelijk moet je wel verder. En dat is hier ook bedoeld met ons noordelijk aanbod. Dan zegt de heer Van de Weg over 'van dierlijk naar plantaardig', dat is de hele eiwittransitie. Ik denk dat het heel goed is dat op te merken. Ook daarin zie je heel veel op dit moment aan ontwikkeling. Denkt u ook maar aan wat er bij Avebe gebeurt. Die hele ontwikkeling steunen wij ook als noordelijke provincies en zeker ook als Drenthe. Ik vind het heel waardevol dat u die opmerking maakt, want het gaat inderdaad over belasting in de zin van de natuur die belast wordt en dan kan eiwittransitie daar ook een rol in spelen. De heer Drukker. Ik heb u gehoord. Ik ben altijd diep onder de indruk van uw bijdrage, dus daar geen misverstand over, maar we gaan uit van ons eigen grondbeleid, dat staat voorop. En ik denk dat het goed is om te weten, daar gaat u over, daar hebt u over besloten, en we gaan ons grondbeleid actualiseren. En of er dan sprake is van uiteindelijk gedwongen.... Ik heb de minister ook gehoord, die zei: We gaan allerlei zaken doen die mogelijk zijn. Uiteindelijk zou het wel eens niet kunnen lukken en dan moet je kijken naar andere maatregelen. Maar we staan nog wel aan al die maatregelen eerst. En dan moet je kijken wat er dan echt nodig is. Ik denk dat dat ook heel terecht is. In die volgorde. De ChristenUnie. Voorjaarsnota heb ik opgeschreven, want in die Voorjaarsnota gaat het over dat laaghangend fruit. Daarin verwachten wij ook de financiën die nodig zijn om ons noordelijke aanbod uit te gaan voeren. Integraliteit belangrijk, want u ziet in de kritische depositiewaarde dat natuurlijk elke keer gezegd werd: Het is niet haalbaar. Dat hebben wij ook geconstateerd in een aantal van onze Natura 2000-gebieden en daaromheen, hoe daar dan mee om te gaan. Dan is de discussie natuurlijk al heel snel: We moeten niet kijken naar de KDW, maar we moeten kijken naar de staat van instandhouding van de habitat. En ik denk dat dat een terechte opmerking is. Die opmerking maakten we ook in onze propositie al. Niet zomaar, want het PBL heeft dat ook al gezegd, en ik denk dat het heel terecht is, dat we moeten gaan kijken breder dan alleen de KDW. Dan samenwerking akkerbouw en veeteelt. Dat is typisch iets van onze provincie. Van ouds wordt er heel erg samengewerkt en we proberen ook die kringlopen te sluiten. En dat kan natuurlijk ook van belang zijn, zeker als het gaat om mestverwerking en stikstofreductie.

De voorzitter: U heeft een vraag van mevrouw Slagt, GroenLinks.

Mevrouw Slagt: De kritische depositiewaarde is toch al een landelijk gemiddelde waarde die over verschillende gebieden is gemiddeld?

Gedeputeerde Jumelet: Voorzitter, de kritische depositiewaarde is afgeleid van de voorkomende en vastgestelde en aangewezen habitattypes. Dus die verschilt per gebied. Mag ik u noemen, het

Norgerholt heeft een kritische depositiewaarde van 1000 mol/ha/jaar. En bijvoorbeeld het Bargerveen heeft een kritische depositiewaarde van 400 mol/ha/jaar. Dat is dus af te leiden uit de habitattypes die daar dan uiteindelijk aangewezen zijn vanuit de Natura 2000-opgave, beheerplannen. Dus de kritische depositiewaarde is af te leiden uit wat we te beschermen hebben.

De voorzitter: Vervolgvraag van mevrouw Slagt.

Mevrouw Slagt: Ja, want deze waarden die dan gebiedsspecifiek zijn, de kritische depositiewaarden, die zijn natuurlijk gemiddeld op basis van de habitatrictlijnen voor dat specifieke habitat. En als we dat zouden loslaten, dan laten we ook echt de hele instandhoudingsdoelen los. En volgens mij is dat Europees niet de regeling. Dus bent u het met mij eens dat we ons gewoon aan de Europese richtlijnen moeten houden?

De voorzitter: De heer Jumelet.

Gedeputeerde Jumelet: Ja, dat lijkt mij een goed uitgangspunt. En tegelijkertijd zeggen de deskundigen, en dat zal ook niet vreemd zijn, dat als je de vraag stelt, als je dan bij wijze van spreken alles heb gedaan om op die kritische depositiewaarde uit te komen, dus de belasting van een bepaald natuurgebied, gaat het dan vervolgens goedkomen met dat betreffende habitat dat is aangewezen in dat gebied? Het antwoord daarop is dat dat niet alleen van die stikstofbelasting zal afhangen, maar zeker ook bijvoorbeeld van de hoogte of het klimaat of waterhuishouding. Daarom wordt er op een aantal plekken ook vernat, daarom wordt er ook op een aantal plekken gekeken naar: Hoe kun je wellicht ook op een andere manier van inrichten voldoen en bijdragen aan het in stand houden van die habitattypes die zijn aangewezen?

Mevrouw Slagt: De allerlaatste vraag? Kort?

De voorzitter: Ja, de allerlaatste.

Mevrouw Slagt: Daar wordt naar gekeken. Wordt daar Nederlands naar gekeken of Europees? Want de Europese Unie heeft het hier voor het zeggen.

De voorzitter: De heer Jumelet.

Gedeputeerde Jumelet: Voorzitter, ik ben op zich een Europeaan, maar wij gaan er zelf over alereerst. Lijkt mij beter. Vervolgens hebben wij met elkaar een nationaal aantal afspraken en vervolgens hebben we als natie nationaal te voldoen aan een aantal Europese afspraken en wetten zelfs. Dus ik denk dat in die volgorde het ook terecht is wat u opmerkt. Tegelijkertijd zien we ook natuurlijk, dat alleen maar werkend aan de KDW ons misschien uiteindelijk ook niet brengt. Dus u zult met elkaar moeten constateren dat de waterhuishouding en klimaat van invloed zijn. En hoe we dat dan inrichting met elkaar, dat is dan een afgeleide daarvan. Hoe we daar samen invulling aan geven.

De voorzitter: Dank u wel. Een vraag van de heer Vorenkamp, PVV.

De heer Vorenkamp: Dank u voorzitter. Is mevrouw Slagt ervan op de hoogte dat die kritische depositiewaardes helemaal niet in Europees verband zijn vastgesteld? Dat is een regeling die in Nederland op een gegeven moment via de WUR berekend is op een zeer vage manier, waar we ons dan het wettelijk aan te houden hebben. Maar dat heeft helemaal geen Europese basis.

De voorzitter: Mijnheer Vorenkamp, het is de bedoeling dat u vragen stelt aan de gedeputeerde en niet aan een collega-commissielid.

De heer Vorenkamp: We hebben toch discussie in de commissie of niet?

De voorzitter: Ja, dat klopt. Maar mevrouw Slagt zit ook al weer op haar plek. Dus dan is er van een discussie geen sprake. Ik weet niet of de heer Jumelet hier nog op wil reageren?

Gedeputeerde Jumelet: Het was voor mevrouw Slagt, dan ga ik dat maar niet beantwoorden. Dat lijkt mij heel goed.

De voorzitter: Dat lijkt mij prima.

Gedeputeerde Jumelet: Voorzitter, dan even over die samenwerking akkerbouw en veeteelt. Ik heb daar net iets over gezegd. Iedere sector een evenredige bijdrage. Ik denk dat dat gewoon heel goed is om dat te melden. Wij hebben het heel vaak over de landbouw, omdat het vaak... NH3 gaat natuurlijk al heel snel over dichtbij. Dus de uitstoot van een boeren- bedrijf, een agrarisch bedrijf, heeft vaak ook direct effect op... Dus gaat het over bijvoorbeeld industrie, dan gaat het veel meer over die NOx en dan gaat het over grotere afstand, de deken. Het gaat vaak over generieke maatregelen, die zijn ook als het gaat om innovaties van belang. Dus ik denk dat het goed is om dat nog weer eens even te beseffen. Maar een evenwichtige bijdrage, een evenredige bijdrage, spreekt denk ik voor zich. Als laatste vind ik wel heel mooi dat de heer Veldsema sprak over de urgentie. Het wordt natuurlijk wel eens bedacht als van, waar hebben we het nou met elkaar over. Maar goed, er zijn ook deskundigen die ons wel heel goed kunnen laten weten, en ik denk dat dat breder zou moeten zijn, dat het ook over onze eigen gezondheid gaat, dat het ook over biodiversiteit gaat en ook direct dan weer over ons leven gaat. Dus ik denk dat het goed is om dat ook te beseffen. Het CDA, concreet in Drenthe als het gaat om die natuurdoel waarde. Ik denk dat het van belang is hier te schetsen dat we op dit moment als provincie Drenthe, net zoals elke andere provincie, de exercitie doen om in scenario's richting het Rijk aan te geven: Hoe kijken wij naar die natuurdoel waarde? Die waarde die in de wet staat en die omgeslagen wordt naar elke provincie en elk Natura 2000-gebied. Wij pleiten ervoor om generiek vooral te kijken van, kunnen we dat hoog maken dat percentage van reductie van emissie. Zodat we een gelijk speelveld krijgen voor heel Nederland. En Nederland ook bijdraagt aan onze opgaven en wij kunnen bijdragen aan de opgaven in de andere provincies. Ik denk dat het goed is om dat te benadrukken. Maar het wordt wel spannend, want de minister heeft min of meer ook aangegeven dat ze rond eind mei komt met een brief, waarin ze zal aangeven wat per provincie dan de opgave zal zijn. En wij hebben daar als provincies in ieder geval van gezegd onlangs, dat dat een gegeven is, is duidelijk, maar dat we er ook graag dan de financiering bij willen zien, hoe wij met onze plannen daar dan ook invulling aan kunnen geven. En dat gesprek is op dit moment gaande. Ik denk dat het goed is om ons te realiseren dat we op korte termijn er ook over komen te spreken.

De heer Schoenmaker: Voorzitter.

De voorzitter: Voordat u verder gaat, misschien een vraag van de heer Schoenmaker Sterk Lo-kaal.

De heer Schoenmaker: Dank u wel voorzitter. De gedeputeerde triggerde me net even met een opmerking en dat ging erover dat wij hier te maken hebben met de gezondheid. Maar stikstof in relatie met gezondheid. Hoe is dat te duiden? Want het is toch alleen maar dat een bepaalde habitattypes niet meer kunnen groeien die stikstof gevoelig zijn. Maar hoe haalt u dan de gezondheid erbij? Maar waarschijnlijk kunt u dat uitleggen.

De voorzitter: De gedeputeerde.

Gedeputeerde Jumelet: Voorzitter, ik haal graag wetenschappers aan, maar in dit verband, in zijn algemeenheid, zeg ik het maar even, dan zou ik me daar even op moeten verdiepen. Maar kijk je naar biodiversiteit, kijk je naar inderdaad hoe dat een betekenis heeft als die biodiversiteit afneemt, dan heeft het ook iets te betekenen voor ons leven met elkaar op deze planeet. Het richt zich nu vooral op maatregelen op Natura 2000-gebieden, maar ik denk dat je impliciet wel kunt zeggen dat dat ook van betekenis is om te kijken, hoe ga je met elkaar om, met je natuur, in zijn algemeenheid natuur, inclusief maken van onze samenleving. Ik denk dat het van belang is om dat ons te realiseren.

De voorzitter: Een vervolgvraag van de heer Schoenmaker.

De heer Schoenmaker: Het triggert mij toch wel, want u trekt hem inderdaad wat breder. En natuurlijk heeft alles in de omgeving te maken met gezondheid. Maar volgens mij is het stikstofprobleem echt alleen maar gerelateerd aan een aantal planten die stikstofgevoelig zijn, overwoekerd worden omdat er te veel stikstof is en dat daar wat aan moet gebeuren aan de natuur. Dus we hebben afgesproken dat er geen planten meer mogen verdwijnen uit de natuur. Geen enkele relatie met gezondheid. En ik vind het toch bijzonder dat u die link wel legt. Maar nogmaals, misschien heb ik te weinig kennis daarvan, maar volgens mij is het altijd op die manier uitgelegd.

De voorzitter: De heer Jumelet.

Gedeputeerde Jumelet: Voorzitter, ik ben de laatste tijd gelukkig weer wat meer naar buiten gegaan en heb wat zaken mogen bekijken, die ook door deskundigen worden getoond. En dan moet je constateren dat je bijvoorbeeld een aantal soorten wel weer ziet in een bepaald gebied. Dan hebben we het over habitattypes maar ook over dieren. En dan gaan het bijvoorbeeld ook over bij wijze van spreken soorten die staan voor een bepaalde mate van: Is het hier op orde met de natuur? En dan kunnen we constateren dat in zijn algemeenheid soorten verdwijnen. En dat heeft betekenis voor ons leven uiteindelijk, dat heeft betekenis voor de biodiversiteit. En ik denk dat het goed is om dat ons elke keer weer te realiseren. En het probleem stikstof heeft daar direct invloed op.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Veldsema ChristenUnie heeft een vraag.

De heer Veldsema: Bevestigt dit niet mijn betoog dat er nog meer gecommuniceerd moet worden over en bewustwording moet zijn. En richting mijn collega. Ik kan u een link doorsturen naar een interessante bespreking die we gisteravond hebben gehad van Statenlid.nu. Daar werd dit thema ook benoemd. En zonder dat ik de hele inhoud ga pakken: NOx is rechtstreeks van invloed op de ademhaling van mensen, dus het heeft ook met luchtkwaliteit van doen.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Jumelet.

Gedeputeerde Jumelet: Dank u wel voor de aanvullingen mijnheer Veldsema. Dan over het landbouw- verhaal en Deltaplan. Ik hoorde het Dagblad voor het Noorden. Laten we als drie provincies nou... Ik zie wel dat er heel veel waardering is voor onze Regio Deal Natuurinclusieve Landbouw. We zijn er echt heel erg goed met elkaar in bezig. Daar is het ministerie ook bij aangesloten, dus het past ook heel erg om te kijken: Kunnen we in Noord-Nederland wat betreft wat laaghangend fruit een stap maken? U maakt ook de link richting de voedselzekerheid. Ik denk dat dat een thema wordt voor de komende tijd. We weten natuurlijk niet hoe het zal gaan in de graanschuur van Europa, hoe dat betekenis heeft voor onze voedselzekerheid. Het gaat ook over prijzen. Het gaat ook over beschikbaar zijn van kunstmest. Ik hoor boeren zeggen: Kunstmest moeten we soms gebruiken, terwijl we gewoon onze eigen mest willen gebruiken. Dat is ook zo'n maatregel: Op basis van regelgeving niet mogelijk. Dus ook daarvan is gezegd: Laten we dan met elkaar het gesprek over voeren. Want het gaat niet alleen maar over dat het meer of minder is, maar ook vooral: Pas de regelgeving toe op de situatie van nu. Het zou misschien wel eens wijs kunnen zijn als er niet voldoende kunstmest is, om eigen mest te gaan gebruiken en meer toe te staan. Dus ik ben het van harte mee eens om daar goed urgent besef van te hebben, maar ook goed van op de hoogte te blijven. Dan naar de Partij van de Arbeid. Dat gaat nog over gedwongen uitkoop. Ik denk dat het goed is te beseffen net wat ik zei, dat het in die volgorde zit. Want ik besef me dat maar al te goed. En volgens mij ben ik zelf degene geweest die op een reactie vanuit de vorige kabinetsperiode heeft gezegd: U kunt wel gaan onteigenen en dat voorstel dat we gaan doen, we weten even dat er juridische procedures zijn die soms jaren kunnen gaan duren. Zoals de idee is ook hier misschien zou ontstaan van: Laten we maar gaan onteigenen, omdat dat dan maar misschien de enige maatregel is die dan kan. We weten allemaal uit juridische procedures dat het jarenlang kan gaan duren voordat het zover is. Dus als het gaat om snelheid is het een middel niet om te gaan gebruiken. Sterker nog, alsjeblieft laten we gaan voor vrijwilligheid en gewoon de goede gesprekken blijven voeren. En misschien moeten we ook gaan kijken naar de waardering. Misschien als laatste voorzitter. In Vlaanderen ligt er ook een stikstofplan, want niet alleen wij in Nederland zijn ermee bezig, maar in Vlaanderen ligt er een plan. Daar worden gewoon mensen benaderd. Boeren worden benaderd als zij ook willen verkopen met een hoger bedrag dan de marktwaarde in eerste instantie. Om vervolgens het aantrekkelijker te laten zijn om te zeggen: Laten we er alsjeblieft mee stoppen'. Nou, die mogelijkheid zouden we graag ook in Nederland willen bijvoorbeeld. En daar heeft de minister ook al iets over gezegd. Maar laten we het op die manier doen en niet op de manier zoals zojuist genoemd.

De voorzitter: Dank u wel mijnheer Jumelet. Ik begrijp dat de heer Schomaker een ordevoorstel heeft?

De heer Schomaker: Nou nee, korte vraag nog aan... Mag ik nog een vraag aan de...

De voorzitter: De vragen mogen natuurlijk gewoon daar gesteld worden. Dat weet u best.

De heer Schomaker: Korte opmerking: Het is ook niet onze bedoeling om te onteigenen. We weten ook dat dat heel lang duurt. Innovatie heeft ook duidelijk onze voorkeur.

De voorzitter: Dank u wel. Was u aan het einde gekomen mijnheer Jumelet?

Gedeputeerde Jumelet: Voorzitter, daaropvolgend ook nog even, want dan zeg ik er even bij, een vrijwillige aankoop lijkt mij ook daarin een gesprek dat gewoon gevoerd gaat worden. Dat

doen we dagelijks aan de keukentafel bij mensen. Er zijn veel boeren die zeggen: Ik wil wel stoppen, maar laten we kijken wat daar dan voor mogelijkheden zijn. En ik stel in ieder geval vast dat dat ook de werkwijze is die wij nog steeds voorstellen in onze provincie. Wat mij betreft doen we dat op die manier. Voorzitter, volgens mij zijn de meeste vragen beantwoord. Als laatste misschien nog wel even de uitswinger dan, want dat was de vraag van de heer Schomaker: Herkent u zich in de woorden van Kamerleden... Laat ik zeggen, laten we niet naar elkaar gaan wijzen, vanuit de Tweede Kamer naar provincie, of van de provincie naar de Kamerleden of het ministerie, of naar de minister. We moeten samen de klus klaren en als je dat voor ogen hebt, dan is er denk ik van harte hier de bereidwilligheid om te kijken naar oplossingen. En wij zijn bereid om ons aanbod ook gestand te doen. Voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel heer Jumelet. Ik ga ervan uit dat dit Agendapunt nu voldoende behandeld is. Dan schors ik nu de vergadering voor de lunch. Die staat in de hal opgesteld. We schorsen tot 13.40 uur. Eet smakelijk en tot straks.

9. Notitie 'Op weg naar de regionale energietransitie (RES) 2.0'; brief van het college van GS van 15 februari 2022

De voorzitter: Als u allen wilt gaan zitten, dan vervolgen wij deze OGB-vergadering. En aan de orde is Agendapunt 9, de Notitie 'Op weg naar de regionale energietransitie (RES) 2.0'. Het betreft een brief van het college van GS van 15 februari. In de eerste termijn is er 3 minuten spreektijd per fractie en ik begin graag van boven naar beneden met de heer Duut van JA21 en daarna volgt mevrouw Mensen van de Partij van de Arbeid. Het woord is aan de heer Duut. Goed. Het woord is aan de heer Duut.

De heer Duut: Nou, het is toch wat. Jullie zijn het belangrijkste, dat is ook zo. Voorzitter, de RES is een uitvloeisel van het Klimaatakkoord. U weet dat. Dat Klimaatakkoord dat wijst JA21 af. Dat wist u wellicht ook al. De reden is dat het gebaseerd is op het wensdenken van een selecte groep politieke partijen en dat het niet wetenschappelijk is onderbouwd. Maar bovenal omdat niet alle vormen van energie zijn meegenomen. Het is daarmee eenzijdig en incompleet. Dus daarom ook dien ten gevolge dat wij de RES niet steunen. En voor de goede orde voorzitter, wij zijn niet tegen duurzame ontwikkelingen, maar dan wel op de juiste plaats en in de juiste vorm. Maar wat ons in deze RES vooral stoort, is dat er opnieuw geen letter besteed wordt aan nieuwe actuele ontwikkelingen. Zoals het feit dat Europa inmiddels kernenergie en aardgas als groen heeft gelabeld, dat Europese rechters geoordeeld hebben dat grote windparken onrechtmatig tot stand zijn gekomen, dat er groeiende erkenning is voor de gezondheidsrisico's van windmolens, dat het kabinet de procedures voor nieuwe windmolens heeft stopgezet, dat huizen naast windmolens minder waard worden en dat het uitgangspunt van dit college, de kosten neutraliteit, geheel is losgelaten. Dat laatste blijkt uit een nieuw Haags wetsvoorstel, waarin ook de mogelijkheid om woningeigenaren onder dwang van het gas af te kunnen halen, weer terug is. Voorzitter, als dit soort zaken niet worden benoemd, sta je met je rug naar de samenleving en organiseer je in toenemende mate je eigen tegenstand. Kortom, voor ons is het Klimaatakkoord een niet realistische en niet onderbouwde historische vergissing. Want is het niet meer dan cynisch dat je bij voortduring in deze zaal de lovende kwalificaties hoort over onze mooie landschappen in Drenthe, terwijl we die vervolgens met hetzelfde gemak laten verrommelen door windparken en zonneweides. Voorzitter, wat we wel moeten doen is: Geen windmolen en geen zonneweide

meer erbij, de bestaande zo snel mogelijk opruimen, alleen nog zonnepanelen op daken, windmolens uitsluitend op zee, compacte CO2-vrije kerncentrales langs de rivieren en voorlopig aardgas blijven gebruiken. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel mijnheer Duut. Het woord is aan mevrouw Mensen van de Partij van de Arbeid, gevolgd door de heer Vegter van het CDA.

Mevrouw Mensen: Dank u wel voorzitter. In het NRK-rapport 'Regionale Democratie vergt energie' wordt in de eerste aanbeveling gesproken over het opstellen van een startnotitie voor de RES 2.0. Deze Notitie Op weg naar de RES 2.0 zien wij als een eerste aanzet daartoe. We hebben een aantal opmerkingen en vragen. Elektriciteit. Dit is wat de Partij van de Arbeid betreft een heel belangrijk thema binnen de RES. Op dit moment is de netwerkcapaciteit steeds vaker de bottleneck als het gaat om verduurzamen van onze energieopwekking. Men wil wel, maar men kan het gewoon niet omdat de stroom niet aan het net kan worden geleverd. Het is fijn om te horen dat de netwerkbedrijven in Drenthe wel goed zijn aangehaakt bij de DET. Zij moeten het doen en zij hebben de kennis en weten ook wat er in andere delen van het land speelt op dit gebied. De Partij van de Arbeid is positief over de routekaart. En met name de samenhang tussen aan te leggen projecten en het netwerk zijn daarin cruciaal. Ruimte. Er wordt bij dit thema gesproken over een ontwerp-gids 'Drents ontwerp en energietafel'. Hier krijgt de Partij van de Arbeid-fractie nu niet direct een beeld bij wat we ons daarbij moeten voorstellen. Kan de gedeputeerde hier wat meer uitleg over geven? Communicatie en participatie. Hierover hebben we het natuurlijk in de vorige commissievergadering uitgebreid gehad met elkaar. De participatie binnen de RES moet inderdaad voornamelijk bij de gemeentes liggen. Die staan het dichtst bij de inwoners. Maar daarnaast moet er ook wel stevig worden ingezet op participatie door de provincie. Een gereedschapskist lijkt ons ook een mooi idee. Daarmee geef je ook een beetje sturing aan de participatie bij de gemeentes. Het blijft altijd maatwerk, maar het zou goed zijn als in alle twaalf gemeentes de participatie op een gelijkwaardige manier wordt uitgevoerd. Daar waar het niet goed gaat, moet de provincie ook ingrijpen. Monitoring. Het is goed om te zien dat dit al in het begin van het project opgezet wordt. We hebben al te vaak gezien dat monitoring pas achteraf wordt gedaan en dan valt er niet zoveel meer bij te sturen. Het feit dat het transparant en begrijpelijk zal worden uitgevoerd, zal er volgens ons aan bijdragen dat het draagvlak en de betrokkenheid van de inwoners van Drenthe wordt vergroot. Als je kunt zien wat er gebeurt en wat het oplevert, zorgt dat voor begrip. Bij de doorontwikkeling staat een heldere uiteenzetting over de positie van de Staten, en daarin kunnen wij ons prima vinden. We zien ook uit naar een regionale bijeenkomst voor volksvertegenwoordigers. Een regionale werkgroep zal wat de Partij van de Arbeid-fractie betreft een prima instrument zijn om goed de vinger aan de pols te kunnen houden bij dit grote project. In het hoofdstuk Organisatie tot slot zijn wij verheugd te lezen dat een aanbeveling uit het NRK-rapport hier terugkomt. Het is goed dat er een stakeholdersanalyse wordt gedaan. Ook is het goed dat er wordt vastgelegd wie op welke manier wordt betrokken bij de DET, dat voorkomt wederom teleurstellingen. Tot zover eerste termijn.

De voorzitter: Dank u wel mevrouw Mensen. Het woord is aan de heer Vegter van het CDA, gevolgd door de heer Van de Weg van de SP. De heer Vegter.

De heer Vegter: Mevrouw de voorzitter. Even reflecteren over de RES 2.0, dat is het Agendapunt. De RES 2.0 moet een succes worden, met heel veel aandacht voor energiebesparing mevrouw de voorzitter. En op weg naar draagvlak zónder dwang. De aanbevelingen uit het NRK-rapport zijn

leidend wat ons betreft. De uitslag van de gemeenteraadsverkiezingen is wat betreft de opkomst zeer teleurstellend. Betrokkenheid van de inwoners is wellicht onvoldoende. Of zijn de onderwerpen waarover de gemeenten gaan niet interessant genoeg voor de burger? Of lijkt het er allemaal maar op dat het voor de inwoners niet uitmaakt welke partij er aan het roer staat? Dit doortrekkend naar de RES heeft het ons verontrust dat er zo weinig mensen hebben meegedaan aan de discussies in de gemeenten over de RES 1.0. De regionale democratie spreekt de burger niet aan, zou je kunnen concluderen uit de opkomstcijfers van de gemeenteraadsverkiezingen. Het betrekken van inwoners vergt energie om ervoor te zorgen dat de RES 2.0 een zo groot mogelijke democratische legitimatie krijgt. En daarvoor is nodig de probleemstelling zo compact en duidelijk mogelijk te omschrijven. In deze tijd van snelle media haakt men snel af als er eerst hele lappen tekst moeten worden gelezen. De commissie Leefomgeving heeft daar een leuke methode voor om met een paar tekeningetjes duidelijk te maken waar het om gaat. Wellicht een goed idee om dat ook in de RES 2.0 te gebruiken. En eigenlijk nu een oproep om vooral in de publicaties niet uitgebreid en volledig te zijn, maar vooral prikkelend en gefocust. 35 Terawatt zegt niemand iets, maar zoveel windturbines, bij de burens zullen we maar zeggen, al dan niet gedwongen van het gas af, daar heeft men onmiddellijk een beeld bij. En in die gemeenten waaraan dat echt aan de orde is geweest, zie je ook dat de betrokkenheid fors toeneemt. Het stuk dat we hier bespreken gaat teveel uit van mensen die vanuit hun directe betrokkenheid al over de energietransitie meepraten. Dat wil natuurlijk niet zeggen dat er daardoor per definitie draagvlak ontstaat, misschien zelfs wel integendeel. En als laatste punt mevrouw de voorzitter, de CDA-fractie heeft bij de RES 1.0 genoemd dat er weinig aandacht wordt besteed aan het terugdringen van energiegebruik. In het voorliggende stuk gaat het helemaal niet over terugdringen van energiegebruik. Daarom vindt de CDA-fractie dat energiebesparing uitgebreid in de RES 2.0 aan de orde moet komen. Tot zover.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Vegter. We gaan verder met de heer Van de Weg van de SP, gevolgd door mevrouw Zwaan van de VVD. Het woord is aan de heer Van de Weg.

De heer Van de Weg: Dank u wel voorzitter. Het is wel frappant dat de heer Vegter inderdaad begint of hij eindigt met waar ik eigenlijk ook zal eindigen. Maar laat ik bij het begin beginnen. Door-ontwikkeling van de RES 2.0. Zoals bekend pleiten wij al vanaf het begin van de energietransitie voor betrokkenheid en participatie van de individuele burgers in het algemeen en die van omwonenden van grootschalige energieprojecten in het bijzonder. Wij kunnen nu wel vaststellen dat dat aspect bij de windmolens erg mis is gegaan, al is er na afloop, later, wel wat meer aan compensatie gedaan. Als goedmakertje dan. En het lijkt ons, met uitzondering van her en der wat kleine coöperaties of andere vormen van samenwerking, dat het zich nu bij de aanleg van grote zonneparken weer buiten de invloedssfeer van de individuele burgers afspeelt. Landeigenaren, investeerders, netwerkbeheerders en overheden bepalen de spelregels en hoe de winsten verdeeld worden. En onderaan de streep mag de burger gewoon dokken. Ik hoef u niet uit te tekenen waar die grote winsten naar toe gaan. Op pagina 10 in het stuk, in die doorontwikkeling, ik meen dat het pagina 10 is, wij vinden het belangrijk staat er letterlijk, wij vinden het belangrijk dat inwoners binnen de Drentse energietransitie kunnen meepraten, meedoen en meeprofiteren. Hoe gaat u die woorden gestand doen? De mooie staafdiagrammen in het onderliggende stuk laat ons zien dat het gros van de grootschalige hernieuwbare energieprojecten voor die 3,45 Terawattuur al vergeven is. Hoe ziet u nu zelf de uitwerking van de zin waar ik zojuist aan memoreerde? Van: Wij vinden et cetera dat de de burgers dan meeprofiteren. U bent, naar wij aannemen, wel bekend of zeer bekend met het Werkblad Lokaal Eigendom, ooit opgesteld door het IPO en VNG, dat in feite voor overheden een handleiding vormt om te komen tot

een goede vorm van lokaal eigendom, om daarmee ook het draagvlak van de bevolking te vergroten. Wij dringen erop aan om scenario 3 uit dat werkblad in te zetten, waarbij u er samen met de gemeente voor zorgt dat de burger op materiële en morele gronden betrokken wordt, maar ook in morele en materiële zin betrokken blijft als een gemeenschappelijke verantwoordelijkheid. Voorzitter, en dan kom ik ook bij waar de heer Vegter het over had, wij missen twee elementen in dit energietransitie verhaal, in deze doorontwikkeling, die eigenlijk helemaal niet aan bod komen. En dat zijn de maatregelen die mensen en bedrijven zelf kunnen nemen om meer aan energiebesparing te doen. Wat niet wordt gebruikt, hoeft ook niet te worden opgewekt. In dit huis wordt vaak gesproken over aanpak bij de bron. En is dat ook bij dit onderwerp nou niet juist wat we willen: Vermindering van ons gigantische energieverbruik. Het tweede element is de groene waterstof. Een grootschaliger gebruik hiervan in bijvoorbeeld woonwijken zal toch kunnen leiden tot minder wind en zonne-energie voor het opwekken van elektriciteit. Waarom wel een literatuurstudie naar biograndstoffen voor de groengasopwekking met mest, terwijl groene waterstof niet wordt genoemd. Dus wat dat betreft zou dat ook onderdeel uit moeten gaan maken van die vijf deelthema's, of in ieder geval daar nog wat deelthema's aan toe moeten voegen. Tot zover voorzitter. Dank u.

De voorzitter: Fijn dank u wel. Het woord is aan mevrouw Zwaan van de VVD, gevolgd door mevrouw Zouine van D66. Mevrouw Zwaan gaat uw gang.

Mevrouw Zwaan: Dank u wel voorzitter. Er is al het een en ander gezegd en deels kan ik mij wel aansluiten bij wat de heer Vegter noemde, maar ook zeker bij wat de heer Van de Weg noemde, al in beginsel met betrekking tot draagvlak. Want dat heb ik natuurlijk al eerder genoemd vandaag en dat is ook iets dat onze fractie heel erg belangrijk vindt. Ik citeer een klein stukje uit de brief die voorafgaand zit aan dit stuk, waarin wij als provincie aangeven: Door zelf regie te houden, kunnen wij onze samenleving goed en zorgvuldig betrekken en zorgdragen voor de waarden die wij in Drenthe belangrijk vinden. Het is uit mijn hart gegrepen en we zijn ook blij dat er op dit moment geen additionele opgaven worden genoemd in dit stuk. En fijn dat het college ons op de hoogte stelt van de ontwikkelingen onderweg naar RES 2.0. Provinciale Staten hebben daar niet een echte rol in, richting die warmte, richting de routekaart warmtebronnen, dat is meer des gemeenten. Maar wij hebben dan wel de vraag: Hoe ziet de gedeputeerde dan dat stukje door zelf regie te houden? Want dat staat dan een beetje haaks op wat wij eigenlijk wensen dat in de gemeente gaat plaatsvinden. U vraagt ons om een reflectie, dat doen we dan ook bij deze. Blij zijn we ook dat de amendementen van de raden en de Staten heel goed zijn meegenomen. Het is natuurlijk ontzettend fijn om dat te kunnen constateren. Maar laten we ook vooral oog houden van, en dan is dat ook wellicht een beetje om die regie samen met de gemeente hopelijk dan te houden, waar gaan we nu wat doen? Maak het dan ook richting die 2.0 en die warmtetransitie wat zichtbaarder. Want het is inderdaad lastig voor inwoners om daarop te reageren. We hebben het er vanochtend al eerder over gehad. Waarom doen we dingen? Leg dat uit, neem het aan de voorkant mee, zorg dat dat draagvlak er is en zorg ook dat we dat helder maken. Dus echt die afwegingen maken om te komen tot concrete doelen. Ik zei het al voorzitter, de rest is eigenlijk al een beetje door de heer Vechten en de heer Van de Weg gezegd, dus ik ga dat niet herhalen. Daar zijn wij het als VVD ook mee eens. Dank u wel voor zover. Fijn.

De voorzitter: Dank u wel mevrouw Zwaan. Mevrouw Zouine van D66 is aan de beurt, gevolgd door de heer Pruijscher van de ChristenUnie. Mevrouw Zouine. 3 minuten voor u.

Mevrouw Zouine: Dank u wel voorzitter. Voorzitter, ter informatie ligt vandaag de bespreking van de Notitie 'Op weg naar de regionale energietransitie RES 2.0'. Onze eerste totale indruk is

dat het een leesbare en overzichtelijke notitie is geworden, waarbij de financiële dekking lijkt te worden gewaarborgd. We hebben in Drenthe een grote opgave en belangrijke bijdrage in de overgang van fossiele naar hernieuwbare energie. D66 ziet de regionale energiestrategie als integraal onderdeel om tot het halen van de klimaatdoelen te komen. Nieuwe energie, haalbaar en betaalbaar voor iedereen. Juist nu, in deze tijden van oorlog aan de randen van Europa blijkt de meerwaarde van regionaal opgewekte, betaalbare en duurzame energie voor bedrijven en particulieren. We zijn verheugd om te lezen dat de provincie de aanbevelingen uit het NRK-rapport 'Regionale democratie vergt energie' van harte wil overnemen. Tegelijkertijd geeft deze notitie aan waar de grote uitdaging ligt als het om het participatie van inwoners en draagvlak gaat. We hebben bij de behandeling van de RES voorgesteld om jongeren een stoel te geven aan de RES-tafel. Ook dit is overgenomen. We horen graag van gedeputeerde of van GS bij de tussenevaluatie hoe hieraan invulling wordt gegeven. Daarnaast wil D66 dat de provincie binnen de RES doorlopend blijft inzetten op brede burger- participatie. Meepraten, meedoen en mee profiteren vraagt om heldere juridisch houdbare kaders, welke vooraf duidelijk moeten zijn voor inwoners en waarop de inwoners mogen meepraten, of liever nog, meebeslissen binnen hun gemeente. D66 kiest voor behoud, doorontwikkeling, innovatie en versnelling. Een manier om dit te bewerkstelligen is onder andere door ruimte te geven aan lokale ondernemers en particulieren, binnen de Omgevingswet en passend in het landschap, voor uitvoering van plannen welke bijdragen aan de energietransitie. Voorzitter. D66 ondersteunt deze Notitie om tot de doorontwikkeling naar de RES 2.0 te komen. En roepen daarbij GS op om inspanning en oog te houden voor mogelijke bijdragen en kansen, ook buiten onze eigen landsgrenzen. Dank u wel voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel mevrouw Zouine. We gaan verder met de heer Pruisscher van de ChristenUnie, gevolgd door de heer Schoenmaker van Sterk Lokaal Drenthe. Mijnheer Pruisscher.

De heer Pruisscher: Dank u wel voorzitter. Het Drents doel staat vast: 3,45 TWh opwekken met grootschalige wind- en zonne-energie. En dan nu de vraag: Hoe gaan we daar komen, richting de RES 2.0, eigenlijk 3 onderdelen. Welke stappen zetten we in regionaal verband? Wat kunnen we regionaal opleveren? In welke stappen zitten lokale overheden? En zoals mevrouw Zouine al zei, dat leest prettig weg en ook op het eerste gezicht een goede inhoud? Maar dan denk ik ook meteen: Oh, even opletten wat er dan eigenlijk echt staat. Want voorzitter, als we kijken naar de antwoorden, dan is het een routekaart en een uitvoeringsstrategie, een met impact analyse en onderzoek naar bio grondstoffen, een Drentse ontwerp-gids, een handreiking over juridische instrumenten, een communicatiestrategie. Zo maar wat zaken die voorbijkomen. Dat klinkt allemaal goed en ik ben er ook van overtuigd dat het nodig is, maar het klinkt ook nog wel een beetje als een papierwinkel. Want daarmee is nog geen windmolen verzezen of zonnepaneel gelegd. Hebben we daarmee dus voldoende handvatten om de RES te realiseren? En dat zien we eigenlijk pas in die monitoring goed terug, want daar gaat het over de voortgang in opwek, participatie in ruimte. Daar moeten we dus voor ons de duidelijke normen in staan of het goed gaat met de ambitie en of we knelpunten tegenkomen. Bij motie hebben wij uitgesproken om als Staten te gaan over de verdeling van opwekking van energie over de gemeenten in onze provincie. Hoe gaan GS of hoe gaat de RES-regio ons nou van informatie voorzien om die afweging ook daadwerkelijk te kunnen maken? Dat hebben we als Staten in ieder geval bij motie aangenomen. Naar aanleiding van de aanbevelingen van de Noordelijke Rekenkamer vinden wij het ook goed dat er nu een nieuwe stakeholdersanalyse plaatsvindt. En we zien ook dat participatie op provinciaal niveau terugkomt, dat kennis en ideeën opgehaald worden bij onze inwoners. Maar dat klinkt nog niet heel ambitieus. Er lijkt nota bene ook een verschil te zitten tussen wat gemeenten willen. Er wordt ook heel duidelijk gesproken over burgerfora. Maar vinden wij het

dan acceptabel dat er verschil zit in de mate van participatie tussen gemeenten? De PvdA gaf al aan: Nee, daar mag veel meer sturing op van de provincie. In ieder geval binnen de CU heb ik al, of namens de CU, heb ik meerdere keren aangegeven dat het wat ons betreft moet gaan om gelijk speelveld tussen inwoners en initiatiefnemers en dat de provincie daar ook garant voor moet staan. Tot slot. Wij zijn blij met het concreet benoemen van scholieren- en studentenparticipatie, om dat concreet vorm te geven, want het zijn vaak projecten die gaan over meerdere jaren. Soms wordt wel 30 jaar genoemd. Nou, tegen die tijd heb ik die leeftijd van de heer Jumelet constateerden wij vanmorgen, laat staan over mensen die nog jonger zijn dan ik. Goed dat zij mogen meedoen. Dank u wel voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel mijnheer Pruijscher. Dan vraag ik naar voren de heer Schoenmaker van Sterk Lokaal Drenthe en hij wordt gevolgd door de heer Vorenkamp van de PVV. Mijnheer Schoenmaker.

De heer Schoenmaker: Dank u wel voorzitter. De Notitie RES 2.0 regio Drenthe. Dit is een notitie en deze notitie is het vervolg op de RES 1.0 en markeert een eerste stap in het proces na de vaststelling van de RES 2.0. Kortom, we staan aan het begin van de procedure om de RES 2.0 uiteindelijk vast te stellen op 1 juli 2023. De RES 2.0 wordt ontwikkeld als oplegger op de RES 1.0, waarbij voortgang wordt gerapporteerd, energiestrategie wordt geactualiseerd en de uitvoering richting de RES 3.0 wordt bepaald. Er komt in de RES 2.0 geen additionele opgave voor hernieuwbare elektriciteit. Afspraken zoals ze gemaakt zijn in de RES 1.0 vormen het vertrekpunt. Helder verhaal. Wij zijn blij dat de aanbevelingen vanuit het NRK-rapport overgenomen worden. Daar hebben we onlangs al over gesproken. Door zelf de regie te houden schrijft u, dat wij onze samenleving goed en zorgvuldig betrekken en zorgdragen voor de waarden die wij in Drenthe belangrijk vinden. Vraag aan het college: Op welke wijze wilt u invulling geven aan het betrekken van de samenleving? Anders gesteld: Welke rol krijgen de gemeentes in uw visie? Gezien de uitkomst van de verkiezingen vorige week willen we u toch het volgende meegeven: De lokale partijen zijn als grote winnaar uit de bus gekomen. Wij vonden dat verklaarbaar en, dat zal u niet verbazen, wij zijn daar blij mee. De inwoners van Drenthe hebben blijkbaar het meeste vertrouwen in lokale partijen. Wij vragen het college dan ook zwaar in te zetten op de rol die de gemeentes kunnen vervullen om draagvlak, begrip en acceptatie te creëren rondom de RES. Vertrouw op het gegeven dat gemeentebesturen vaak prima op de hoogte zijn wat de inwoners willen en dat zeer zwaar laten meewegen in de keuzes die onder andere omtrent de RES gemaakt worden. Dus dat is eigenlijk een verzoek. Luister goed naar de gemeentes en zorg daar voor draagvlak. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel mijnheer Schoenmaker. We gaan verder met de heer Vorenkamp van de PVV en dan als laatste de heer Bos van GroenLinks. Het woord is aan de heer Vorenkamp.

De heer Vorenkamp: Dank u voorzitter. Voorzitter, net als anderen zien wij als enige lichtpuntje in deze notitie, dat de doelstelling voor 2030 van huppelde pup en opwekking niet verhoogd wordt voor Drenthe. En dat juridische afdwingbaarheid voor collectieve wijkverwarming verwijderd is geworden uit de RES 1.0 en 2.0. Mooi. Voorts blijven GS op het ingeslagen pad van inzet op alléén zonne-energie en windenergie. Daar moet nog heel veel van gerealiseerd worden in Drenthe. Extra zorgelijk is dat nu gezocht gaat worden naar combinaties van wind- en zonne-energie. Betekent dit, dat daar waar sprake is van echt grootschalige opwekking van zonne-energie, dat we daar binnenkort plannen voor toe te voegen winturbines tegemoet gaan zien, zoals langs de A28 en binnenkort langs de A37? Daar worden we bepaald niet blij van voorzitter. GS blijven inzetten op het dubbel energiesysteem voor opwekking van elektriciteit en dat

heeft een prijsverhogend kostenaspect. Dat hoeven we niet uit te leggen, hoop ik. GS willen hardnekkig van het gas af, terwijl het de vraag is of dit nodig is. Ook gezien, anderen hebben daar ook al aan gereflecteerd, de EU stelt op dit moment zelfs dat aardgas gewoon een groen stempel heeft. Van het gas af is ook wel een vreemde zaak, gezien dat er ook een onderzoek naar de productie van groen methaangas wordt gestart in dit document, wat eigenlijk gewoon groen aardgas is. Dan hoeft je toch ook niet van het gas af?

De voorzitter: Een moment. U heeft een interruptie van de heer Bos van GroenLinks.

De heer Bos: Mijnheer Vorenkamp daagt ons toch wel uit door te zeggen dat duurzame hernieuwbare energie een verhogend kostenaspect heeft. Ik vraag me af of hij dat daadwerkelijk uit kan leggen. Want wat ik heb meegekregen, is dat juist de hernieuwbare energie op dit moment de prijs nog enigszins probeert te matigen.

De voorzitter: De heer Vorenkamp.

De heer Vorenkamp: Voorzitter, dit vind ik nou een hele mooie vraag en ik ben blij dat de heer Bos die stelt. Deze hoge prijzen zijn gewoon het resultaat van de energietransitie en minder van de Oekraïne oorlog. Nederland importeert al heel lang kernenergie uit Frankrijk. Kolencentrales worden uitgezet, terwijl kolen nog steeds heel goedkoop zijn. Het hele elektriciteitssysteem wordt in toenemende mate dubbel uitgevoerd. Maar als er geen of weinig zon is of weinig wind, dan zal er toch zekerheid van de elektriciteitsvoorziening moeten zijn. Dan zijn daar dure gascentrales voor nodig. Maar die hebben uren en uren nodig om op te starten. Dus de leveringszekerheid van elektriciteit loopt ook nog eens een keer achteruit. En dat heeft allemaal consequenties. Duitsland en België overwegen ook niet voor niets om kerncentrales, die heel goedkope elektriciteit leveren, niet uit te zetten. Als ze dat toch doen, dan zal de krapte alleen toenemen. En dan vanwege duurzaamheid denk ik, zal de prijs op de markt verder toenemen. En dat kunt u wel toejuichen, maar ik zie dat gewoon als een gevolg van de hele transitie.

De voorzitter: De heer Bos, GroenLinks.

De heer Bos: Ik denk dat waar dit op neerkomt, is toch het verschil dat wij altijd hebben, tenminste, volgens mij het feit dat klimaatverandering aan de orde is, dus dat we kolen ook daadwerkelijk uit moeten bannen. En ik zie uw reactie al daarop. Volgens mij betekent dát ook dat we daar een verschil van mening in hebben, dat we daar volgens u niks aan hoeven te doen en volgens ons wel. Maar als ik nu kijk naar de huidige markt, en dat moet u met mij eens zijn, dan is gas het hetgene wat op dit moment de prijs omhoog schroeft.

De voorzitter: De heer Vorenkamp.

De heer Vorenkamp: Ik wou het niet hebben over de klimaatverandering, want daar hebben we het in het verleden natuurlijk al uitgebreid over gehad. En dan zou ik eerst een grote stapel boeken willen meenemen, om dat wetenschappelijk te onderbouwen. Want dat heeft u natuurlijk graag. Maar er is aardgas genoeg, in de Noordzee ligt heel veel aardgas. Maar een van de consequenties van Obama en de nieuwe president in Amerika, in de Verenigde Staten, is, dat er niet meer gezocht wordt naar additionele gasbronnen, naar LNG zeg maar, Liquid National Gas, dat de fracking tegengewerkt wordt. Dat de oliepijplijn vanuit het noorden... Dat heeft allemaal consequenties vanuit het noorden van Alaska naar de Verenigde Staten, dat hij afgeknepen is.

Dat heeft allemaal consequenties voor de prijs op de wereldmarkt. Dus dat is allemaal consequentie van de energietransitie, van uw klimaatveranderings- ideologie.

De voorzitter: Mijnheer Bos nog een laatste keer? Gaat uw gang.

De heer Bos: Ik concludeer dat mijn aanname juist was. Dat juist dat verschil in onze afweging over het klimaat er voor zorgt dat wij ook niet overeenstemmen op deze ontwikkelingen?

De voorzitter: Waarvan akte. Mijnheer Vorenkamp, gaat u verder met uw betoog.

De heer Vorenkamp: Dank u voorzitter. Goed. De ingezette decentrale opwekking vergt een omkering van de structuur van het hele elektriciteitsnet. Want die gaat nog steeds grotendeels uit van centrale levering en die moet omgeschakeld worden naar sterk verspreide decentrale levering. Dat vergt enorme investeringen. Daar weten we allemaal van. En dus weer kosten. Die kosten komen uiteindelijk weer terecht bij bedrijven en huishoudens voorzitter. Mijn laatste alinea. In plaats van inzetten op waterstof zou de PVV graag zien dat wij ons aan zouden sluiten bij het recent, ja ik ben positief, bij de recent opgestarte Brabants-Zeeuwse innovatiecoalitie nucleaire energie voor de toekomst. Brabant heeft € 850.000 gestoken in de ontwikkeling van thorium-energie. Dat is de echte toekomst. Onze oproep is: Laat die kans nu niet liggen. Kleinere thoriumcentrales kunnen zelfs luchtgekoeld worden en zijn ook in Drenthe zodoende toekomstig mogelijk voorzitter. Maar voorzitter, denk ook aan de Universiteit van het Noorden. Daar liggen ook kansen. Hebben GS hier al over nagedacht? Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel mijnheer Vorenkamp. En dan sluiten we af met de bijdrage van de heer Bos van GroenLinks.

De heer Bos: Voorzitter, dank u wel. En mijn tijd begint te lopen. Vorige maand vroeg ik naar aanleiding van het rapport van de Noordelijke Rekenkamer om de aanbevelingen over te nemen die er op doelden dat wij als Provinciale Staten vaker betrokken moesten worden bij de totstandkoming van de RES 2.0. Et voilà. Als 1e. We hebben het doel gesteld om vanaf 2030 per jaar minimaal 3,45 TWh op te wekken aan hernieuwbare elektriciteit. Maar die opwek kun je dus bereiken door een bepaald vermogen op te stellen. En we blijven nu steeds spreken over hoeveel opwek we neerzetten, maar kan dit wellicht vertaald worden naar doelen voor opgesteld vermogen? Ik heb meerdere mensen horen praten: Hoeveel windturbines gaat het dan over, hoeveel zonnepanelen? Dat kan dan makkelijker inzichtelijk worden voor mensen. We lezen dat men het combineren van wind- en zonne-energie meer wil stimuleren vanuit het oogpunt van netwerkefficiëntie. Gisteren kwam Vattenfall in het nieuws met een mooi voorbeeldproject in Zeeland. Nu zijn we als GroenLinks een groot voorstander van netwerk- efficiëntie, maar kan het college ons daar concrete voorbeelden van geven die in Drenthe nog aan de orde komen binnen het RES-traject? Volgens GroenLinks ligt naar aanleiding van de ambities en de POV-wijziging alleen in de gemeente Meppel hier nog een kans voor. Had er niet in de RES 1.0 eigenlijk al een uitgangspunt moeten zijn om te kunnen stimuleren richting de gemeente? En hoe kunnen we nu alsnog die combinaties stimuleren? GroenLinks is zeer content met de afstemming die de Drentse Energietafel gaat zoeken tussen de verschillende transitievisies warmte van de gemeenten. Ik wou hier eigenlijk de term regie voor gebruiken, maar ik weet dat daar een aantal mensen jeuk van krijgen. Deze afstemming is echter van groot belang voor de definitieve keuzes en processen die gemeentes op wijkniveau kunnen gaan doorlopen. Dan heb ik nog een paar dingen horen vallen net. Voor mijnheer Van der Weg, die eigenlijk aangeeft, kunnen we niet veel meer kijken naar groene waterstof? Wat ik u nu even mee wil geven, is, groene waterstof heeft

eigenlijk vier keer elektriciteit nodig voor één eenheid groene waterstof. En met een warmtepomp is dat net andersom. Dus met één eenheid elektriciteit krijg je vier keer warmte-energie. Dus het is nog maar de vraag of dat zo handig is en efficiënt, de waterstof. Ik heb ook mensen gehoord, vooral in het begin van deze discussie, over energiebesparing. Maar wij zien dat als GroenLinks vooral als vigerend beleid in onze Energietransitieagenda van de provincie. Daar staan concrete doelen op energiebesparing geformuleerd. De RES gaat er ook vanuit dat er een autonome afzwakking is van het gebruik van energie. Daarop zijn ook de doelen gesteld. Dat was het. Dank u wel voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel mijnheer Bos. En dan gaan wij over naar de beantwoording van de vragen. Of niet? Nee. Een nabrander van de heer Van de Weg, SP. Gaat uw gang.

De heer Van de Weg: Uiteraard, ik moet even reageren. Ik moet even laten... Het gaat natuurlijk inderdaad over groene waterstof, die natuurlijk met milieuvriendelijke middelen wordt opgewekt. Maar het gaat natuurlijk ook over het gebruik in auto's en dat soort zaken. Ik denk ook dat de techniek wat dat betreft voortschrijdend is. Dus dat het op dit moment... Ik heb geen enkele reden om aan uw woorden te twijfelen, maar dat het wel een ontwikkeling is die we niet zomaar terzijde moeten leggen, zonder die goed uitgeprobeerd te hebben en die ontwikkeling ook op de voet te volgen.

De voorzitter: Mijnheer Bos.

De heer Bos: Er was geen vraag, maar ik wil graag reageren. Ik ben het met u eens dat ook in waterstof en vooral in de groene waterstof ook een ontwikkeling zit, maar wees wel ervan bewust... en dat het ook echt wel een toepassing kan vinden in bepaalde processen, maar dat het bijna nooit de meest efficiëntste toepassing is. Dus dat is waar wij als GroenLinks vooral voor waarschuwen.

De voorzitter: Dank u wel. Dan nu alsnog het woord aan de heer Stelpstra voor de beantwoording van de vragen. 3 minuten heeft u daarvoor, dus dat wordt snel praten. Gaat uw gang. Ik heb 3 minuten in mijn... Dat is een foutje. Het zijn er 3x3, dat is 9. Gaat uw gang.

Gedeputeerde Stelpstra: Dat klopt inderdaad. Dank u wel voor uw reflectie waar we om gevraagd hebben. We hebben echt wel even binnen de Drentse Energietafel zitten worstelen, moet er nou echt een startnotitie komen. Mevrouw Mensen-Maat gaf ook aan: Dit is eigenlijk een notitie die zegt: Waar staan we nu en hoe gaan we nu op weg naar 2.0. Dus bij de RES 1.0 had u een heel ander soort notitie, maar dit leek ons de meest geëigende weg. Ik maak één opmerking vooraf. Ook vandaag heb ik weer een aantal mensen gehoord: Waarom is dit niet in de RES en waarom is dat niet in de RES? Daar kom ik straks nog even wat specifieker op terug. We hebben met de RES een keuze gemaakt toen, dat we ons vooral zullen richten op elektriciteit en warmte, zeg ik nu maar even heel kort door de bocht. Dat laat onverlet dat er op andere terreinen heel veel gebeurt. Dus als het niet in de RES staat, wil dat niet zeggen dat het niet gebeurt. Daar kom ik zo meteen nog even op samenwerking terug. Ik loop voor het gemak even de sprekers langs mevrouw de voorzitter, dan zie ik vanzelf wat dubbel terugkomt. Mijnheer Duut. Het is wel helder, u vindt het allemaal niks. Ik hecht er wel even aan, Europa heeft kernenergie en aardgas niet als groen bestempeld. Pertinent niet, want daar is zeer veel weerstand tegen. Ik wou dat feit toch wel even helder hebben. De procedures voor windmolens zijn ook niet stopgezet. Er is alleen gezegd dat er een andere berekeningsmethodiek moet komen als het gaat over hinder en afstanden. En u vindt dat we aardgas blijven gebruiken. Nou, dat zal mijnheer Poetin

leuk vinden en dat zullen ze in Groningen ook vast blij mee zijn. Mevrouw Mensen-Maat. Ik denk dat het achterhaald is. Ik neem er maar even kennis van. Ook heeft u trouwens gewezen op kernenergie, net zoals mijnheer Vorenkamp doet. Ik zou het wel stoer vinden eigenlijk als u nou ook eens een keer ging zeggen van: Dan bieden wij Drenthe aan voor het opslaan van het kernafval. Dat zou u nou eens moeten doen. En dat mag u dan ook uitleggen aan al die kiezers die u denkt te bedienen. Mevrouw Mensen-Maat, een netwerk, goed dat bedrijf is aangegaan... Positief over routekaart, dat is best wel belangrijk, dat is ook best wel spannend om te kijken: Hoe kunnen we nou de plannen die er zijn goed op elkaar afstemmen? De ontwerp-gids, wat is dat vroeg u. Dat is vooral een hele praktische ontwerpmethode om gemeenten te helpen en alle partners te helpen, om te kijken, kunnen we nou een beetje eenduidig aanvliegen hoe je nou bijvoorbeeld goede zonneparken in past en dat soort dingen. Het is dus wel een werkmethode eigenlijk, zeg maar. Participatie. U zegt: Waar het niet goed gaat, moet de provincie ingrijpen. Dat vind ik verrekte lastig, want ingrijpen kun je als je bevoegdheden hebt. En wij hebben daar gewoon geen bevoegdheden. We hebben hier al veelal de discussie gehad vanuit de ruimtelijke ordening. Mag je dat zo inzetten? Nee, dat mag gewoon niet, want het is geen ruimtelijk principe waar je op afweegt. Dat laat onverlet dat wij wel ons stinkende best doen om zoveel mogelijk tot eenduidigheid te komen met gemeenten. Maar ook de ene gemeente is ook weer de andere niet. De ene heeft een andere benadering dan de andere zeg maar. Dus dat is ook wat mijnheer Schoenmaker zegt: Geef nou vooral veel verantwoordelijkheid, geen verantwoordelijkheid, láát verantwoordelijkheid vooral bij die gemeenten. Ik denk dat dat correcter is geformuleerd, omdat die vaak hun eigen inwoners heel goed kennen. Zo hebben we continu in het spel gestaan. Primair ligt het bij gemeenten. Daar kent men zijn inwoners het best. Laten we het daar vooral ook houden. Dat laat onverlet dat wij natuurlijk alert zijn van: Hoe gaat het nu?

De voorzitter: Mijnheer Stelpstra, u heeft een interruptie van mevrouw Zwaan, VVD.

Mevrouw Zwaan: Dank u wel voorzitter. Mijnheer Stelpstra, ik hoor wat u zegt en dat is prima. De ene gemeente is de andere niet. Maar we hebben in het discussiepunt vanochtend rondom de zonneroute gezien, want die regie lag in principe ook bij de gemeenten Emmen, Hoogeveen en Coevorden, toch gaan daar dingen mis, in die communicatie, in dat draagvlak, in het vooraf goed informeren van mensen. We krijgen het toch schijnbaar niet voor elkaar om dat goed mee te nemen. U geeft aan in de brief, in het stuk, we willen toch wel een beetje regie houden. En ik begrijp dat dat, wat u aangeeft, in die ruimtelijke processen niet de bedoeling is. Dat is des gemeenten en dat vinden wij prima. Alleen wel extra aandacht echt voor dit punt. Want het komt steeds weer terug: In de windmolens, in dit geval de zonneroute en nu dus ook weer in de RES. Dus het is wel iets dat blijft borrelen en dat toch wel een beetje geborgd moet worden. Bent u dat met mij eens?

De voorzitter: Mijnheer Stelpstra.

Gedeputeerde Stelpstra: Nee. Ik ben het met u eens dat het geborgd moet worden, dat we daar ons stinkende best voor moeten doen. Maar u trekt de conclusie ook naar aanleiding van de discussie van vanmorgen. Ik heb het vanmorgen maar even heel kort gezegd, want volgens mij is er namelijk heel veel goed gegaan in dat proces. En dat er dan inderdaad nog een paar dingen opblossen, ik wou het toch wel even in proportie blijven zien. Een gigantisch plan waar uiteindelijk 49 unieke bezwaren zijn, voor zo'n groot plan. Dan zou ik zeggen, dan is... Ik wil die 49 opmerkingen niet bagatelliseren, ten enen male niet, maar dat is zeer, zeer, zeer weinig. En als ik zie hoe dat proces is gegaan en dat een enkeling, dat zeg ik echt waar, een enkeling zich daarin niet herkent, daaraan kleef ik dan niet de conclusie dat er dus heel veel mis is gegaan. En dat

meende ik even te horen in uw woorden. Dus we moeten ook even proportionaliteit... en er zullen altijd, dat heeft mijn collega hier vanmorgen ook gezegd: Er blijven altijd mensen ergens niet tevreden mee. Dat is ook een beetje all in the game, maar ik probeer wel te kijken naar het grotere geheel.

De voorzitter: Mevrouw Zwaan in tweede instantie.

Mevrouw Zwaan: Nee. Dank u wel, het was helder. Dank u wel voorzitter. Dat is helder, gedeputeerde, dat begrijp ik. Maar toch, in ons achterhoofd houden we dat. Bagatelliseren doen wij ook zeker niet. Het proces is ook goed gegaan. We zijn ook zeker niet tegen die procedure. Die hebben we uiteindelijk in dit huis met elkaar vastgesteld, dat we het zo zouden gaan doen. En dat gaan we nu in dit geval richting de RES 2.0 opnieuw doen. Maar goed, wij blijven er aandacht voor houden, maar dat doet u ook, dus daar ben ik blij van.

Gedeputeerde Stelpstra: Ja hoor. En ik kan u zeggen, aan de Drentse Energietafel, de meeste discussies gaan een keer over participatie en hoe kunnen we inwoners betrekken? Dat leeft ook echt breed bij alle gemeentebestuurders. Dus dat is echt een punt. Mijnheer Vegter, u zegt: Doelt op energiebesparing. Die pak ik dan toch even in het algehele energiebeleid. Er komen allerlei acties op. U krijgt binnenkort nog een voorstel aangereikt van onze bestuursstijl, het is uw richting al op volgens mij, over isolatieoffensief. Dus daar zitten wij zeer op als provincie. Misschien is dit ook wel het haakje dat ik even moet zeggen. Ik weet ook dat er in gemeenten van alles gebeurt, namelijk wat je niet gebruikt hoeft je ook niet op te wekken. Zo simpel is het. We merken wel heel erg met allerlei programma's dat gemeenten het best wel zwaar hebben op dit moment. Ook gewoon capaciteit qua mensen, qua deskundigheid. Dus het gebeurt niet in het kader van de RES, maar ik ben heel nadrukkelijk nu aan het kijken in onze eigen organisatie, maar ook met de gemeenten. Vanuit het energieoverleg met gemeenten is komt die vraag ook op: Hoe kunnen wij meer samenwerken, zodat we dat ook efficiënter samen kunnen doen. En daar zullen wij als provincie ook ondersteuning in leveren. En daar wil ik ook voor staan, om te zorgen dat we ook dat soort programma's die niet in de RES vallen, toch steviger op de kaart kunnen krijgen.

De voorzitter: Een vraag van de heer Vegter van het CDA.

De heer Vegter: Dank u wel mevrouw de voorzitter. Kijk, als je die RES straks weer gaat uitwerken... Daar komen natuurlijk voorstellen uit en die voorstellen kosten geld. En die voorstellen leiden dan tot energietransitie. En het punt is ook een beetje, als je diezelfde hoeveelheid centjes nou kunt inzetten op dezelfde energiebesparing, of misschien wel meer energiebesparing kunt realiseren op die manier... Kijk, je kan de euro's ook maar één keer inzetten, dus ik denk wel dat je een beetje én én moet gaan doen. Bent u dat met mij eens?

Gedeputeerde Stelpstra: U hebt het nu over overheidsgeld?

De heer Vegter: Nee, ook het geld van de individuele consument, de energieverbruiker. Die moet ook aan de bak.

Gedeputeerde Stelpstra: Ja, dat ben ik met u eens. Besparen is altijd beter dan opwekken. Dus daar zou ik ook onze eerste troef opzetten en daar zijn we ook druk mee bezig. We zien een kleinigheid. We gaan deze week weer een publieksactie doen met douchetimers enzovoort. Het

klinkt simpel, maar als iedereen wat korter doucht in Drenthe, dan besparen we heel veel energie, dat zal ik u wel vertellen. We gaan ook niet eens tanken, dat scheelt ook nog een keer. Even kijken. Ik moet even er doorheen. Ja, mijnheer Vegter heeft ook gezegd, waarschijnlijk hoe compact het probleem is. Ja, ik wil het prima doen en dat proberen we ook zo beeldend mogelijk te doen, ook in deze stukken voor de RES, maar ik krijg dan ook nog wel eens de vraag, maar we willen dit wel verder onderbouwd hebben. En dan komen we uiteindelijk tot stukken van 800 pagina's soms. Dat gaan we niet met de RES doen. Maar ik snap wat u bedoelt, maar dat kan niet altijd. Maar dat zult u ook met mij eens zijn. Participatie heb ik gehad mijnheer Van de Weg. Inwoners te weinig betrokken, hoe gaat u dat nou doen? Ik heb al gezegd, dat ligt primair bij de gemeente. Dat is hier ook meermalen geuit. De RES is natuurlijk ook een strategie, maar op de uitvoering komt het straks aan en dat zal toch echt ook in een gemeente moeten komen. En wij constateren allemaal dat je hoog over, en dat is de RES toch een beetje... Ja, dan wordt het toch wat ingewikkelder. Maar het wordt interessant wanneer die windmolen in je achtertuin komt en dan krijgen we de discussie. Dat snap ik ook. Het is dus van belang dat gemeenten daarin heel veel doen. Maar ik... ik woon zelf ook in een gemeente natuurlijk, en ik merk ook dat als je zelfs in een gemeente een discussie hebt over wat gaan we in de gemeente doen, dat er dan maar heel weinig mensen op komen totdat het heel concreet wordt en bij jou in de achtertuin.

De voorzitter: Een vraag van de heer Van de Weg, SP.

De heer Van de Weg: Dank u wel voorzitter. Misschien wil ik aan de gedeputeerde toch een gewetensvraag stellen: Als u terugkijkt hoe het met de windmolens is gegaan, hoe het tot nu toe met die hele grote zonneweide en die zonneparken is gegaan en wat de burger daar dan, even heel zwart-wit, terugziet, afgezien van een paar coöperaties en samenwerkingsverbanden op klein lokaal niveau, hoe kijkt u daar dan op terug? Vindt u dan inderdaad dat ook materieel gezien de burger daar genoeg van terugziet? Of mogen wij als burger alleen maar aan het eind van de rit gewoon de rekening betalen?

De voorzitter: De gedeputeerde.

Gedeputeerde Stelpstra: Ik ga de winddiscussie hier niet overdoen, want dat is ook niet uw bedoeling. Daar hebben we al genoeg over gezegd, dat daar heel veel is misgegaan. Ik kan uw gevoel heel goed begrijpen. En u hebt het ook geconstateerd toen we de RES maakten. Het meeste was natuurlijk al vergeven van die 3,45 TWh. Dat is een feit. Ook bij de RES 1.0 hebben we het daar wel over gehad. We praten maar over een klein deel en laten we dat kleine deel dan in ieder geval goed doen. Want dat gevoel, ik kan me heel goed me voorstellen dat dat bestaat. En het is ook een hell of a job om dat nu goed te gaan doen. En dat moeten we ook leren. Dat moeten wij leren, dat moet de gemeente leren. Maar iedereen voelt het wel als een belangrijk punt om handen en voeten te geven. U hebt ook gewezen op andere technieken, aanpak bij de bron. Daar heb ik zonet ook al iets over gezegd. En dingen als waterstof, vanzelfsprekend. Mevrouw Zwaan, zelf regie houden. Maar u zegt: We gaan niet over de warmte, hoe houd je dan de regie? Wie zei het nou net? Oh, mijnheer Bos. Het woord 'regie' noemen we maar niet meer hier. Dit past wel heel erg in het verhaal. Dat je ziet dat, zeker als het gaat om de bronnen voor warmte, en dan hebben we het over bijvoorbeeld groengas of over geothermie of misschien Attero, dat het daar belangrijk is dat we als provincie die verbindende rol spelen, want dat gaat ook vaak over gemeentegrenzen heen. Dus dat proberen we sowieso te doen. En we hebben gemerkt de afgelopen periode dat het belangrijk is dat wij onze kennis daar inzetten. Gemeenten hebben zowaar een halve fte, die moet dan ook nog allerlei andere dingen doen, en dan zie je

dat hier toch iets meer kennis is. Dus wij hopen ook echt op die manier gemeenten verder te helpen, ook op die warmte. Die Drentse Energietafel werkt er ook goed voor. Er wordt ook echt veel kennis uitgewisseld. We zijn bijvoorbeeld in het kader van de Expeditie energieneutraal wonen nu ook weer bezig. We zijn daar opnieuw opgestart, om het netwerk opnieuw op te zetten, zodat in ieder geval die kennisuitwisseling over en weer handen en voeten kan krijgen. Maar wij gaan niet over de warmte, over de warmteplannen. Die moeten de gemeenten zelf vaststellen. Alleen, wij kunnen ze wel helpen. Mevrouw Zouine heeft gezegd: Kijk ook naar de kansen buiten de landsgrenzen. Ik heb vorige week met mijn collega Honné uit Niedersachsen gesproken over kansen buiten de grenzen en komende vrijdag spreek ik met mijn collega Leese ook uit Niedersachsen. Het gaat over kansen buiten de grenzen. Mijnheer Pruischer, die hele papierwinkel, ik zie het ook... Uiteindelijk landt het wel op papier, maar ook dat is doen. Als het gaat om zo'n routekaart, die landt dan in een papier. Maar waar het heel concreet over gaat, is: Hoe kun je nou zorgen dat de netcapaciteit en wat daar aan opwek wordt gerealiseerd, maar ook wat er aan afname wordt gerealiseerd bij industrie en misschien de hele laadpaleninfrastructuur, op elkaar wordt aangepast. Dus uiteindelijk landt dat in een papier, maar er is heel veel, ik zou bijna zeggen als het geland is, kun je het onmiddellijk gaan doen. Dat is eigenlijk de lijn. En die motie van u, daar moeten we het nog eens over hebben. Want u zegt: Wij hebben gezegd, wij gaan over de verdeling en hoe gaat dat terugkomen. De verdeling is gemaakt in de RES, ook als het gaat om de Terawatturen, dat daar ook een ruimtelijk aspect aan zit. Dat gaat gewoon via de normale ruimtelijke procedures en daar is mijn collega druk mee. Mijnheer Schoenmaker heb ik al iets over gezegd, over het vertrouwen op gemeenten. Mijnheer Vorenkamp. U gaat mij nog vertellen waar u dan het kernafval op wil slaan, neem ik aan. Van hoeven we niet... U zegt dat u van het gas afgaat. Wij hebben het over aardgas. We moeten van het aardgas af. Groengas is prima. En thorium, nou we zien dat aankomen. Ik heb een leuk boek gelezen mijnheer Vorenkamp: 'Wetenschap is geen mening'. Ik kan u dat aanraden, want u haalt het nog wel eens wat door elkaar heb ik het gevoel. Maar leest u dat boek van mijnheer Grit, een inwoner, heb ik ook even reclame gemaakt, € 29,95 kost dat geloof ik. Maar het een heel leuk boek en dat gaat heel mooi na hoe dit allemaal zit. En hij heeft ook wel kennis. Ik heb ik met zeer veel genoeg gelezen.

De voorzitter: Voor zover de recensie. De heer Vorenkamp heeft een vraag.

De heer Vorenkamp: Ik heb een vraag. Overigens ben ik niet helemaal met u van mening dat alle wetenschap dus geen mening is. Als we het over exacte wetenschappen hebben, ben ik het met u eens, maar als ik het over de niet-exacte wetenschappen heb, dan is het maar betrekkelijk. Laat ik het heel voorzichtig uitdrukken. Even over de thorium, de opslag van kernafval. Als we overgaan naar moderne vormen van kernenergie, dan is er waarschijnlijk heel weinig of misschien wel helemaal geen kernafvalopslag nodig. Want de molton salt reactor, dus de gesmolten zoutreactoren, die verbranden ook het hoger radioactief afval. Dan blijft er alleen eigenlijk laag relatief afval van over, wat binnen 100 jaar te verwaarlozen valt. Met andere woorden, lezen is een hele goede zaak en ik beveel aan dat u eens wat gaat lezen over thoriumcentrales molten salt reactoren et cetera. Dat u zich daar eens in verdiept. Zou Noord-Brabant anders voor nop voor € 850.000 investeren in deze technologie? Die verwacht er een heleboel van, ook voor hun industrie en voor hun onderwijs.

De voorzitter: De heer Stelpstra.

De voorzitter: Ik lees de boeken wel. Overigens gaat dat boek over exacte wetenschap, het boek waar ik het over had. Ik zal de achterflap niet verder voorlezen. Ik vind het leuk mijnheer Vorenkamp dat u dat zegt, dat er weinig overblijft enzovoort, maar u biedt nog steeds niet aan waar we dat in Drenthe op gaan vangen, op gaan slaan en dat vind ik slap.

De heer Vorenkamp: Voorzitter.

De voorzitter: Nee, nee, nee.

Gedeputeerde Stelpstra: Mijnheer Bos. Volgens mij die combinatie. Dat zou wel op een aantal plekken nog kunnen, maar het is wel een heel logische combinatie. Dus dat wil niet zeggen dat er nou langs de A28 opeens allemaal windmolens in de middenberm komen, dat gaat hem niet worden. Maar als het kan dan moet die mogelijkheid zeker onderzocht worden en misschien is het ook wel op bestaande plekken mogelijk. Dat weet ik nu. De rest van uw vraag heb ik volgens mij gehad. Dank u wel.

De voorzitter: U krijgt nog een vraag van de heer Bos van GroenLinks.

De heer Bos: Voorzitter, bedankt voor het antwoord van het college. Aan de andere kant zit ik wel te bedenken, er zijn inderdaad beperkte plekken waar het nog mogelijk is. We hebben zelf een maximering vastgesteld van zon op land, waarbij de gemeentes die echt veel windenergie opwekken bij ons in de provincie weinig ambitie nog hebben op zon. Mochten de netbeheerders straks zeggen: Jongens, het is veel logischer en efficiënter en goedkoper om toch eens te gaan kijken of we die zonnepanelen niet bij die windmolens moeten gaan passen. Kunnen we dat dan nog in heroverweging nemen?

De voorzitter: De heer Stelpstra.

Gedeputeerde Stelpstra: Ik zal hier met dat voorstel komen, maar u kunt alles in heroverweging nemen. Er komt een RES 2.0, maar wij zetten nu vooral in op wat we afgesproken hebben. Ik moet u heel eerlijk zeggen: Ik zal niet met dat voorstel komen, want ik vind enige rust en enige duidelijkheid op termijn in dit dossier ook wel erg van belang.

De voorzitter: Goed. Dank u wel. Dan kijk ik rond of er behoefte is aan een tweede termijn. Die mag dus vanaf uw eigen zitplaats. Ik ga wel weer eventjes het rijtje af. Mijnheer Duut? Niet. Mevrouw Mensen-Maat? Gaat uw gang.

Mevrouw Mensen: Dank u wel. Ik wil nog even terugkomen op wat de heer Stelpstra zegt, dat de provincie niet kan ingrijpen als de participatie niet goed gaat. Het is niet zozeer dat je met het vingertje gaat wijzen, van mag niet. Maar het is wel de bedoeling eigenlijk dat elke inwoner in Drenthe dezelfde vorm en wijze van participatie zou moeten hebben. En dat dat op maatwerk via de gemeentes gaat, dat is logisch. Maar op het moment dat je merkt dat er verschillen zijn tussen gemeentes en de vormen en het niveau van participatie, vind ik wel dat je daar als provincie iets van mag vinden en mag zeggen. Tot zover.

De voorzitter: Dank u wel. Het CDA, de heer Vegter? Niet. De heer Van de Weg, SP.

De heer Van de Weg: Korte opmerking voorzitter, in de richting van de heer Stelpstra. Ik vind dat u zich wat nederig opstelt richting de gemeenten en ik zie dat helemaal niet zo terug in de

persoonlijkheid van de heer Stelpstra. Ik denk dat, als hij dat wil, hij heel veel invloed kan uitoefenen bij die gemeenten, al valt dat niet altijd binnen bepaalde regels of binnen bepaalde referentiekaders, maar dat hij best in staat is om heel sterk zijn invloed te laten gelden bij de gemeentes. En wat dat betreft zou ik hem ook alleen nog maar willen aanmoedigen daarin.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Zwaan, VVD? Niet. Mevrouw Zouine D66 niet. De heer Pruijscher ChristenUnie wel. Gaat uw gang.

De heer Pruijscher: Voorzitter, de gedeputeerde bood aan om nog eens verder door te praten over die motie en dat lijkt mij dan wel goed, want die motie ging juist over de rol die wij als Staten voor onszelf zien. En waarin we dus geoordeeld hebben dat het bij onze rol en bevoegdheden past om te spreken over die verdeling over onze provincie. Omdat wij ons niet alleen hebben te verhouden tot het algemeen goed of het algemeen belang, maar ook alle inwoners in die individuele gemeenten. Daar zit ook een afweging tussen. En daar moeten wij dan ook wel de benodigde informatie voor hebben. Dus, hoe wij dat vervolgens ook krijgen om die afweging te kunnen maken. Dus ik ga graag op dát aanbod in voorzitter. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Schoenmaker, Sterk Lokaal Drenthe.

De heer Schoenmaker: Ja, heel kort. Ik wil eigenlijk... Bedankt gedeputeerde voor de beantwoording. De heer Van de Weg van de SP, ik zou nog een keer willen aangeven: Heb nou vertrouwen in die gemeentes en vertrouw op de goede mensen en de goede keuzes die daar gedaan worden. Het wantrouwen dat hij uitsprekt, is van de SP misschien anders dan het van een lokale partij is. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel.

De heer Van de Weg: Voorzitter.

De voorzitter: Ja, gaat uw gang.

De heer Van de Weg: Zoals af en toe door een lokale partij... 'Dit werp ik verre van mij', dat wordt nog al eens door een lokale partij gebruikt, maar het wantrouwen is hier überhaupt niet aan de orde. Dus ik weet niet waar u die conclusie vandaan haalt. Dank u wel.

De voorzitter: Zullen we het hierbij houden?

De heer voorzitter: Nou, een hele korte reactie daarop: Omdat hij het zelf namelijk net aangaf. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. We gaan verder met de heer Vorenkamp PVV.

De heer Vorenkamp: Dank u voorzitter. Even niet over kernenergie, maar over het groene stempel van de Europese Unie op aardgas. Mocht dat nou wel gaan gebeuren, of mocht dat nou toch het geval zijn, dat het groene stempel voor aardgas is of wordt gegeven, wat betekent dat dan voor de RES 2.0?

De voorzitter: Dank u wel. En tenslotte de heer Bos van GroenLinks.

De heer Bos: Kort nog. We hoorden in het begin van de discussie ook nog een aantal mensen spreken over dat we eigenlijk concrete doelen willen bieden aan onze inwoners vooral op wijk-niveau: Waar moeten ze naartoe werken? We hebben de vorige keer met de vaststelling van de RES 1.0 bepaalt, dat we niet aan wilden dringen bij het Rijk om eventueel met verplichtende maatregelen te komen. Het lijkt erop dat ze gaan komen. En naar GroenLinks haar mening is dat ook juist, omdat je daarmee juist die concrete doelen gaat vaststellen of kunt vaststellen richting inwoners, zodat ze weten waar ze aan toe zijn en daar naartoe kunnen werken.

De voorzitter: Dank u wel. Dan geef ik nu het woord aan gedeputeerde Stelpstra. U heeft nu wel 3 minuten voor uw beantwoording. Zonet was ik abuis. Dat lag niet aan mijn buurman, maar dat lag aan mijzelf. 3 minuten voor u. Gaat uw gang.

Gedeputeerde Stelpstra: Ik begin bij mijnheer Bos met zijn laatste opmerking. Ik neem daar kennis van. Ik handel binnen het beleid zoals dat door uw Staten hier is vastgesteld. Mevrouw Mensen-Maat, verschil tussen gemeenten zou eigenlijk niet moeten. Ja, ik ben daar wat aarzelend, want het is ook een couleur locale. Ik hoor dat ook wel van wethouders zelfs binnen de eigen gemeente. Dan ga ik wel eens mee en dan zeggen ze: In die wijk werkt dat anders dan in dat dorp. Dus er zit ook wel een beetje... Mijnheer Van de Weg heeft het over mijn karakter of zo, hoe ik in elkaar zit. Ja, zo ben ik, maar ik vind het wel belangrijk dat gemeenten ervaren dat wij een partij zijn die vooral naast hen staat en hen ook helpen. En volgens mij is dat ook wat mijnheer Schoenmaker wil. Natuurlijk brengen wij op het expertise dingen in en ik vind ook wel eens wat. Maar ik vind dat de autonomie van gemeenten wel goed geborgd moet zijn. Mijnheer Pruijscher. Ik denk nu even helder. U zegt, u hebt een motie ingediend waarin, u hebt het nog even geduid, u vooral zelf als Staten iets van moet vinden. Dan ga ik ervan uit dat de actie nu eerst even bij u als Staten ligt. Anders komt hij weer op de lijst met toezeggingen. Dat hij daar niet op hoort, dat de actie bij u op de Staten ligt. En ik zeg u toe, dat wanneer u daarvoor informatie nodig hebt, dat ik dat op uw vraag dan zal leveren. Dan hebben we het zuiver denk ik.

De heer Pruijscher: Dus voorzitter, de toezegging van de actie gaat er weer af, maar er komt een toezegging bij dat u wel de informatie levert. Het is nou helemaal fraai.

Gedeputeerde Stelpstra: Nee, maar de heer Pruijscher heeft een motie ingediend zegt hij, waar wij als Staten zelf over gaan. Daar gaan wij ons als GS niet aanmatigen om daar van alles van te vinden? Dat vinden we misschien wel, maar dat doen we lekker onderling. Dus ik vind dan ook dat de actie bij u moet liggen. Maar als u daar iets voor nodig heeft, dan hebben we daar het gesprek over. En mijnheer Vorenkamp, wat betekent dat voor de RES 2.0 als het groen bestempeld wordt? Dat gaat niet gebeuren. Dus het is een fictieve vraag en als is verbrande turf weet u, dus daar wou ik het dan bij laten.

De voorzitter: Fijn dank u wel. Dan denk ik dat we hier voldoende over hebben gesproken en dan sluit ik hiermee het Agendapunt.

10. IPO-, SNN-, EU-aangelegenheden, NRK en Verbonden partijen

De voorzitter: en dan gaan we door naar Agendapunt 10 en dat betreft de IPO, SNN, de EU-aangelegenheden, NRK en Verbonden partijen. Er is een brief van het college van GS van 15 februari binnengekomen aangaande de IPO-propositie 'Rol in de Ruimte'. Normaal gesproken is dat of de heer Moinat of de heer Smits die daar iets over vertelt, maar beide zijn niet aanwezig.

Is er wellicht iemand anders die daar het woord over wil voeren? Dat lijkt me niet, dus dan zijn we daar mooi snel klaar mee.

11. Sluiting

De voorzitter: Dat brengt ons aan het einde van deze vergadering. Ik dank alle commissieleden, gedeputeerde en de insprekers voor zijn of haar inbreng en ik sluit de vergadering 14.45 uur. Hartelijk dank.